

T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SAİT FAİK ABASIYANIK'IN SEMAVER KİTABININ
DUYGUSAL ZEKÂ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN VE TÜRKÇE
EĞİTİMİNDE UYGULANABİLİRLİĞİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

BATUHAN FURKAN ŞAHİN

DANIŞMAN

PROF. DR. YILDIZ KOCASAVAŞ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİMDALİ
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İSTANBUL-2022

T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SAİT FAİK ABASIYANIK'IN SEMAVER KİTABININ
DUYGUSAL ZEKÂ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN VE TÜRKÇE
EĞİTİMİNDE UYGULANABİLİRLİĞİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

BATUHAN FURKAN ŞAHİN

DANIŞMAN

PROF. DR. YILDIZ KOCASAVAŞ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİMDALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İSTANBUL-2022

4801180160 Öğrenci numaralı Batuhan Furkan ŞAHİN tarafından hazırlanan bu çalışma 22/04/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Prof. Dr. Yıldız KOCASAVAŞ(Danışman)
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi

Prof. Dr. Hülya AŞKIN BALCI
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi

Prof. Dr. Selahittin TOLKUN
Anadolu Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi

ÖNSÖZ

Bugünün dünyasında bilimde ve teknolojide oldukça hızlı bir gelişim mevcuttur. Bu gelişim, günümüzde iletişimin kuvvetli olması sebebiyle oldukça hızlı bir şekilde dünyaya yayılmaktadır. Ayrıca günümüz imkânları sayesinde bu gelişimin ürünleri veya bu gelişim sonucu elde edilen bilgiler insanların kullanımına her an hazırdır. Bu doğrultuda günümüz insanının önceki nesillerden daha çok bilgiye, daha kolay ve daha hızlı bir şekilde ulaşabildiği ifade edilebilir.

Eğitim denildiğinde ilk akla gelen genelde akademik eğitim olmaktadır. Ancak insanların duygusal gelişimleri en az akademik gelişimleri kadar önemlidir. İnsanların bilişsel, psikomotor ve duyuşsal becerilerinin gelişimlerine yeteri kadar değer verilmeli ve bu anlamda faaliyetler ortaya koyulmalıdır. Bu tür faaliyetlerin en planlı ve somut şekilde ortaya koyulduğu yerlerin başında okullar gelmektedir. Özellikle ilk öğretimde zorunlu eğitim uygulamasının yer aldığı ülkemizde, istisnalar haricinde, tüm bireylerin yaşamlarının belli bir bölümünde okul ile ilişkili olması bu önemi daha net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Metinlerin eğitimde kullanılması yeni bir uygulama değildir. Ancak ülkemizin eğitim anlayışı olarak benimsediği yapılandırmacı anlayışla birlikte geleneksel anlamda metin kullanımından daha farklı bir kullanım benimsenmiştir. Metinle öğrenme olarak ifade edilen bu anlayış, geleneksel olarak metin öğretimi olarak ifade edilen anlayışın yerini almıştır. Bütün bu bilgilerden hareketle metinlerin eğitimdeki önemi yadsınamaz.

Sait Faik Abasıyanık'ın ortaya koyduğu edebi eserler sayesinde Türk edebiyatı ve Türk edebiyatı okuru için önemli bir yere sahiptir. Özellikle öykücülük dendiğinde akla gelen önemli şahsiyetlerdendir. Bu önemin ve ünün sebebi tabii ki ortaya koyduğu eserlerden gelmektedir. Buradan hareketle okullarda, özellikle Türkçe derslerinde Sait Faik Abasıyanık'ın ortaya koyduğu eserlerde yer alan metinleri kullanmak, eğitim

anlayışımızda bir hayli öneme sahip olan metin kullanımının daha nitelikli olmasını sağlayacaktır.

Çalışmanın amacı; Sait Faik Abasıyanık'ın Semaver'inde yer alan öyküleri duygusal zekâ anlamında değerlendirmek ve kitaptan seçilen öykülerin Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Türkçe Öğretim Programı 2019 doğrultusunda bireylerin sosyal duygusal becerilerini geliştirmeye yönelik şekilde Türkçe öğretimine uygulanmasıdır. Bu araştırma ile duygusal zekâyâ ve önemine dair bilgiler ortaya koyulmuştur. Bu doğrultuda Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Türkçe Öğretim Programı 2019 sosyal duygusal sosyal zekâ gelişim açısından incelemiştir. Yapılan incelemede elde edilen bilgiler doğrultusunda Türkçe öğretiminde kullanılan beş farklı ders kitabı incelenmiştir. Araştırmanın son adımı olarak Semaver kitabında yer alan Bir Takım İnsanlar öyküsü, bir ders kitabı metni olarak ele alınıp ve Türkçe öğretimine sosyal duygusal becerilere yönelik uygulanmıştır. Bu çalışmada toplanan bilgiler ile ortaya konan incelemeler sayesinde alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmada ortaya koyulan uygulamanın ise Türkçe dersleri için nitelikli bir örnek olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın başından sonuna değin daima desteğini sesirgemeyen ve bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Yıldız KOCASAVAŞ'a teşekkürlerimi bir borç biliyorum.

Gerek lisans gerekse lisansüstü derslerimde yolumu aydınlatan bütün hocalarıma ayrıca şükranlarımı sunuyorum.

Her zaman, her anlamda bana destek olan aileme ve benden desteğini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Batuhan Furkan ŞAHİN

ÖZET

SAİT FAİK ABASIYANIK'IN SEMAVER KİTABININ DUYGUSAL ZEKÂ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN VE TÜRKÇE EĞİTİMİNDE UYGULANABİLİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırmanın en temel amacı, Sait Faik Abasıyanık'ın Semaver kitabındaki öykülerin duygusal zekâ yönünden değerlendirilmesi ve bu öykülerin çocuklarda duygusal zekâ gelişimine katkı sağlayacak şekilde Türkçe dersine uygulanmasıdır. Araştırmanın modeli, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesidir. Bu doğrultuda, Sait Faik Abasıyanık'ın ilk kitabı olan Semaver kitabı çalışma dokümanı olarak belirlenmiştir. Goleman(2018) tarafından oluşturulan eserde yer verdiği, Salovey ve Gardner tarafından sınıflanan duygusal zekâ yeteneklerinin beş ana başlığı doğrultusunda Semaver kitabındaki hikâyeler incelenmiştir. Araştırmanın devamında ise Milli Eğitim Bakanlığı(MEB) 2019 Türkçe Öğretim Programı, sosyal duygusal gelişim alanı doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu bağlamda programdaki temalar, yetkinlikler ve kazanımlar incelenmiştir. Bütün bunların sosyal duygusal gelişim alanı doğrultusunda ele alındıktan sonra bu gelişim alanıyla doğrudan ilişkili kazanımlar özellikle Esen Aygün ve Şahin Taşkın(2021) tarafından ortaya koyulan “Türkçe dersi öğretim programında sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin kapsamın belirlenmesi” adlı çalışma doğrultusunda programın sosyal duygusal becerilerle ilişkili kazanımları ortaya koyulmuştur. Ortaya koyulan kazanımlar ile ilişkili olduğu sosyal duygusal beceriler eşleştirilmiştir. Böylece bu kazanımlar doğrultusunda oluşturulacak etkinliklerin, bireylerin duygusal zekâ gelişimlerine doğrudan etkisinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Ardından bu kazanımların mevcut Türkçe öğretimindeki kullanımını ortaya koymak için beş farklı Türkçe ders kitabındaki etkinlikler incelenmiştir. Bu sayede mevcut Türkçe öğretiminde bireylerin sosyal duygusal gelişimine ne kadar ağırlık verildiği, bu etkinlikler çerçevesinde, en önemli ders materyallerinden olan ders kitapları üzerinden ortaya koyulmaya çalışılmıştır. İncelemenin ardından Semaver kitabındaki öykülerden biri olan Bir Takım İnsanlar öyküsü için yine bu kazanımlar doğrultusunda etkinlikler oluşturulmuştur. Böylece araştırmanın amacı doğrultusunda somut bir şekilde bir Türkçe öğretimi uygulaması ortaya koyulmuştur. Araştırmanın bütün bu adımlarından yola çıkıldığında Semaver kitabındaki öyküler, duygusal zekâ kapsamında değerlendirilmiş ve öykülerin Türkçe öğretimine uygulanabilirliği ortaya koyulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sait Faik Abasıyanık, Sait Faik Abasıyanık'ın Semaver Kitabı, Türkçe Eğitimi, Duygusal Zekâ

ABSTRACT

EVALUATION OF EFFECTS OF SAIT FAİK ABASIYANIK’S ‘SAMAVAR’ STORY ON EMOTIONAL INTELLIGENCE AND ITS APPLICABILITY IN TURKISH EDUCATION

The main purpose of this research is to evaluate the stories in Sait Faik Abasıyanık's book *Semaver* in terms of emotional intelligence and to apply these stories to the Turkish lesson in a way that will contribute to the development of emotional intelligence in children. The model of the research is document analysis, which is one of the qualitative research methods. In this direction, *Samovar*, the first book of Sait Faik Abasıyanık, was determined as the working document. The stories in the *Samovar* book were examined in line with the five main titles of emotional intelligence abilities classified by Salovey and Gardner, which were included in the work created by Goleman(2018). In the continuation of the research, the Ministry of National Education (MEB) 2019 Turkish Curriculum was evaluated in the direction of social emotional development. In the continuation of the research, the Ministry of National Education (MEB) 2019 Turkish Curriculum was evaluated in the direction of social emotional development. In this context, the themes, competencies and earnings in the program were examined. After all these were handled in line with the social emotional development area, the achievements directly related to this development area were revealed, especially in line with the study by Esen Aygün and Şahin Taşkın (2021), the program's earnings related to social emotional skills were revealed. The social emotional skills associated with the earnings revealed were matched. Then, the activities in five different Turkish textbooks were examined in order to reveal the use of these acquisitions in current Turkish teaching. In this way, it has tried to reveal how much emphasis is given to the social and emotional development of individuals in current Turkish teaching, within the framework of activities, through textbooks, which are one of the most important course materials. After the analysis, activities were created for the story *A Team of People*, which is one of the stories in the book of *Samovar*, in line with these achievements. Thus, in line with the purpose of the research, a Turkish teaching practice has been put forward in a concrete way. Based on all the steps of the research, the stories in the *Samovar* book were evaluated within the scope of emotional intelligence and the applicability of the stories to Turkish teaching was revealed.

Key Words: Sait Faik Abasıyanık, Sait Faik Abasıyanık’s *Samavar* Book, Turkish Education, Emotional Intelligence

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XII
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2. AMAÇ/ HİPOTEZLER / PROBLEMLER VE ALT PROBLEMLER ..3	
1.3. ÖNEM.....	3
1.4. SAYILTILAR (VARSAYIMLAR).....	4
1.5. SINIRLILIKLAR.....	4
1.6. TANIMLAR	5
BÖLÜM II : KAVRAMSAL ÇERÇEVE / ALANYAZIN VE İLGİLİ	
ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. DUYGU NEDİR?	6
2.1.1. DUYGU TEORİLERİ	9
2.1.1.1. JAMES LANGE'IN DUYGU TEORİSİ.....	9
2.1.1.2. CANNON VE BARD'IN DUYGU TEORİSİ.....	10
2.1.1.3. SCHACHTER VE SINGER'IN DUYGU TEORİSİ.....	10
2.1.1.4. EVRENSEL DUYGULAR TEORİSİ	11
2.2. DUYGUSAL GELİŞİM	11

2.3. ZEKÂ NEDİR?	13
2.4. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI.....	13
2.5. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI VE DUYGUSAL ZEKÂ.....	15
2.5. DUYGUSAL ZEKÂ NEDİR? NEDEN ÖNEMLİDİR?	15
2.5.1. İNSAN VE TOPLUM AÇISINDAN DUYGUSAL ZEKÂ.....	16
2.5.2. İŞ DÜNYASINDA DUYGUSAL ZEKÂNIN ROLÜ.....	16
2.5.3. BİLİMSEL ÇALIŞMA VE GELİŞMELERDE DUYGUSAL ZEKÂ	16
2.6. SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM.....	16
2.6.1. SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME	18
2.6.2. ÇOCUKLARIN DUYGULARI HAKKINDA KONUŞMALARININ ÖNEMİ NEDİR?	20
2.6.3. 2019 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI YETKİNLİKLERİNİN SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	21
2.6.4. TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ TEMALARIN DUYGUSAL SOSYAL GELİŞİM ALANI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ ..	26
2.6.5. TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN KAZANIMLARIN SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM BECERİLERİ DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ	34
2.7. TÜRK EDEBİYATININ ÖNEMLİ ŞAHSİYETLERİNDEN BİRİ: SAİT FAİK ABASIYANIK	38
2.7.1. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN KİŞİLİĞİ VE KİŞİLİĞİNİN ESERLERİNE YANSIMASI	39
2.7.2. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN ÜSLUBU	40
2.7.3. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN HİKÂYECİLİĞİ.....	40

2.8. SEMAVER KİTABI.....	43
2.8.1. KONU	44
2.8.2. ŞAHISLAR DÜNYASI.....	53
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	62
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	62
3.2. ÇALIŞMA DÖKÜMANI	62
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	62
3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	63
BÖLÜM IV: BULGULAR	64
4.1. SEMAVER KİTABININ DUYGUSAL ZEKÂ BULGULARI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	64
4.2. TÜRKÇE DERS KİTAPLARI ETKİNLİKLERİNİN SOSYAL DUYGUSAL BECERİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	73
4.3. SEMAVER KİTABINDA YER ALAN BİR TAKİM İNSANLAR ÖYKÜSÜ İLE İLGİLİ ETKİNLİKLER	109
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	116
KAYNAKLAR.....	129
EKLER.....	133
ÖZGEÇMİŞ.....	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 5.1: Türkçe Öğretmenlerinin Derslerde Yararlandıkları Kaynaklar.....	124
Tablo 5.2: Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe Öğretim Programı 2019’da Yer Alan Kazanımlar ile Zekâ Becerilerinin Eşleştirilmesi	125
Tablo 5.3: Belirlenen Kazanımların İncelenen Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Kullanılma Yüzdesi	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Duygu Çemberi Modeli	9
Şekil 2.2: Çoklu Zekâ Kuramı	15
Şekil 5.1: Belirlenen Kazanımların İncelenen Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Kullanılma Yüzdesi	127

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Cansız varlıklara dair bilim, canlı varlıklara dair olan bilimden daha hızlı gelişmiştir. Diğer bir ifadeyle, insanın kendisine dair olan bilgisi ile cansız varlıklara dair olan bilgisi kıyaslandığında insan kendini bilmek açısından daha cahil bir durumdadır (Carrel, 2019: 21-24). Carrel'in eserindeki bu ifadeler Yunus Emre'nin "*İlim ilim bilmektir/İlim kendin bilmektir/Sen kendini bilmez isen/Ya nice okumaktır.*" dizelerini akla getirmektedir. Yunus'un *kendini bilmek* ifadesinin kendini tanımak anlamına geldiğini düşünülmelidir (Özçelik,2014) .

Farklı yüzyıllarda yaşamış bu farklı kültürden iki insanın ifadelerine bakıldığında yüzyıllar geçmesine rağmen insanın kendini tanınmasının öneminin azalmadığı aksine arttığı düşüncesi ifade edilebilir.

Yalın bir ifadeyle öğretim, öğrenmenin meydana gelmesi için ortaya koyulan düzenli çabaların tümüdür. Öğretim kavramı eğitimin bir parçasıdır ve öğretilenler birey davranışlarında olumlu yönde bir değişiklik yaptığı takdirde eğitim olarak düşünülebilir. Eğitim insanın tüm hayatı boyunca sürmektedir. Gerçekleşen eğitim planlı da plansız da olabilmektedir. Eğitimin, öğretimi kapsayan bir kavram olduğunu bilmek önemlidir (Akyüz, 2016: 2).

Eğitim tarihi kaynaklarına göre bilinen ilk Türk toplumlarıyla birlikte Türk eğitim tarihi başlar (Akyüz, 2016: 1). Bu ifadeden hareketle bir toplumun varlığı ile eğitim anlayışı arasında doğrudan bir ilişki olduğu ifade edilebilir. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da sürekli bir değişim ve gelişim vardır.

Değişen eğitim anlayışından Türkçe öğretimi de etkilenmiştir. Yapılan en son köklü değişimlerden biri de yapılandırmacı eğitim anlayışının benimsenmesi olarak ifade edilebilir. Bu anlayışla birlikte Türk eğitimine yeni kavramlar girmiştir: Öğretmenin yerine öğrencinin merkeze alınması, öğrencilerde davranış değiştirme

amacı yerine onlarda beceri geliştirme, çok yönlü düşünme, sarmal mantık kurma, zihinsel bağımsızlık, fiziksel etkileşinden çok zihinsel etkileşime önem verilmesi, etkinlikler sayesinde öğrencinin etkin öğrenmesini sağlama, metin öğretimi anlayışını terke ederek metinle öğrenme yoluna gitme, anlama eğitimi vermek yerine öğrencinin anlama becerisini geliştirme, değerlendirmeyi etkinlikler vasıtasıyla yapma ve ekran okuma yazma (Güneş,2016:14-19)

Yapılandırmacı anlayış için Türkçe dersinin alacağı önemli rol, doğru incelendiği takdirde bu anlayışla birlikte gelen birçok kavramda görülmektedir. Öğrencinin en çok ilişkide olduğu ders materyali ders kitaplarıdır. Ders kitaplarının iskeletini metinler ve bu metinlerle ilişkili etkinlikler oluşturmaktadır.

Bir iletiyi çok yönlü ve aynı zamanda estetik bir şekilde vermek için metinler kurgularız (Göktürk,1988:45-51). Yapılandırmacı yaklaşımla birlikte öğretmenin amacı, bu metinlerle birlikte öğrencinin program tarafından hedef gösterilen becerilerini geliştirmektir (Güneş,2016:18). Programda gösterilen bu hedeflerin en somut şekli ders kitaplarındaki etkinliklerdir. Bütün bu bilgiler göz önünde bulundurulduğunda, ders kitabında yer alan metinlerin kalitesi ve bu metinleri oluşturan kişilerin yetkinliği, yapılacak öğretimin verimliliğini doğrudan etkilemektedir.

Türkçe dersine dair yapılacak her şey programda yazılı olarak ortaya koyulmuştur. Programlar ülkenin eğitim anlayışı doğrultusunda oluşturulmaktadır. Türkçe öğretim programı incelendiğinde öğrencilerin yalnızca akademik becerilerine değil sosyal duygusal becerilerine de odaklanılması gerektiği bilgisine ulaşılabilir (MEB, 2019).

1.2. AMAÇ/ HİPOTEZLER / PROBLEMLER VE ALT PROBLEMLER

Bu araştırmanın amacı şudur: Türk edebiyatında, özellikle durum hikâyeciliğinde, öncü ve önemli bir yere sahip olan Sait Faik Abasıyanık'ın ilk kitabı olan Semaver'in öykülerinin, Türkçe dersinde öğrencilerin duygusal zekâ gelişimini sağlamak amacıyla kullanılıp kullanılamayacağı ile kullanılabilirliğinin boyutlarının ortaya konulmasıdır. Bu doğrultuda aşağıda Araştırmanın problem cümlesi yer almaktadır:

- Semaver kitabının duygusal zekâyı geliştirmek amacıyla Türkçe öğretimine uygulanabilirliği nedir?

Araştırmanın alt problemi ise aşağıda verilmiştir:

- Semaver kitabındaki öyküler, 2019 Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Türkçe Öğretim Programı kapsamında ders kitabı metinleri ve bu çerçevede ders kitabı etkinlikleri olarak bireylerin sosyal duygusal becerilerini geliştirecek şekilde Türkçe öğretiminde kullanılabilir mi?

1.3. ÖNEM

Farabi, Türk eğitim tarihinde ilk defa doğrudan eğitim bilimi üzerine görüş ortaya koyan kişi olarak bilinmektedir. Ona göre eğitim, bireyin mutluluğu bulması ve topluma yararlı bir hale gelmesidir (Akyüz,2016:24). Bu ifadelerden yola çıkıldığında günümüzden yüzyıllar öncesinde de insanın sosyal duygusal yönünün eğitim aracılığıyla geliştirilmesinin hedeflendiği ifade edilebilir. Modern insanın ihtiyaçlarına

ve günümüz eğitim anlayışına bakıldığında bu eğitim hedefinin günümüzde de mevcut olduğu görülebilir.

Türkçe dersi öğretim programında “ *Eğitim sadece “bilme (bilişsel)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.*” ifadesi yer almaktadır (MEB,2019). Bu cümlede yer alan “hissetme (duygu)” ifadesinden yola çıkıldığında, programda bireylerin doğrudan duygusal zekâlarını geliştirmeye ve değerlendirmeye yönelik bir çabanın yer aldığı ifade edilebilir.

Bu araştırmanın Türkçe öğretimi kapsamında özellikle duygusal zekâ üzerine yapılan araştırmalarda araştırmacılar için kaynak teşkil edeceği öngörülmektedir. Türkçe öğretmenleri için öneri niteliğinde etkinlikler yer almaktadır. Ayrıca programda yer alan kazanımların somut hale getirilmesi yani bir metne bağlı etkinliğe dönüştürülmesi açısından öğretmenlere uygulama örneği niteliği taşıdığı da söylenebilir.

1.4. SAYILTILAR (VARSAYIMLAR)

Sayıltılar aşağıda yer almaktadır:

1. Programdan seçilen kazanımlardan başka bireylerin sosyal duygusal becerilerini geliştirme niteliğine sahip olabilecek başka kazanımların bulunmadığı varsayılmaktadır.

2. Semaver kitabındaki öykülerin etkinlikleri yoluyla bireylerin sosyal duygusal becerilerinin geliştirileceği ve bu durumun bireylerin duygusal zekâları üzerinde de etkili olabileceği varsayılmaktadır.

1.5. SINIRLILIKLAR

Araştırmanın sınırlılıkları şöyledir:

1. Araştırma, metin türlerinden yalnızca hikâye türüyle sınırlandırılmıştır.

2. Araştırma, Sait Faik Abasıyanık'ın ilk eseri olan Semaver öykü kitabıyla sınırlı tutulmuştur.

1.6. TANIMLAR

Duygu: “ Duyularla algılama, his”(TDK, 2019)

“Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim”
(TDK, 2019)

Zekâ: “İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlak, dirayet, zeyreklik, feraset”
(TDK,2019)

BÖLÜM II : KAVRAMSAL ÇERÇEVE / ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. DUYGU NEDİR?

İnsanın ortaya koyduğu beceriler üç alanda ele alınmaktadır. Bunlar ; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olarak sıralanmaktadır. Bu üç alan insan hayatının işleyişinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden ki eğitim bilimlerinde çalışma yapan araştırmacılar ve uygulayıcılar bu üç alan üzerinde oldukça yoğunlaşmaktadır..

Yürütmekte olduğumuz araştırmada bu üç alandan biri olan duyuşsal alanı ele almaktayız. Ancak bu üç alan iç içe ve birbirini etkileyen bir yapıdadır. Duyuşsal alanı ele aldığımızda en temel kavram duygulardır. Duygular insan yaşamını oldukça derinden etkilemektedir. Her konuda değişim sağlansa da duyguların önemi azalmamaktadır. Duyguların kontrolünün sağlanması ve sağlanmaması durumlarında insanın günlük yaşamı ve ruh dünyası olumlu veya olumsuz şekilde etkilenebilir. Duygu kavramının önemi, en temelinde buradan gelmektedir. Bu sebeple duygu kavramı hakkında birçok tanım yapılmıştır ve halâ bu kavram üzerine çalışılmaktadır.

Daniel Goleman duygu ve duygusal zekâ kavramları üzerine önemli çalışmalar yapmıştır. Goleman duyguları, “harekete geçmemizi sağlayan dürtüler” olarak tanımlar (Goleman,1996:32).

Duygu kavramı üzerine daha birçok araştırma ortaya koyulmuştur. Genel itibariyle duygu bir olayın bireye hoş, nahoş veya itici, çekici gelmesi olarak ifade edilebilir. Bununla birlikte duygu bireyin davranışlarına da yansımaktadır. Duyguların davranışlara etkisi de bireyin temel ihtiyaçlarının karşılanması veya karşılanmamasıyla ilgilidir. Bu açıklamayı somutlaştırmak için şu örnekler verilebilir: Bir bebeğe gülümsendiğinde karşılık olarak bebeğin de gülümsemesi ve kucağa gelmek isteyen bebeğin istediği olmayınca ağlaması.

Duygusal gelişim sürecinin temel bileşenleri bulunmaktadır. Bu bileşenler: Bireyin kendi duygularını tanıması ve ifade edebilmesi; diğer insanların duygularının farkında olabilmesi, empati yapabilmesi, duygularının yönlendirdiği davranışları kontrol edebilecek motivasyona sahip olabilmesi, içinde bulunduğu ortamın

taleplerine uygun sosyal davranışlar sergileyebilmesi. Bu bileşenlerin hepsi aynı zamanda duygusal zekânın boyutlarını da oluşturmaktadır. Sosyal gelişim için de destekleyici bir güçtür.

Duygusal gelişim dinamik sistemler bütünüdür. Bu sistemler birbiriyle karşılıklı etkileşim halindedir. Diğer bir ifadeyle duygular, bir ihtiyacın karşılandığında elde edilen haz sonucundaki olumlu deneyimler olabileceği gibi ihtiyacın giderilmediği zaman kişide oluşan gerginlik sonucundaki olumsuz deneyimler olarak da ele alınabilir. Duygular iyi veya kötü deneyimler olarak görülmemelidir. Duygular aslında belli bir amaca hizmet eden işlevsel yapılardır. Bu pencereden bakıldığında duygu kavramı daha net anlaşılacaktır.

Duygulara ilişkin birçok sınıflama vardır. Bunlardan biri de duyguların amacı ve işlevi ile ilgili olandır. Bu anlayış duyguları iki dalda sınıflandırmaktadır. Bu dallar temel (evrensel) ve ikincil duygular olarak adlandırılmaktadır. Temel (evrensel) duygular tüm insanlar tarafından paylaşılan ortak duygulardır. Bu duygular mutluluk, üzüntü, korku, öfke, şaşkınlık ve tiksinti olmak üzere sıralanabilir ve bu duygular doğum anından itibaren deneyimlenir. Ayrıca bu duygular bireyin varoluşuna katkı sağlamaktadır. Mesela kişisel alanın ihlali durumunda bir yabancıya karşı hissedilen öfke veya korku bireyin fiziksel bütünlüğünü korumasına karşı motivasyon sağlar. İkincil duygular toplumdan topluma veya kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Bu duygulara suçluluk, gurur, utanç, haset, kıskançlık, aşk gibi duygular örnek verilebilir. Bu duygular bireyin iki yaşına gelmesinden sonra gelişir. Ayrıca bu duygular model alma yoluyla öğrenilir. İkincil duygular bireyin psikolojik bütünlüğüne ve sosyal ilişkilerine katkı sağlamaktadır. Mesela bireyin sosyal ilişkilerinde hissettiği suçluluk duygusu onun ilişkilerindeki hatalarını telafi etmesine imkân sağlamaktadır.

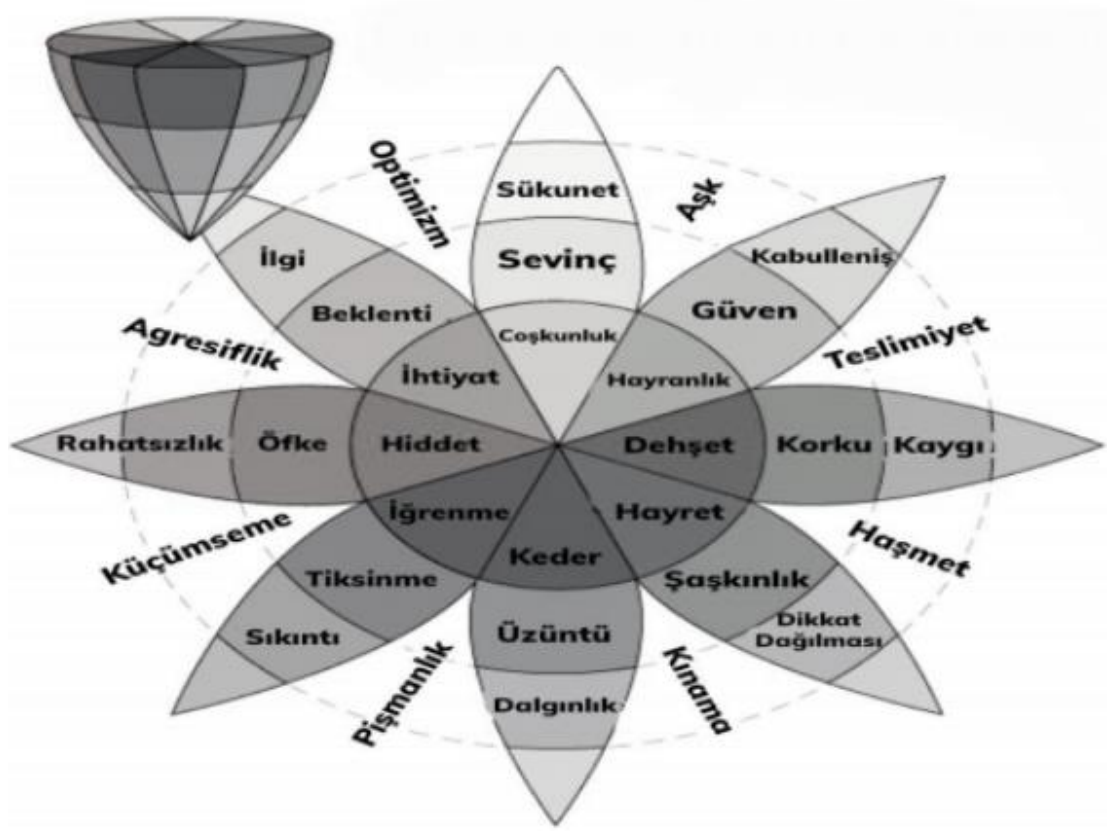
Duygulara bu açıdan bakıldığında çocukların sahip oldukları olumsuz duygusal deneyimler çocukların kurtulmaları gereken bir bela değil onları toplumsal yaşama hazırlayan ve anlamlandırılması gereken öğrenme alanlarıdır. Ayrıca duygu düzenleme becerisinin erken çocukluk döneminin gelişimsel görevlerinden biri olduğu unutulmamalıdır. Bu beceri çocukların yetiştikleri sosyal ortamda duygusal deneyimlerinin ne şekilde gerçekleştirildiğine göre şekillenmektedir. Yani duygu

düzenleme becerisi üzerine çevrenin etkisi oldukça önemlidir. Duygusal deneyimler çocuklar için öğrenme fırsatları sağlamaktadır. Duygulara dair farklı ipuçları edinme, duyguların nedenleri ve sonuçları hakkında çıkarım yapma, duygularını uygun şekilde ifade etme biçimlerini deneyimleme, yoğun duyguları yönetme gibi öğrenmeler buna örnek verilebilir. Gerek evde gerek okulda bu tür öğrenmeler kazanan çocuklar ilk önce kendi duygularına karşı hassasiyet kazanır, ardından başka insanların duygularına karşı da hassasiyet kazanır ve böylece daha yüksek düzeyde empati yapma becerisi geliştirir.

Çocuklar duygularının dikkate alındığı, onlara kulak verildiği ortamlarda yetiştiklerinde duygularını nasıl ortaya koyacakları konusunda yeterli tecrübeye ve ipucuna sahip olurlar. Buna karşın böyle aile veya okul ortamı bulamayan çocuklar kendi duyguları ile ilişkili davranışlarını tanımakta ya da kendi duygusunun yoğunluğunu ayarlayacak yollar bulmakta sorunlar yaşayabilirler (Ülker, 2021:72-77).

1980 yılında Robert Plutchik tarafından Duygu Çarkıfeleği oluşturularak duygular sınıflandırılmıştır. Renklerin Sınıflandırılmasından ilham alan Plutchik duyguları da tıpkı renkler gibi birincil ve ikincil olarak sınıflandırmıştır. Plutchik sekiz tane birincil duygu sınıflandırmıştır. Bunlar : Öfke, iğrenme, üzüntü, şaşırma, korku, güven, neşe ve beklenti. Plutchik birincil duyguları temel duygular olarak ifade etmiştir. Ayrıca bu duyguların evrensel olduğunu da iddia etmektedir (Ceyhan. Kayaoğlu, Cengiz, Cürün, Semerci, Ergeneli, 2019: 55-60).

Şekil 2.1: Duygu Çemberi Modeli
(<http://duygubuga.blogspot.com/2012/05/plutchikin-duygu-cemberi.html> adresinden
alıntılanmıştır.)

2.1.1. DUYGU TEORİLERİ

2.1.1.1. JAMES LANGE'İN DUYGU TEORİSİ

William James adlı psikolog ve Carl Lange adlı bir fizyolog tarafından oluşturulan teorinin temelinde, duyguların, olaylara karşı verilen fizyolojik tepkilerin sonucu olarak ortaya çıktığı görüşü savunulmaktadır. Diğer bir ifadeyle insan, çevreden gelen uyarıcılara fizyolojik tepkiler vermektedir. bu fizyolojik tepkiler de yorumlanarak duygusal bir deneyim oluşturmaktadır.

Teoriyi anlamlandırmak için somut örnek vermek daha doğru olacaktır. Son anda kurtulunan bir trafik kazasında insanın elleri titremektedir. James-Lange teorisine

göre birey vücudunun titrediğini gözlemlediğinde korku duygusunda olduğunun bilincindedir. Daha net “Titriyorum bu sebepten dolayı korkuyorum” cümlesiyle bu durum ifade edilebilir. (Cherry,2020a)

2.1.1.2. CANNON VE BARD’IN DUYGU TEORİSİ

Walter Cannon ve Philip Bard tarafından ortaya atılan bu teori “Talamik Duygu Teorisi” olarak da bilinmektedir. Bu teorideki anlayışa göre beyindeki talamus bölümü çevreden gelen bir uyarana karşı beyne bir mesaj gönderilmektedir, bunun sonucunda oluşan fizyolojik bir tepkiyle birlikte duygular oluşmaktadır.

Bu teoride fiziksel tepkiler, duygusal tepkilere bağlı değildir. Aynı şekilde duygusal tepkiler de fiziksel tepkilere bağlı değildir. Birey bir uyarana tepki verir ve o anda ilişkili duyguyu yaşar. Teoriyi somutlaştırmak için örnek vermek doğru olacaktır. İlk olarak insan yılan görür ve bu yılan uyarıcıdır. İnsanda korkma ve titreme başlar. Uyarıcının fizyolojik ve duygusal sonuçları da bunlardır (Cherry, 2020b).

2.1.1.3. SCHACHTER VE SİNGER’İN DUYGU TEORİSİ

Teori Stanley Schachter ve Jerome Singer tarafından ortaya atılan. Bu teori “iki Faktörlü Duygu Teorisi” ve “Bilişsel Teori” olarak da adlandırılmaktadır. Bu teoride fiziksel bir uyarılmanın zihinde nasıl etkileşime girdiğine odaklanılır. Diğer bir ifadeyle çevreden gelen fiziksel bir uyarıcı duygu için yeterli değildir. Bu uyarıcının yanı sıra bir de bunu tanımlayacak bilişsel bir eylem gerekmektedir.

Teorinin daha anlaşılır olması için örnek olaylar üzerinden açıklamak daha faydalı olacaktır. Gece vakti aniden karşımıza çıkan ve üzerimize gelerek havlayan bir köpek elbette bizi korkutmaktadır. Bu olayı ele adlığımızda ilk olarak bize doğru gelen saldırgan bir köpeğin olduğu görürüz. İkinci olarak kalp atışımızın hızlandığını ve vücudumuzun titrediğini fark ederiz. Üçüncü adım olarak vücudumuzdaki bu hallerin korkudan kaynakladığını anlarız. Son olarak da korku duygusu içinde oluruz. Teori daha genel bir şekilde anlatılmak istendiğinde şu adımlarla ifade edilebilir: Bir uyarın fiziksel uyarılmaya neden olur. Bu uyarana karşı verilen fiziksel tepkiyi zihinimizde

etiketleriz ve bir duyguyla ilişkilendiririz. Son olarak duyguyu hissederiz (Cherry, 2019)

2.1.1.4. EVRENSEL DUYGULAR TEORİSİ

Bu teorinin temelinde Charles Darwin tarafından yapılan çalışmalar yer almaktadır. Bu çalışmalardan biri de “İnsan ve Hayvanlarda Duyguların Dış Vurumu” adlı kitabıdır. Darwin yaptığı çalışmada yüz ifadelerine odaklanmıştır. Yaptığı incelemeler sonucunda, duyguları en somut şekilde ortaya koyan yüz ifadelerinin zihinsel durumlar olduğunu ifade etmiştir. Bu zihinsel durumları kalıtsal olarak nitelendirmiştir. Darwin’e göre duyguların evrimsel bir gelişimi vardır. Ayrıca Darwin duyguları biyolojik kalıtımın parçası olarak kabul etmiştir (Karakelle, 2016).

Paul Ekman ve arkadaşları tarafından birçok ülkede yapılan araştırmalar sonucunda temel duyguların farklı kültürlerde ortak olduğu ve bu duyguların kalıtımla ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Ekman, 1992:34; aktaran Avcı, 2019: 22).

2.2. DUYGUSAL GELİŞİM

Sosyal duygusal gelişim oldukça kapsamlı bir gelişim alanıdır. Bu gelişim alanı bireyin benlik gelişimini, duygularını tanımasını ve anlamasını, başarılı sosyal ilişkiler kurmasını ve bu ilişkileri sürdürmesini; cinsiyetini, tutumlarını ve değerlerini benimseyerek bunlarla hoşnut olabilmesini, geleceğe dair planlarını yönetebilmesini. tüm bu alanlardaki değişimi kapsar. Bunlardan yola çıkarak sosyal duygusal gelişimin temellerinin ilişkisel bağlamlarda yer aldığı söylenebilir. Kişiler arası süreçler yoğun bir duygu içerir ve bu nedenle duyguları düzenleme becerisi gerektirir. Bu beceriler bebeklik ve çocukluk dönemlerinde çocuğun aile ortamında kazanılmaya başlar. Çünkü çocuğun çevresi bu dönemlerde genellikle aile fertlerinden oluşmaktadır. İlerleyen dönemlerde bu çevreyi oluşturan bireyler değiştikçe çocuğu etkileyen kişiler de farklılaşır. İlk dönemlerde aileyken sonraki dönemlerde öğretmen ve akranların etkisi artar. Çocuğun bu çevrelerden aldığı tepkiler kendi duygularını anlamlandırmasına ve ifade etmesine, düzenlemesine etki eder.

Bireyin yaşamının ilk yıllarından başlayarak ebeveynleriyle kurduğu ilişkiler yine bireyin duygusal gelişimi için oldukça önemli bir role sahiptir. Bu ilişkide

ebeveynlerin rolü de oldukça önemlidir. Ebeveynler çocuğun ilgi, istek ve ihtiyaçlarının farkında olmalıdır. Ayrıca çocukla olumlu etkileşim kurmaları gerekmektedir. Ebeveynlerden beklenen bütün bu davranışlar gerçekleştiği takdirde çocuklar duygularının kabul gördüğünü hisseder ve olumlu benlik algısı geliştirirler.

Çocuklar okul öncesi dönemde duygularını düzenlemek ve ifade etmek için yetenekler kazanmaya başlarlar. Çocukların bu dönemde sosyal ilişkileri artmaktadır. Özellikle öğretmenleriyle ve akranlarıyla olan ilişkileri bu dönemde çocuğun sosyal ilişkilerinde en temeli oluşturmaktadır. Bu ilişkiler çocuğa duygularının farkında olma ve onlar hakkında konuşma imkânı sağlamaktadır. Okul çağında ise çocuklar duygusal dünyalarını dışarıya yansıtma konusunda daha başarılı hale gelirler. Ayrıca duygularını düzenleme konusunda daha stratejik davranmaktadırlar. Duygular özellikle bilişsel ve davranışsal alanlarda daha etkili şekilde düzenlenebilir. Bilişsel ve davranışsal alanların kullanımının bir diğer getirisi de çocuğun bu alanları kullanarak gerçek hislerini saklamak üzere duygularını erteleyebilmesidir. En basit şekliyle örneklendirmek gerekirse: Okul öncesi dönemdeki çocuk bahçeye çıkmak istediğinde teneffüsü beklemeden bu arzusu doğrultusunda hareket etmek ister ancak okul çağına gelen aynı çocuk tuvalet ihtiyacı için dahi teneffüsü bekleyecektir. Ergenlik dönemi çocuklarına gelindiğinde ise gençler kendi duygularına karşı hiç olmadıkları kadar ilgili, başkalarının duygularına karşı ise bir o kadar hassas olmaktadır. Bütün bunlar düşünüldüğünde okulun çocuklar ve gençler için ne denli önemli bir sosyalleşme alanı olduğunun farkına varılacaktır. Bu sebeple içinde bulunulan okulun iklimi çocuk için olumlu olmalıdır. Ayrıca okulda bulunan yetişkinler de çocuklar veya gençler için duygusal açıdan ulaşılabilir olmalıdır. Bütün bunlar doğru bir şekilde sağlandığında okul çocuklar veya gençler için kendilerini ait hissettikleri bir yer haline gelecektir. Böylece tıpkı ailede olduğu gibi okulda da çocuğun duygusal ihtiyaçları giderilmiş olur. Bireyin ilerleyen yıllarda yani yetişkinlik döneminde de duygusal gelişimi devam etmektedir. Yetişkin duygularını araştırmaya devam etmektedir ancak bu araştırma çocukluk ve ergenlikteki doğrultuda devam etmemektedir. Yetişkinler tatmin edici, tahmin edilebilir ve yönetilebilir bir yaşam biçimi oluşturmak amacıyla bunu yapmaktadır. Buradan anlaşılabileceği üzere yetişkinlerdeki duygusal gelişimin seyri bireyin yakın ilişkilerini dengelemeye yöneliktir (Ülker, 2021:72-77).

2.3. ZEKÂ NEDİR?

Zekâ kavramı uzun yıllar boyunca insanların ilgisini çekmiştir. İnsanlar bu kavram üzerine birçok konuda tartışmıştır, zekâ doğuştan mı gelir, çevre etkisi ne derecedir, ölçülebilir mi, zekâ geliştirilebilir mi ve insan hayatında ne derece etkilidir gibi birçok soru sormaktadır. Zekâ kavramı için üzerinde durulan konular yalnızca bunlar değildir. Ayrıca zekânın sözlük anlamı üzerine de birçok farklı açıklama mevcuttur. Araştırmacı tarafından bu tanımlardan birkaçına ulaşılmıştır:

İnsanın düşünme, nesnel gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tümü. Anlak, dirayet, zeyreklik, feraset (Türkçe Sözlük 2 L-Z,1983).

Zekâvet şekli galattır]Zihin keskinliği, zeyreklik, fetanet (Temel Türkçe Sözlük 3 M-Z, 1985).

1.Kavramsal ve akılsal bilgi edinmeye yönelik zihinsel işlevlerin tümü. 2.Bir insanın belli bir duruma uyma, koşullara göre etkinlik amaçları seçme yatkınlığı; kavrama gücü; ayırt etme yetisi. 3. Saflık, duruluk, katışıksızlık. (Büyük Larousse:1986)

Zekânın ne olduğunu belirleme yönünde yapılan araştırmalar doğrultusunda zekâ testleri ortaya koyulmuştur. Bu testlerle zekâ kavramının tarafsız bir şekilde ölçülmesi hedeflenmiştir. IQ kavramıyla da zekâ seviyesinin tek bir sayıyla ifade edilebilmesi açısından fayda sağlamaktadır.(Tuğrul, Duran 2003: 225).

Yazılı kaynaklar haricinde zekâ kavramı hakkında kendine ait tanımı olan insanlar mevcuttur. Bu insanlardan biri de 2015 yılı Nobel ödülü sahibi Prof. Dr. Aziz Sancar. Sancar zekâ kavramına ait düşüncesini: “Çoğu insan zekâyâ inanır, ben inanmıyorum. Bizi birbirimizden ayıran emektir, ben çalışmaya inanıyorum.” şeklinde ifade etmektedir. (Eriş,2016)

2.4. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI

Gardner’ın 1983 yılında yayımlanan Zihnin Çerçevesi: Çoklu Zekâ adlı kitabına kadar Binet’in ortaya attığı IQ testinin insan zekâsını ölçtüğü kabul edilmekteydi. Zekâ testleri bireyin testlerdeki soruları çözme performanslarını esas

olarak bir zekâ seviyesi belirlemekte ve bireyin zekâsını sayısal ve sözel olarak sınıflandırmaktaydı. Binet' in kuramı ve testi bireylerin tek tip hedefler ve modeller doğrultusunda eğitim aldıkları dönem için oldukça önemliydi.

Gardner kuramını tıp alanında, zekâ kavramı ile ilgili yapılan araştırmalar üzerine inşa etmiştir. Ayrıca kuramında nörobilim ve bilişsel öğrenme alanları etkili olmuştur. Gardner kuramını zekâ kavramını tanımlamak için değil insan yeteneklerini incelemek için kullanmıştır. Gardner bu doğrultuda sekiz zekâ türü belirlemiştir. Bunlar sırasıyla; sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, müziksel-ritmik, bedensel-kinestetik, sosyal zekâ ve doğacı zekâ olarak adlandırılmıştır.

Gardner çoklu zekâ kuramıyla birlikte, zekâ kavramı üzerine olan görüşlere yeni yorumlar getirmiştir. Bu duruma örnek olarak eski görüşe göre zekâ doğuştan kazanılır ve değişmezdir ancak Gardner kalıtımla birlikte getirilen zekânın değiştirilebilir olduğunu belirtmiştir. Zekâ hakkında çoklu zekâ kuramı öncesi savunulan bir diğer görüş de zekâ kavramının ölçülebilir ve tek bir sayıya indirgenebilir olduğudur ancak kuramla birlikte gelen anlayış, zekânın herhangi bir eylemde gözlenebileceğinden dolayı sayısal olarak hesaplanamayacağını savunmaktadır. Çoklu zekâ kuramı öncesinde zekânın tekil olduğu savunulmuştur ancak kurama göre zekâ çokludur ve sergilemek için farklı yollar mevcuttur. Kuram öncesinde zekâ, öğrencileri sınıflamak ve gelecek başarılarını tahmin etmek için kullanılmaktaydı. Çoklu zekâ kuramına göre zekâ kavramı öğrenci potansiyelini ortaya koymak ve öğrenci başarısını gerçekleştirmek için çeşitlik yollar ortaya koymayı hedefler (Akkaya vd., 2018: 137-145).

Şekil 2.2: Çoklu Zekâ Kuramı (<https://metodkoleji.com/coklu-zeka/> adresinden alıntılanmıştır)

2.5. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI VE DUYGUSAL ZEKÂ

Çoklu zekâ kuramı Gardner tarafından ortaya atıldığında kuram yalnızca 7 zekâ türü ile sınırlandırılmıştır. Ancak kuramın ortaya atıldığı 1993 yılından yalnızca 2 yıl sonra yine Gardner tarafından Doğacı Zekâ olarak yeni bir zekâ türü ortaya atılmıştır ve çoklu zekâ kuramı içerisinde ele alınmıştır. Bu doğrultuda duygusal zekâyı ele alan Goleman bu zekâ türünü de çoklu zekâ kuramı içerisinde ele almaktadır. Bu durum çoklu zekâ kuramı ve duygusal zekâ arasındaki ilişkinin temelini oluşturmaktadır.

2.5. DUYGUSAL ZEKÂ NEDİR? NEDEN ÖNEMLİDİR?

Mayer ve Salovey adlı iki araştırmacının duygusal zekâ üzerine yayımladıkları 'Models of Emotional Intelligence' adlı çalışma öncesinde zekâ dendiğinde akla gelen kavram IQ yani entelektüel zekâ olmuştur ve zekâ kavramı bununla sınırlandırılmıştır. Ancak alanda yapılan bu ve bunun gibi yeni araştırmalar doğrultusunda zekânın iki farklı türden meydana geldiği ortaya konmuştur. Bu türler entelektüel zekâ (IQ) ve duygusal zekâ (EQ) olarak belirlenmiştir. Bu iki zekâ türünün arasında zayıf bağlar olmasıyla birlikte ayrı zekâ türleri olduğu kanıtlanmıştır. Bu duruma en önemli kanıtlardan biri de yüksek IQ puanına sahip yani akademik başarısı yüksek olan

öğrencilerin sosyal veya duygusal hayatta akademik başarısı düşük olan öğrenciden daha başarısız olması olarak ifade edilmektedir (Tuğrul,1999:165).

2.5.1. İNSAN VE TOPLUM AÇISINDAN DUYGUSAL ZEKÂ

Konfüçyüs iyi bir hayata giden yolun toplum içinde ahenkli ilişkilerden geçtiğinden bahsetmektedir (Cevizci, 2017:18). Bu durumdan yola çıkarak toplum olmanın yolunun insan ilişkilerinde geçtiği ifade edilebilir. İnsan ilişkilerinde sorunların en aza inmesinin yolu da karşılıklı anlayıştan yani empatiden geçmektedir. Öyleyse bu duruma dayanarak duygusal zekânın toplum ve insan için var olmak kadar önemli bir değerde olduğu söylenebilir.

2.5.2. İŞ DÜNYASINDA DUYGUSAL ZEKÂNIN ROLÜ

Duygusal zekâ kavramı iş dünyasında oldukça büyük bir ilgiyle karşılanmaktadır. Birçok şirket tarafında bu kavrama önem verilmekte ve bu kavram dikkate alınarak şirketler yönetilmektedir. Büyük şirketlerde özellikle işe alım, terfi ve çalışan geliştirme alanlarında duygusal zekâ kavramı öne çıkmaktadır. Bu alanlar dışında özellikle liderlik için duygusal zekâ kullanılmaktadır (Goleman,2018: 11).

2.5.3. BİLİMSEL ÇALIŞMA VE GELİŞMELERDE DUYGUSAL ZEKÂ

Duygusal zekâ kavramının temeli 1990 yılında yayımlanan bir makaleyle iki psikolog tarafından atılmıştır. John Mayer New Hampshire Üniversitesi'ndedir , Peter Salovey ise Yale Üniversitesi'ndendir. Bu ikilinin ortak yayımladığı makale Duygusal zekâ kavramının akademik başlangıcını oluşturmuştur. Bu kavram hızla birçok alanda kendini göstermiş ve kısa sürede üzerine birçok ürün ortaya konulmuştur (Goleman, 2018:7).

2.6. SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Sosyal duygusal gelişim bireyin sosyal ilişkilerini ve farkındalıklarını içeren bir gelişim alanıdır. Bu yönüyle temel gelişim alanlarından biridir. Ayrıca diğer gelişim

alanlarına da önemli katkılar sağlamaktadır. Sosyal duygusal gelişimin bir diğer önemli yanı ise bireyin var olma sürecinin önemli parçalarından olmasıdır. Sosyal duygusal gelişim özellikle duyguların insan davranışlarını yönettiği anlayışının kabul görmesiyle önem kazanmıştır. Bu doğrultuda sosyal duygusal gelişim bireyi şu becerileridir: Başka insanların duygularını anlama, kendi duygu ve davranışlarını kontrol etme ve akranlarıyla iyi geçinme. Diğer yandan güven, merak duyma, iş birliği, empati, dostluk, şefkat ve mizah duyguları sosyal duygusal gelişimin parçalarıdır.

Sosyal duygusal gelişim çocukların ruh sağlığı için temel bir noktadadır, önemi de buradan gelmektedir. Sosyal duygusal gelişim, sosyal gelişimle paralel ilerlemektedir. Sosyal gelişim bireylerin sosyal çevreleriyle iletişim kurmalarını ve diğer insanların duygularını anlayıp ifade etmelerini içerir. Akademik gelişimle ve okullarla doğrudan bağlantılı oluşu buradan gelmektedir. Duygusal gelişim ise bireyin kendisine, hayatındaki insanlara ve çevresine karşı olan duygularıdır. Bu bağlamda çocukta gelişmesi beklenen beceriler vardır: Kendi duygularının farkında olma, kendi duygularını ifade etme, duygularını yönetme, başkalarının duygularının farkında olma ve bunlara gerekli tepkiyi verme.

Sosyal duygusal gelişim suçluluk, utanç, kıskançlık, empati ve gurur gibi diğer insanların duygu düşünce veya eylemlerine bağlı olan duygulardır. Ancak temel duygu olarak ele alınan mutluluk ve üzüntü gibi duygular kişinin kendi fiziksel durumunun farkında olmasıyla ilişkilidir. Bu bilgilerden yol çıkarak bireylerde genellikle ergenlik döneminde gelişen ve insanların zihinsel durumlarını hayal etmeye yarayan sosyal bilişin gelişimi ve sosyal duygusal gelişimin arasında sıkı bir bağ olduğu göz ardı edilemez. Çocukların 2-3 yaşlarında suçluluk ve pişmanlık gibi duyguları ifade edebilirler, 5 yaşlarında ise temel duyguları hissedebilecek olgunluğa sahiptirler ancak sosyal duyguların gerçekleşebileceği durumları tanımlama becerisi yedi yaşından önce ortaya çıkmamaktadır. Bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerin ortak olarak ortaya koydukları bir ürün olarak karşısındakinin zihninden neler geçtiğine ilişkin bir anlayış geliştirme becerisi ifade edilebilir.

Dünya üzerindeki birçok ergen ve çocuğun ruh sağlığı sorununa sahip olduğu veya risk altında olduğu bilinmektedir. Ayrıca ruh sağlığı sorunlarının akademik motivasyonu ve işleyişi de olumsuz etkilediği bilinmektedir. Bu sebeple duygusal

sosyal gelişimi anlamak, araştırmacılar ve uygulayıcılar için oldukça önemli bir durumdur. Duygusal sosyal gelişimi iyi etüt etmiş ve kavramış olan araştırmacılar veya uygulayıcılar ilgilendikleri bireyin gelişimi esnasındaki güçlü yönlerinin ve zayıflıklarının yine o bireyin ruh sağlığı ve akademik başarısı üzerine olan etkisini daha iyi anlamaktadırlar. Bu durum ihtiyaçlara cevap verme yahut ihtiyaçları doğru şekilde belirleme açısından oldukça önemlidir.

Sosyal duygusal becerilerin gelişimi için okul oldukça mühimdir. Okul öncesi dönemde takdir ve minnettar bir bakış açısının yetişkinliğe kadar uzanan kalıcı faydaları vardır. Bunun yanında doğru ve kaliteli sosyal duygusal programların uygulandığı okullarda bulunan genç ergenlerin kendilerinden, ailesinden ve çevresinden daha memnun, daha mutlu, daha iyimser oldukları belirlenmiştir. Buna ek olarak bu bireyler güçlerini toplumu iyileştirmek için kullanmaktadır. Ayrıca okul ödevleriyle daha ilgililerdir ve ders başarıları daha yüksektir (Karaman, 2021:18-23) .

2.6.1. SOSYAL DUYGUSAL ÖĞRENME

Zaman, olaylar, mekanlar, kişiler değişmektedir ancak duygular sürekli varlığını ve önemini korumaktadır. Duygular beynin kimyasal yapısı üzerinde etkilidir ve insanları birbirinden ayıran temel özelliklerdendir. Bu sebeplerden dolayı da insan çevresindekilere duygularını ifade etme ihtiyacı içerisinde. Ancak duyguların bu denli önemli olmasına ve insanın duygularını anlatma isteğine karşın insanlar duygular hakkında yeteri kadar konuşamamaktadır. Bireyin mizacı, toplumsal değerler ve baskılar, yeteri kadar zaman olmaması gibi sebeplerden dolayı insanların duygular hakkında konuşmaları engellenmektedir. Hatta insanın kendisi dahi bazı duygularının farkına varmamaktadır. Bütün bu sebepleri göz önünde bulundurduğumuzda duyguların ve duygular hakkında konuşmanın hak ettiği değere sahip olmadığını belirtebiliriz.

Duyguların ne kadar önemli olduğunu örnek vererek daha samut hale getirmek mümkündür. İnsan, hayatında iz bırakan bir olayı başkasına anlatacağı zaman kişileri, zamanı, mekanı ve olay sıralamasını karıştırabilir ancak bu olaydan geriye kalan duyguyu unutmamaktadır. İşte insan zihninde duygunun değeri bu derece önemlidir.

Bütün bunları ele alındığında sosyal duygusal gelişimin ailede başladığı ifade edilebilir. Çocukların ebeveynleriyle ilişki kurmaları, duygu ve düşüncelerini bir sorun yaşamadan ifade edebilmeleri sosyal duygusal gelişim için bir temel niteliğindedir.

Okul çocukların hayatının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Okulun kendisi sosyal bir yapı ve çocuk bu yapıya duygularıyla birlikte giriş yapmakta. Bu sebeple okul temelli sosyal duygusal öğrenmeye önem verilmelidir.

Araştırmacılar özellikle 1990'lı yılların başlarında okullarda yürütülen planlı ve sistemli sosyal duygusal çalışmalar üzerinde durmaya başladılar. Sosyal duygusal çalışmalar ilk olarak okullardaki öğrencilerin davranış bozuklukları üzerinde çözüm bulmak amacıyla kullanılmıştır. İlerleyen zamanlarda bu çalışmaların çocukların davranış sorunlarının yanında akademik başarılarını da olumlu etkilediği saptanmıştır. Sosyal duygusal çalışmalar bu saptamalardan sonra önemini arttırarak devam etmiştir ve git gide araştırmacıların ilgisini daha çok çekmiştir. Gelişmelerle birlikte 2000'li yıllarda sosyal duygusal çalışmalar daha sık olarak çok kültürlü toplumlar için eğitim içerisinde kullanılmaya başlanmıştır.

CASEL (Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning) 'in açıklamaları birçok araştırmacı için sosyal duygusal alanda referans alınmaktadır. CASEL farklı ülkelerden ortaya koyulan ve sosyal duygusal öğrenmenin farklı farklı boyutlarına odaklanan çeşitli sosyal duygusal öğrenme çalışmasını tek çatı altında toplamıştır. Kuruluşun sosyal duygusal öğrenme konusundaki önemi buradan gelmektedir.

Ülkemizde de dünyada olduğu gibi sosyal duygusal öğrenme konusunda ilerlemeler yaşanmaktadır. Okul öncesi eğitim programında sosyal duygusal gelişim alanı bulunmaktadır. Bu adım bireyin erken çocukluk döneminde sosyal duygusal becerilerinin desteklenmesi noktasında önemli bir fırsat sunmaktadır. Erken çocukluk döneminin çocuk gelişimi açısından önemi göz önünde bulundurulduğunda bu programın çocuk için oldukça etkili olduğu ifade edilebilir. Ancak bu dönemde kazanılan sosyal duygusal becerilerin yaşam boyu devam etmesi için bu becerilerin ilerleyen yıllarda da desteklenmesi gerekmektedir (Aygün, 2021:42-47)

2.6.2. ÇOCUKLARIN DUYGULARI HAKKINDA KONUŞMALARININ ÖNEMİ NEDİR?

Sözcükler insan hayatını kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir. Diğer bir ifadeyle sözcük dağarcığı ne kadar gelişmişse insanın her alanda başarılı olma ihtimali artmaktadır.

Sözcük dağarcığı gelişimini çocuklar söz konusu olduğunda genel kanıyla doğru orantılı bir durumla karşılaşılır. Sözcük dağarcığı gelişmiş çocuklar okula uyum, akademik başarı ve sosyal ilişki alanlarında sözcük dağarcığı gelişmemiş çocuklara göre daha avantajlı bir durumdadırlar. Sözcükler insanı özgürleştirir, kendine olan güvenini sağlamada yardımcı olur. Diğer yandan geniş bir sözcük dağarcığına sahip çocuklar olası bir problemle karşılaşma durumunda çözüm yolları bulmak ve bu yolları ifade etmek konularında sözcük dağarcığı gelişmemiş bireylere göre daha başarılı olacaktır. İşte sözcük dağarcığının bu gibi etkilerinden dolayı çocuklarda geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu sebeple çocukların bebeklik dönemlerinden başlayarak kitaplarla buluşturulması ve erken okuma deneyimi kazanmaları oldukça önemlidir. Yaşamının ilk yıllarında kitap ile deneyim kazanmaya başlayan çocuklar yaşam boyu kitap okuma tutkusuna sahip olurlar.

Okuma, yazma, konuşma, dinleme becerileri dilin temel becerileridir. Bu beceriler birbirilerini etkiler niteliktedirler yani bağımsız olarak ele alınamaz. Okuma, dinleme, anlama, anlatma arasında da güçlü bir ilişki vardır. Bu yüzden bu ilişkiyi hesaba katarak çocuğun gelişimine odaklanılmalıdır. Diğer yandan bu beceriler çocuğun sosyal duygusal becerilerini yönetebilmek için de temel niteliktedir.

Çocukların gerçekliği yetişkinlerin gerçeklik anlayışından farklıdır. Çocuklarla iletişim kurarken bu durum hesaba katılmalıdır. Çocuk gerçekliğini en iyi anlama yolu ise çocuğun bizzat kendisiyle iletişim kurmaktır. Bunun en güzel yollarından biri de çocukla oyun oynamaktır. Platon ‘Bir çocuğu tanımak için onunla yarım saat oyun oynamak bir yıl sohbet etmekten daha fazla yardımcı olur.’ der. Diğer yandan bütün bunların içinde çocuğun duygularını bilmek gerekir. Bu bilgi yine en güvenilir şekilde çocuğun kendisinden gelecektir. Bu yüzden çocuğu duygular

hakkında konuşturmak gereklidir. Böylece çocukların hem sözcük dağarcıkları hem de sosyal etkileşim dağarcıkları zenginleşir (Tuğrul, 2021:30-35).

Bireyin gelişimi bir bütün halindedir. Tüm gelişim alanlarının birbiriyle etkileşim halinde olması sebebiyle bir gelişim alanında ortaya çıkan değişim diğer gelişim alanlarında da aynı doğrultuda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bireyin gelişiminde kritik dönemler vardır. Yani bir diğer deyişle belli özelliklerin kazanılması için bireyin çevresel faktörlere daha açık olduğu zamanlar mevcuttur. İşte bu zamanlara kritik dönemler denmektedir. Bireyin belli özelliğinin üzerinde belli dönemde durmak gereklidir (Genç, 2021). İşte insan gelişiminin bu yönlerini ele alırsak bir domino etkisinden bahsedebiliriz. Yaşamın belli anında oluşan bir etkinin bireyin kalan ömrünü de etkileyeceği bilinmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda bireyin yaşamının ilk yıllarına daha çok önem verilmesi gerektiği daha açık bir şekilde kabul görmektedir. Bu yüzden insan yaşamının ilk altı yılını kapsayan *ilk (erken) çocukluk dönemi* oldukça önemlidir. Çünkü domino etkisinden yola çıkarsak ilk çocukluk dönemi dominonun ilk taşıdır. İnsanın bütün hayatı boyunca sürecek olan sağlıklı büyüme ve gelişmenin, tutum ve alışkanlıklarımızın yapı taşları bu dönemde ortaya koyulmaktadır. Bu dönemim önemi işte bu durumlardan kaynaklanmaktadır. Çocukla olan iletişimde bu durumun farkında olan yetişkinlerin, araştırmacıların ve uygulayıcıların bu durumun farkında olmayan yetişkinlerden, araştırmacılardan ve uygulayıcılardan daha avantajlı olacağı ortadadır.

2.6.3. 2019 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI YETKİNLİKLERİNİN SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yetkinlikler:

1) Ana dilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2) Yabancı dillerde iletişim: Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.

3) Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir. Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4) Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

5) Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme; bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.

6) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılara ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medenî hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.

7) İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticarî etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.

8) Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş,

deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir (MEB, 2019).

Yukarıda 2019 Türkçe Öğretim Programının yetkinlikler bölümü verilmiştir. Bu bölümdeki maddelerin sosyal duygusal gelişime yönelik etkisi üzerine bir değerlendirme yapılacak olursa;

Sosyal duygusal beceriler kendi duygularının farkında olma, kendi duygularını ifade etme, duygularını yönetme, başkalarının duygularının farkında olma ve bunlara gerekli tepkiyi verme olarak sıralanabilir (Karaman, 2021:18-23). Bunların yanı sıra duygusal gelişim sürecinin temel bileşenleri de bulunmaktadır. Bunlar: Bireyin kendi duygularını tanıması ve ifade edebilmesi; diğer insanların duygularının farkında olabilmesi, empati yapabilmesi, duygularının yönlendirdiği davranışları kontrol edebilecek motivasyona sahip olabilmesi, içinde bulunduğu ortamın taleplerine uygun sosyal davranışlar sergileyebilmesi (Ülker, 2021:72-77). Bu beceriler yazının önceki kısımlarında da ifade edilmiştir. Yazının bu kısmında Türkçe dersinde geçerli olan öğretim programındaki yetkinliklerin duygusal gelişim üzerinde ne derece durduğu ve duygusal gelişime dair ne gibi izlere sahip olduğu ele alınacaktır:

Birinci yetkinlik maddesi ‘ana dilde iletişim’ olarak adlandırılmıştır. Bu madde öğrencide doğrudan iletişim becerisini geliştirmeye yöneliktir. Ancak yalnızca bununla sınırlı kalmamıştır. Duyguların ifade edilmesi ifadesine doğrudan yer verilerek duygusal gelişim becerileri açık bir şekilde desteklenmiştir. Ayrıca bireyin sosyal yaşamında dil kullanımı üzerinde durulmuştur. Böylece sosyal gelişim becerileri de açıkça ele alınmıştır. Birbiriyle iç içe olan sosyal ve duygusal gelişim alanlarına ait becerilerin aynı yetkinlik maddesinde yer alması açık bir şekilde bu maddenin sosyal duygusal gelişim alanı için yer aldığını göstermektedir.

İkinci yetkinlik maddesi ‘yabancı dillerde iletişim’ olarak adlandırılmıştır. Bu madde ‘ana dilde iletişim’ maddesiyle de sıkı sıkıya bağlıdır. Duyguların yazılı ve sözlü ifadesine yer verilmiştir. Bu açıklama duygusal gelişim alanıyla bire bir örtüşmektedir. Diğer yandan anlatma becerisinin iki kolunu da yani yazma ve konuşmayı da kapsayacak bir açıklamaya yer verilmiştir. Bu yönleriyle bu yetkinlik maddesinde duygusal gelişimi oldukça başarılı bir şekilde ele alınmıştır. Bunların yanı

sıra bireyin sosyal çevresi de düşünölmüş bu konudaki gerekli açıklamalar da yapılmıştır.

Üçüncü yetkinlik maddesi ‘Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler’ olarak adlandırılmıştır. Maddenin temel içeriğı günlük hayattaki karşılaşılan problemleri çözmeye yöneliktir. Bu doğrultuda tamamen gerçek yaşamı konu alan bir maddedir. Ancak maddenin içeriğı tamamen bilişsel alanın kapsamında yer almaktadır. Bütün bunlar ele alındığında bu yetkinlik maddesinde sosyal duyuşsal alana dair bir açıklama veya vurgunun yer almadığı ifade edilebilir.

Dördüncü yetkinlik maddesi ‘dijital yetkinlik’ olarak adlandırılmıştır. Özellikle son yüzyılda ortaya konulan teknolojik gelişmelerin insanlara sağlamış olduğı imkanlar neticesinde eğitim konusundaki güncellemelerde teknolojik gelişmelere dair açıklamalar yerini bulmuştur. Gerek ders materyalleri gerek eğitim anlayışları bu gelişmeleri zorunluluk olarak takip etmektedir. Bütün bunların sonucunda da öğretim programında yetkinlikler arasında bu maddenin yer alması sağlanmışır. Özellikle internet üzerinden bilginin farklı amaçlarda kullanılmasın üzerinde durulmuştur. Yine iletişim kurmak gibi temel becerilerden de bahsedilmiştir.

Beşinci yetkinlik maddesi ‘öğrenmeyi öğrenme’ olarak adlandırılmıştır. Bu kavram çağımızın modern eğitim anlayışının temel kavramlarındanir. Üst biliş (Metabiliş) kavramıyla doğrudan ilgili olan kavram bireyin farkında olmasını ve bu farkındalık doğrultusunda düzenleme yapmasını içermektedir. Bu kavram bir önceki yetkinlik maddesinde olduğı gibi genel anlamda bilişsel alana dahil olan yetkinlik maddelerindendir. Ancak araştırmada ortaya koyulan bilgiler dahilinde bir değerlendirme yapıldığında bu kavram üzerinde sosyal duygusal becerilerin de yer aldığı ortadadır. Yetkinliğin açıklanmasında ayrıca ifade edilmemiş olmaması duygusal becerilerin bu kavram üzerindeki etkisini yok saymamaktadır.

Altıncı yetkinlik maddesi ‘sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler’ olarak adlandırılmıştır. Adından da anlaşılacağı gibi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm ‘sosyal’ olarak ayrılmıştır. Bu bölüm doğrudan bireyin sosyal gelişimiyle alakalı becerilere yer vermektedir. Bireyin çevresine ve topluma etkin bir şekilde katılmasını ifade etmektedir. Diğer yandan ikinci kısım ‘vatandaşlık’ olarak ele

alınmıştır. Bu kısım bireyin medeni, demokratik ve siyasal hayata etkin katılımını içermektedir.

Yedinci yetkinlik ‘İnisiyatif alma ve girişimcilik’ olarak adlandırılmıştır. Bu yetkinlik alanı oldukça kapsamlı bir alandır. Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim alanlarını kapsar. Bütün bunların uyum içerisinde kullanılmasıyla ortaya çıkmaktadır. Yetkinliğin açıklama kısmında sosyal duygusal gelişime veya becerilerine doğrudan bir gönderme yapılmasa da bu yetkinlik maddesinde en etkili kullanılacak beceriler sosyal duygusal gelişim alanı becerileridir. Bütün bunlar örneklerle daha somut bir hale gelecektir. Birer etkinlik, proje hazırlayan ortaokul öğrencisini ele alalım. Bu öğrenci projeyi hazırlama aşamasında en ağırlıklı olarak bilişsel alan becerilerini kullanmaktadır. Bunun yanında projeyi sunma esnasında gerek konuşma becerisinin motor kısmını için gerek ortaya bir hareket koyarak proje sunumunu gerçekleştirmesi için bu öğrencinin ağırlıklı olarak psikomotor beceriler ortaya koyması gerekmektedir. Ancak bütün bunları ortaya koyacak duyuşsal beceriye sahip olmadığında çocuk inisiyatif alamayacaktır ve somut olarak bir girişimde bulunamayacaktır. İşte bu yetkinlik alanındaki sosyal duygusal gelişim alanının etkisiyledir.

Sekizinci yetkinlik maddesi ‘kültürel farkındalık ve ifade’ olarak adlandırılmıştır. Bu maddede diğer maddelerde olduğu gibi sosyal duygusal gelişim alanına ait becerilere yer verildiği açıkça ortadadır. Bireyin duyguların ifade etmesine yer verilmiştir. Ancak ifade etmenin yanında bunu estetik kaygıyla yapmasına da değinilmiştir. İşin içine sanatın girmesi elbette duygularını etkisini de arttıracaktır. Bu sebeple bu yetkinliğin sosyal duygusal gelişimle sıkı sıkıya ilgili olduğu ifade edilmektedir.

2.6.4. TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ TEMALARIN DUYGUSAL SOSYAL GELİŞİM ALANI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkçe dersi için 2019 yılında hazırlanmış olan öğretim programında toplamda on altı tema bulunmaktadır. Bu temalar şunlardır: Erdemler, Milli Kültür, Milli Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Zaman ve Mekân, Duygular,

Doğa ve Evren, Sanat, Vatandaşlık, Çocuk Dünyası. Bu temalardan sekiz tanesi bir sınıf düzeyi için belirlenip kullanılmaktadır. Ancak bu temalardan bazıları zorunlu tema olarak belirlenmiştir ve bu temaların her sınıf düzeyinde kullanılması zorunlu tutulmuştur. Zorunlu temalar şunlardır: Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk. (MEB, 2019).

ERDEMLER ahlâk, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.

MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.

MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK 15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut'ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.

BİREY VE TOPLUM ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içerme, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.

OKUMA KÜLTÜRÜ bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.

İLETİŞİM aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.

HAK VE ÖZGÜRLÜKLER bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.

KİŞİSEL GELİŞİM başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.

BİLİM VE TEKNOLOJİ bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.

SAĞLIK VE SPOR âdil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, spormenlik, temizlik, uyku vb.

ZAMAN VE MEKÂN çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.

DUYGULAR bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.

DOĞA VE EVREN bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar,

iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.

SANAT afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.

VATANDAŞLIK adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.

ÇOCUK DÜNYASI çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb. (MEB, 2019)

Yukarıda her temanın adı ve bu temalar için konu önerileri verilmiştir. Zorunlu temalarla ilgili çalışmalar yapıldıktan sonra ünite için geriye kalan temaları ders kitabı yazarı belirlemektedir. Ayrıca Türkçe dersinde kazandırılmak istenen temel dil becerileri için metinler kullanılmaktadır. Bu durum da metinleri Türkçe dersi için oldukça önemli kılmaktadır. Bu sebepten dolayı metin seçimi ile ilgili programda ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi her sınıf düzeyinde sekiz tema kullanılmaktadır. Bu temaların her biri için dört metin kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Bu dört metnin üçü okuma biri ise dinleme/izleme metni olarak belirlenmelidir. Böylece bir sınıf düzeyinde toplamda otuz iki okuma ve dinleme/izleme metni yer alacaktır. Bütün bunlarla beraber her temada bir tane olmak kaydıyla toplamda sekiz serbest okuma metnine yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Böylece her yıl bir sınıf düzeyinde toplamda kırk metin yer almış olacaktır. Bunların yanı sıra metin türleri üzerine de açıklamalar yapılmıştır. Üç çeşit metnin kitaplarda yer alacağı ifade edilmiştir. Bu türler bilgilendirici, öyküleyici ve şiir olarak ifade edilmiştir. Bu metin türlerinin dağılımı ders kitabı yazarına bırakılmıştır.

Erdemler: Bu tema incelendiğinde duygusal ve sosyal gelişim alanıyla ilgili olduğu görülmektedir. Temayı oluşturan konular erdemli bir bireyin sahip olacağı özelliklerdir. Bu doğrultuda erdemli olma kavramını ele aldığımızda duygusal gelişim alanının gelişimiyle doğrusal bir ilişkiye sahip olduğu ifade edilebilir. Ayrıca sosyal ilişkileri de kapsayan kavram sosyal gelişim alanıyla da sıkı sıkıya ilişkilidir. Temada önerilen konu başlıkları merhamet, sevgi, vefa gibi doğrudan duygusal gelişim alanının kapsamında olan kavramlardır.

Millî Mücadele ve Atatürk: Bu tema incelendiğinde sosyal farkındalık becerisi ile ilişkilendirilebileceği söylenebilir. Bu beceri sosyal gelişim alanında yer almaktadır. Sosyal duygusal gelişim alanının amaçlarından olan ‘topluma yararlı ve içinde bulunduğu topluma değer katacak bireyler yetiştirmek’ amacıyla Milli Mücadele ve Atatürk teması ilgili bir temadır. Yalnızca vatanseverlik konusu dahi bu alanı doğrular niteliktedir. Yine milli kimlik konusu sosyal gelişimin alakalı olduğu konulardandır. Ayrıca bu tema içinde yer alan cesaret ve fedakârlık konuları da doğrudan duygusal gelişim alanı ile ilgili konu başlıklarıdır.

Milli Kültürümüz: Bu tema sosyal duygusal gelişim alanı anlamında ele alındığında sosyal gelişim alanı içerisinde yer aldığı ifade edilebilir. İçinde bulunulan topluma dair farkındalık oluşturmaya içermektedir. Önerilen konu başlıkları Türk kültürüne has bazı kavramları da barındırmaktadır. Bayram , bayrak, dil gibi sosyal yapıyı belirgin şekilde ilgilendiren kavramların yer alması bu temayı tamamen sosyal gelişim alanına hitap eden bir hale getirmektedir.

Birey ve Toplum: Bu tema ağırlıklı olarak sosyal gelişime dahildir. Çok dillilik, çok kültürlülük, komşuluk ilişkileri, farklılıklara saygı gibi sosyal yaşamın temel kavramlarından olan konuları öneri olarak sunması bu durumu destekler niteliktedir. Temada yer alan konu önerilerinden empati başlığı doğrudan duygusal gelişim alanıyla alakalıdır. Diğer insanların duygu ve düşüncelerinin farkında olma becerisini empati kavramıyla ilişkilendirmek doğru olacaktır.

Okuma Kültürü: Bu tema genel anlamda okuma becerisine yönelik temel ve güncel konu önerilerine sahiptir. Bu teknik kavramların dışında okuma sevgisi ve dil sevgisi kavramlarıyla duygusal gelişim alanına dahil edilebilir.

İletişim: Bu tema başlığı doğrudan sosyal duygusal gelişimle alakalıdır. Sosyal duygusal gelişim bireyin duygu ve düşüncelerini ifade etme ve diğer insanların duygu ve düşüncelerini anlama becerilerini geliştirmek ister. Ayrıca bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim gibi konu önerileri de bu doğrultudadır. Diğer yandan bahsi geçen konular bireyin tüm sosyal yaşamını oluşturan olgulara da değinmiştir. Buradan yola çıktığımızda da iletişim temasının yalnızca duygusal gelişime değil sosyal gelişime de dahil olduğu ifade edilebilir.

Hak ve Özgürlükler: Bu tema sosyal ve duygusal gelişim anlarıyla olan ilişkisi anlamında değerlendirildiğinde doğrudan bir ilişki kurulamamıştır. Ancak tema içerisinde öneri olarak verilen konu başlıkları toplumsal yaşamı düzenlemeye yöneliktir. Bu sebepler sosyal gelişim becerilerini içerdiği söylenemese de bu temanın dolaylı olarak bireyin sosyal gelişim becerilerini geliştireceği söylenebilir.

Kişisel Gelişim: Bu tema sosyal duygusal gelişim alanıyla sıkı sıkıya ilişkilidir. Sosyal duygusal gelişim bireyin kişisel gelişiminin doğal bir parçasıdır. Bunun yanı sıra programda kişisel gelişim teması adı altında verilen öneri konu başlıklarından bazıları da doğrudan sosyal duygusal gelişimle ilişkilidir.

Çatışma yönetimi konusu duygusal gelişimle ilişkilidir. Bireyin çatışma çözmek için bazı durumlarda duygularının etkisiyle ortaya koyması gereken davranış veya düşüncüyü ertelemesi gerekmektedir. Bu erteleme için de bireyin duygusal gelişimi belli bir seviyede olmalıdır. Yine motivasyon ve kendini tanıma konuları da doğrudan bireyin duygusal gelişimiyle alakalıdır. Duygusal gelişim motivasyonu sağlar, doğru motivasyon ise bireyde bulunan girişimcilik becerisini daha nitelikli hale getirir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda girişimcilik konusunun da programda bu tema için önerilmesi ortaya atılan düşüncüyü destekler niteliktedir. Ayrıca konu önerilerinde doğrudan sosyal gelişim konu adının bulunması tema içerisinde sosyal gelişim alanının da ele alındığını ortaya koymaktadır.

Bilim ve Teknoloji: Bu temada duygusal gelişim ile ilişkili konu başlıkları bulunmaktadır. Hayal gücü, iletişim ve merak duygusu bu başlıklara örnektir. Diğer yandan iletişim konusu sosyal gelişim ile de ilişkili bir konudur.

Sağlık ve Spor: Bu temada doğrudan sosyal duygusal gelişim becerilerini geliştirmeye yönelik bir konu yoktur. Ancak her alanda olduğu gibi spor ve sağlık konularında da bireyin motivasyonunu sağlaması gerekmektedir. Ancak tema için önerilen konularda sosyal duygusal gelişim alanını işaret eden bir konu yoktu.

Zaman ve Mekân: Bu temada sosyal duygusal gelişim alanıyla ilişkilendirilecek bir konu önerisinde bulunulmamıştır.

Duygular: Bu tema doğrudan duygusal gelişim alanını hedef almaktadır. Konu önerileri doğrudan duygulardır. Programda ayrıca tek başına duygular temasının bulunması bu gelişim alanına verilen önemi ortaya koymaktadır.

Doğa ve Evren, Sanat, Vatandaşlık, Çocuk dünyası temalarında sosyal duygusal gelişimi doğrudan işaret eden konu önerileri bulunmamaktadır.

Esen-Aygün ve Şahin-Taşkın tarafında ortaya koyulan çalışmada (Esen-Aygün, ve Şahin-Taşkın, 2021: 205-224) Türkçe dersi için hazırlanmış olan öğretim programındaki temaları sosyal duygusal gelişime olan etkisi bakımından ele almışlardır. Millî Mücadele ve Atatürk teması ele alındığında vatanseverlik konu önerisinin sosyal farkındalık becerisiyle ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Birey ve Toplum teması değerlendirildiğinde sosyal duygusal gelişimle oldukça ilişkili bulunmuştur. Zaman yönetimi, öz yönetim, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, sosyalkültürel farkındalık, toplumsal kurallar, farklılıklara saygı konuları sosyal duygusal gelişimin sosyal farkındalık boyutu ile ilişkilendirilmiştir. İlişki kurma boyutu ise misafirperverlik ve selamlaşma konularıyla ilişkili olarak ele alınmıştır.

Okuma Kültürü adlı tema sosyal duygusal alana yapacağı katkı ifade edilse de bu alana doğrudan katkı yapamayacağı ifade edilmiştir.

İletişim teması iletişim üzerine yoğunlaştığı için doğrudan sosyal duygusal alana etki ettiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda sosyal duygusal gelişimin sağlıklı ilişkiler kurma ve sürdürme becerisine etki edecek nitelikte konu önerilerinin olduğu ifade edilmiştir.

Hak ve özgürlükler temasına da sosyal duygusal gelişim alanına etki edenler temalar arasında yer verilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda bireyin toplumda kendi yerini keşfetme ve bu yere göre davranış sergileme becerilerine etki edecek konuların bu temada yer aldığı ifade edilmiştir.

Kişisel Gelişim teması değerlendirildiğinde sosyal duygusal gelişim alanı ile doğrudan bağlantılı konulara sahip bir temadır. Sosyal duygusal alanın öz farkındalık boyutuyla kendini tanıma ve özgüven gibi konular ilişkilidir. Öz yönetim boyutuyla çatışma yönetimi, beceri, başarı, çalışkanlık, gibi konular ilişkilendirilmiştir. Empati konusu sosyal farkındalık ve karar verme boyutlarıyla ilişkilendirilmiştir. Bütün nu değerlendirmeler ele alındığında bu temanın sosyal duygusal gelişim becerilerini destekler nitelikte konular içerdiği belirtilmektedir.

Bilim ve Teknoloji temasındaki konular genelde bilgiye ulaşma gibi alanlarla ilgilidir. Ancak diğer yandan sosyal duygusal gelişimin ilişki kurma boyutuyla ilgili olan iletişim ve sosyal medya konuları bulunmaktadır. Öz farkındalık ile ise hayal gücü konusu ilişkidir. Bunlardan yola çıkarak bu temanın sosyal duygusal gelişim alanını destekler nitelikte olduğunu ifade edebiliriz.

Sağlık ve Spor teması ele alındığında sağlıklı ilişkiler kurma ve sürdürme becerisiyle ilgili olarak centilmenlik konusu belirlenmiştir.

Zaman ve Mekan temasında sosyal duygusal gelişim ile ilişkilendirebilecek bir konu belirlenmemiştir.

Duygular temasında öneri olarak verilen konuların tümünün öz farkındalık ve öz yönetim becerileriyle ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Daha ayrıntılı bir değerlendirme yapıldığında öz farkındalık becerisinin mutluluk ve özlem konularıyla ilişkili olduğuna ulaşılmıştır. Diğer yandan öz yönetim becerisinin duygu yönetimi konusuyla ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Doğa ve Evren temasında bulunan konularla sosyal duygusal gelişim alanı arasında doğrudan bir ilişki kurulamamıştır.

Sanat teması ele alındığında konuların ancak dolaylı yoldan sosyal duygusal gelişim ile ilişkilendirilebileceği ifade edilmektedir.

Vatandaşlık teması sosyal duygusal gelişim alanı ile ilişkisi bakımından incelendiğinde öz yönetim becerisi ile görev bilinci, çalışma ve emek gibi konular seçilmiştir. Sosyal farkındalık becerisi ele alındığında ise özgürlük ve paylaşma gibi konularla ilişki kurulmuştur. Sağlıklı ilişkiler kurma ve sürdürme becerisi ele alındığında ise işbirliği ve paylaşma konularının ifade edilebileceği ortaya koyulmuştur.

Çocuk Dünyası temasında yer alan konu alanımıza dolaylı olarak etki edebileceği ifade edilmektedir. Bu temadaki konuların doğru bir şekilde işlenmesi sonucunda çocuğun bütün gelişim alanlarına olumlu katkı sağlayacağı belirlenmiştir.

2.6.5. TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN KAZANIMLARIN SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM BECERİLERİ DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Türkçe eğitimi ile sosyal duygusal gelişim alanı arasındaki bağlantının ortaya koyulması için Türkçe için hazırlanan eğitim programında yer alan kazanımların ele alınması doğru bir adım olacaktır. Kazanımlar öğretim programlarının hedefledikleri öğrenmelerin en net ifadelerini içerir. Bu yönden kazanımların incelenmesi bu çalışma için göz ardı edilemeyecek bir öneme sahiptir.

Bu doğrultuda yapılan çalışmalar incelendiğinde 2021 yılında ortaya koyulmuş bir incelemeye ulaşılmıştır (Esen-Aygün, ve Şahin-Taşkın, 2021:205-224). Bu çalışmada 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlardan yalnızca 1, 2, 3 ve 4. Sınıflar için hazırlanan kazanımlar incelenmiştir. Çalışmada her temel becerinin kazanımları için ayrı bir inceleme yapılmıştır.

Dinleme becerisi alanında yer alan kazanımların çok azı sosyal duygusal gelişim alanıyla ilişkilendirilebilecek niteliktedir.

“Dinleme stratejilerini uygular” kazanımı her sınıf düzeyinde yer alan ortak bir kazanımdır. Sosyal duygusal gelişimin öz yönetim ve ilişki kurma becerileri ile ilişkilendirilmiştir. Ancak bu kazanım her sınıf düzeyi için ayrı bir açıklamaya sahiptir. Birinci sınıflar için “ Dinlerken/izlerken nezaket kurallarına (söz kesmeden dinleme, söz alarak konuşma) uymanın önemi vurgulanır.” ve ‘Öğrencilerin

dikkatlerini dinlediklerine/izlediklerine yoğunlaştırmaları sağlanır.’ Şeklinde bir açıklama yer almaktadır” Açıklamanın bölümlerin olan maddeler sosyal duygusal becerinin öz yönetim ve ilişki kurma becerileriyle ilişkilendirilmiştir. Bu kazanım 2. ve 3. sınıf düzeylerinde 1. sınıftakiyle aynı açıklamaya sahiptir.

2019 Türkçe Öğretim Programı kapsamında dinleme kazanımlarında yer verilen sosyal duygusal gelişim alanıyla ilişkili olarak kabul edilen bir diğer kazanım ise “Dinledikleri/izledikleri ilgili görüşlerini ifade eder.” kazanımıdır. Bu kazanım 3,5,6,7 ve 8. sınıflarda yer almaktadır. Kazanım 3 ve 4. sınıf düzeylerinde “Dinledikleri/izledikleri ilgili görüşlerini ifade eder.” şeklini alır. Bu kazanım da çocukların kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmesiyle ilişkilidir. Bu ilişkiden yola çıkarak bu kazanımın sosyal duygusal gelişim alanı becerilerinden öz farkındalık becerisi ile ilişkilendirilebileceği belirtilmelidir.

Programda konuşma becerisine yönelik yer alan kazanımlar incelendiğinde bu alandaki kazanımların dinleme alanındaki kazanımlara göre daha çok sayıda kazanımın sosyal duygusal gelişim alanıyla alakalı olduğu görülmektedir.

Bütün sınıf düzeylerinde ortak bir kazanım olan “Hazırlıksız konuşma yapar.” kazanımı sosyal duygusal gelişim alanıyla ilişkilendirebilir niteliktedir. Bu kazanım bütün sınıf düzeylerinde ortak olan bir kazanımdır. Bu kazanım öğrencilerin kendilerini ifade etmeye yönelik öğrencileri teşvik eder nitelikte olduğu için sosyal duygusal gelişimin becerilerinden olan öz farkındalık becerisiyle arasında ilişki kurulabilir. Çünkü öz farkındalık becerisi bireyin kendisi ifade etmesi, kendi düşüncelerinin ve duygularının farkında olmasıyla alakalıdır.

Konuşma becerisi kazanımlarında sosyal duygusal gelişim alanıyla ilişkili olan bir diğer kazanım ise “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıdır. Bu kazanım ortaokulun bütün sınıf düzeylerinde ortak olarak bulunmaktadır. Ayrıca kazanıma dair programda yer alan açıklama 1. sınıf düzeyinde şu şekildedir: “Göz teması kurmanın; işitilebilir ses tonuyla, konu dışına çıkmadan, kelimeleri doğru telaffuz ederek konuşmanın önemi vurgulanır.

Konuşmalar sırasında nezaket kurallarına (yerinde hitap ifadeleri kullanma, başkalarının sözünü kesmeme, söz alarak konuşmaya katılma, karşısındakini saygıyla dinleme) uygun davranılması gerektiği hatırlatılır.’ Açıklama 2. Sınıf düzeyine geldiğinde değişikliğe uğrar ve üç madde olarak sunulur. Birinci maddede “ Beden dili hakkında kısa bilgi verilir. Öğrenciler konuşmalarında beden dilini etkili kullanmaları için teşvik edilir.” olarak ifade edilir. İkinci madde ise” Konuşmalarda nezaket kurallarına uymanın (yerinde hitap ifadeleri kullanma, göz teması kurma, işitilebilir ses tonuyla, konu dışına çıkmadan, kelimeleri doğru telaffuz ederek konuşma) önemi hatırlatılır.” şeklinde açıklama kısmında yer almaktadır. Üçüncü madde “ Akranlarla ve yetişkinlerle iletişimde dikkat edilecek hususlar belirtilir.” şeklindedir. Üçüncü sınıf düzeyinde de açıklama kısmı değişime uğramıştır. Birinci madde “ Konuşmalarda nezaket kurallarına uymanın (yerinde hitap ifadeleri kullanma, göz teması kurma, işitilebilir ses tonuyla, konu dışına çıkmadan, kelimeleri doğru telaffuz ederek konuşma) önemi hatırlatılır.” olarak ifade edilmiştir. Görüldüğü gibi bazı açıklama maddeleri birbirine oldukça yakın ifadelere yer vermektedir. Bu sınıf düzeyindeki ikinci açıklama maddesi “Konuşmalarda nezaket kurallarına uymanın (yerinde hitap ifadeleri kullanma, göz teması kurma, işitilebilir ses tonuyla, konu dışına çıkmadan, kelimeleri doğru telaffuz ederek konuşma) önemi hatırlatılır.” şeklindedir. Kazanım için 4. sınıf düzeyine gelindiğinde iki açıklama maddesi yer almaktadır. Birincisi “ a)Nezaket kurallarına uygun konuşulması gerektiği hatırlatılır.” olarak ifade edilmiştir. İkinci madde ise “Beden dilini etkin kullanmanın önemi vurgulanır.” şeklindedir. Bu kazanım için 5. sınıf düzeyine geldiği doğrultusunda bir açıklamanın yer aldığı görülmektedir. “Serbest, güdümlü, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.” olarak ifade edilen maddede yöntem ve teknik önerileri yer almaktadır. Diğer düzey olan 6. sınıfta bu kazanımın açıklaması “Serbest, güdümlü, yaratıcı, hafızada tutma tekniği ve kelime kavram havuzundan seçerek konuşma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.” yer almaktadır. görüldüğü gibi bu açıklamanın 5. sınıftaki açıklama doğrultusundadır yalnızca daha farklı yöntem ve teknik önerilerinde bulunulmuştur. “ Katılımlı, yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.” maddesi ise bu kazanımın 7.sınıf düzeyinde yer almaktadır. Bu maddede özellikle sosyal duygusal

alan için oldukça önemli olan empati kavramının yer alması dikkat çekicidir. “Yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma, ikna etme ve eleştirel konuşma gibi yöntem ve tekniklerinin kullanılması sağlanır.” açıklaması ise son 8.sınıf düzeyinde yer almaktadır. Yine farklı yöntem ve teknik önerilerinde bulunduğu gözlenmektedir.

Bu kazanımın bütün sınıf düzeyleri ile ilgili olan açıklamaları da incelendiğinde sosyal duygusal gelişim alanı ile ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu kazanımın ağırlıklı olarak sosyal duygusal becerilerden olan sağlıklı ilişkiler kurma ve yürütme becerisi ile ilişkili olduğu inceleme sonucunda ortaya koyulmuştur.

Konuşma becerisi kazanımlarından ele alınabilecek bir diğer kazanım da “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımıdır. Bu kazanım 3. ve 4. sınıf düzeylerinde bulunmaktadır. Bu kazanım 3. sınıf düzeyinde iki madde şekilden açıklanmıştır. Birinci madde “ Öğrenciler konuşma/tartışma sırasında kendi düşüncelerini uygun şekilde ifade etmeleri için teşvik edilir.” şeklindedir. “ Başkalarını dinleme, uygun hitap ifadeleri kullanma, başkalarının sözünü kesmeme, konuşmanın bitmesini bekleme, akış içinde söz alarak konuşmaya katılma, karşısındakini saygıyla ve sabırla dinlemenin gerekliliği hatırlatılır.” maddesi ise ikinci maddedir. Bu kazanım 4. sınıf düzeyine gelindiğinde açıklama maddelerinde artış olur ve üç maddeye yer verilir. Birinci madde “Öğrenciler konuşma/tartışma sırasında kendi düşüncelerini uygun şekilde ifade etmeleri için teşvik edilir” şeklindedir. Bu maddeye 3.sınıf düzeyinde de rastlanmaktadır. İkinci madde ise “Farklı bakış açılarına anlayışla yaklaşmanın önemi vurgulanır.” şeklindedir. Üçüncü madde ise “Bir konuşmadaki/tartışmadaki bakış açılarını ayırt etmeleri sağlanır.” şeklindedir. Bu kazanım ve açıklamaları değerlendirildiğinde sosyal duygusal gelişim alanının birden çok boyutuyla ilişkili olduğu sonucuna varılır. Bu kazanım öz farkındalık, sosyal farkındalık ve ilişki kurma becerileriyle ilintilidir.

Okuma beceri alanı kazanımları incelendiğinde sosyal duygusal gelişim alanı becerileriyle ilişkili yalnızca bir kazanıma ulaşılmıştır. Bu kazanım 4. sınıf düzeyinde yer alan “Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder.” kazanımıdır. Bu kazanım sosyal duygusal gelişim alanının öz farkındalık becerisi ile ilişkilidir.

Yazma becerisi alanındaki pek çok kazanım bireyin kendini ifade etme becerisini geliştirmeye yönelik kazanımlardır. Beceri alanı yazma olduğu için bu ifade etme şekli yazılı ifadeyi kapsamaktadır. “Şiir yazar” kazanımı 2, 3 ve 4. sınıf düzeyleri için ortak bir kazanımdır. Bireyin duygularını yazılı olarak ifade etmesini içermektedir. Yazma alanı becerilerinden sosyal duygusal gelişim alanıyla ilişkili olan bir diğer beceri ise “Kısa metinler yazar” kazanımıdır. Bu kazanım yalnızca 4. sınıf düzeyinde bulunmamaktadır. Diğer tüm sınıf düzeylerinde ortak olarak yer almaktadır. Bu kazanım için 1.sınıf düzeyinde herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Bu kazanım için 2. sınıf düzeyine gelindiğinde üç maddelik açıklamaya yer verilmiştir. Birinci madde “Kartpostal ve/veya tebrik kartı yazdırılır.” olarak verilmiştir. “Öğrenciler günlük tutmaları için teşvik edilir.” ise ikinci maddedir. Üçüncü madde ise “Olayları oluş sırasına göre yazmaları sağlanır”şeklindedir. Bu kazanım için 3.sınıf düzeyinde yine üç maddelik bir açıklama yapılmıştır. Bu düzeyde 2.sınıfta bulunan “Kartpostal ve/veya tebrik kartı yazdırılır.” maddesi yerine “ Mektup ve/veya anı yazdırılır.” maddesi yer almıştır. Kalan iki madde 2.sınıf düzeyiyle aynı maddelerdir. Bu kazanımın 4. sınıf düzeyinde yer almadığı incelemeler sonucunda belirlenmiştir. Kazanımın 5. sınıf için açıklaması “Öğrenciler dilekçe yazmaya teşvik edilir.” şeklindedir. Bu kazanım için 6. sınıf düzeyine gelindiğinde açıklama yine değişime uğrar ve “Duyuru, ilan ve reklam metinleri yazdırılır.” şeklini alır. Bir üst seviyeye geçildiğinde yani 7. sınıf seviyesinde ise “Haber metni ve/veya anı yazmaya teşvik edilir.” şeklinde bir açıklama yer alır. Son olarak 8. sınıf seviyesinde ise “ Haber metni, günlük ve anı yazmaya teşvik edilir.” şeklinde bir açıklamaya yer verilmiştir. Bulunduğu bütün sınıf düzeylerindeki açıklamalar incelendiğinde bu kazanımın sosyal duygusal gelişim alanının öz farkındalık becerisi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (MEB,2019).

2.7. TÜRK EDEBİYATININ ÖNEMLİ ŞAHSİYETLERİNDEN BİRİ: SAT FAİK ABASIYANIK

Sait Faik Abasıyanık 23 Kasım 1906’da Adapazarı’nda doğmuştur. Babası Mehmet Faik tüccardır. Sait Faik, ailenin asıl soyadı Abasızoğulları olmasına rağmen soyadı kanunu çıktığında bu ismi Abasıyanık olarak biçimlendirmiştir. Sait Faik’in çocukluğu Adapazarı’nda geçmiştir. Ortaöğretim yıllarında ailesiyle birlikte

Süleymaniye'ye taşınmıştır. Öğrenimine İstanbul Erkek Lisesi'nde devam eden Sait Faik, Arapça öğretmeninin yastığına iğne koyduğu gerekçesiyle 41 arkadaşıyla birlikte Bursa Erkek Lisesine sürülmüştür. Lise eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul'a dönüş yapan Sait Faik eğitime İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde devam etmiştir. Buradaki eğitimini yarıda kesen Sait Faik ekonomi eğitimi için İsviçre'ye gitmiştir. Ancak İsviçre'deki eğitimini de yarıda bırakmıştır. İstanbul'a 1935 yılında dönüş yapan Sait Faik bir süre Türkçe öğretmenliği yapmıştır ancak buna da uzun süre devam etmemiştir. Hayatı bu dönemden sonra genel olarak Burgaz Ada ve Şişli arasında geçmiştir. Babasından kalanlar sayesinde çalışmasına gerek olmamasına rağmen çevresine işsizlik hakkında yakınmıştır. Bu durum onu gazeteciliğe yönelmiştir ve ortaya güçlü röportajlar koymuştur. 1953 yılında ABD'de Mark Twain Derneği onur üyesi olmuştur. Siroz hastalığının etkisiyle 1954 yılında ölmüştür (Alptekin,1974: 10-24).

Türk öykücülüğünü kavrayabilmek için Sait Faik anlaşılmalıdır çünkü Sait Faik Türk öykücülüğünün doruk noktalarından biridir. Kendisi bazı yerlerde yalnızlık, aylaklık ve doğa sanatçısı olarak anılmaktadır. Bu da eserlerinde işlediği konulara ışık tutmaktadır (Miskioğlu,1979: 81-83).

2.7.1. SAİT FAİK ABASIYANIK'IN KİŞİLİĞİ VE KİŞİLİĞİNİN ESERLERİNE YANSIMASI

Sait Faik'in kişiliği hakkından bilgi sahibi olmak onun eserleri hakkında daha iyi incelemeler yapmaya olanak sağlayacak niteliktedir. Bu doğrultuda araştırma konumuzu daha nitelikli hale getirmek için Sait Faik Abasıyanık'ın kişiliği hakkında fikir sahibi olmak faydalı bir adım olacaktır.

Ele aldığımız sanatçı Sait Faik olması nedeniyle kişilik bahsi ayrı bir önemdedir. Çünkü Sait Faik'in eserlerinde gerek karakterlerin mizaçları gerek olaylara bakış açıları yazarın karakterine oldukça benzerlik göstermektedir. Ayrıca Sait Faik'in konu, çevre ve üslup bakımından kendine has olması bu konunun bilinmesi için ayrı bir önem ifade etmektedir.

Sait Faik'in hayatına baktığımızda töreyle ve gelenekle barışmadığı bu olgulara eleştirel bir tavırla baktığı ifade edebilir. Bu durum gerek konu gerek olaylar

bakımından eserlerine yansımaktadır. Ayrıca ‘aylak’ olarak anılan yazar herhangi bir iş alanında düzen tutturamamış genellikle kısa süreli tecrübeler edinmiştir. Bu duruma ticaret, öğretmenlik ve gazetecilik hayatları örnek verilebilir. Ayrıca eğitim hayatındaki kararları da bu ifadeyi destekler niteliktedir. Ayrıca bu olgular ele alındığında kendisinin kararsız bir yapıda olduğu görülmektedir. Bu yapının yansıması olarak da giyimindeki, tavırlarındaki dengesizlik ve aile bağları örnek verilebilir.

Yazar siroz hastalığına yakalandığı zamana denk gelen dönemde huysuz, sinirli ve çevreye rahatsızlık verecek seviyede argo kullanacak bir duruma gelmiştir. Bu huylar yüzünden insanlarla gereksiz yere tartışan ve yersiz kavgalar çıkartan biri haline gelmiştir. Bütün bunları yazarın kendisi de sezmiştir ve hatta bu gibi durumları hikayelerinde de işlemiştir. Bu yüzdendir ki okuduğumuz hikayelerindeki karakterlerine gece vakti bir meyhanede rastlamamız kaçınılmazdır.

Sait Faik herhangi bir işte tutunamamış ve bir aile kurup yönetememiştir, bu yüzdendir ki onda bu gibi işlerin altından kalkan insanlara karşı bir imrenme duygusu gelişmiştir, yorumu yapılabilir. Bu durumun ispatı olarak hikayelerinde emektar ve aile geçindiren karakterleri genel itibarıyla olumlu şekilde tasvir etmesi görülebilir (Kabaklı,2002:83-94).

2.7.2. SAİT FAİK ABASIYANIK’IN ÜSLUBU

Dil kavramı insanı insan yapan özelliklerin başında gelir. Çünkü dil, insanın hislerini, düşüncelerini, arzularını aktarmada en önemli vasıta. Ayrıca insanlığın bilgi birikimini aktarmak için kullanılan en nitelikli araç yine dildir. Dil diğer bir yönüyle toplumun birleştirici unsurudur. Ve o toplumu toplum haline getiren dildir (Aksan, 2015: 64).

2.7.3. SAİT FAİK ABASIYANIK’IN HİKÂYECİLİĞİ

Abasıyanık’ın bilinen ilk hikayesi, Bursa Lisesi’nde yazdığı İpekli Mendil’dir. Başlangıç olarak hikayeciliğini gerçekçiliğe uygun bir şekilde devam ettirmiştir. Ayrıca bu dönemde Maupassant tarzı hikâye olarak ifade edilen serim, düğüm ve çözümünden oluşmuş hikaye anlayışının izleri görülmektedir. Ancak 1938 yılından sonra kendine has üslubu ortaya koymuştur. Kendi üslubu da olayın herhangi bir yerinden

başlayan, konu planlı veya sıralı bir şekilde ele alınmayan, yaşamın bir anını seyirciyle paylaşan, günlük hayatta her an rastlanabilecek kişilere yer veren ve bu kişileri bir duygu içerisinde veya hareket halinde hikâyeye dahil eden bir üslup olarak ifade edilebilir. Buna ek olarak Çehov tarzı olarak ifade edilen hikâye anlayışını esas alan metinler ortaya koyduğu ifade edilebilir. Sait Faik Abasıyanık bu hikâyecilik anlayışı sayesinde Türk hikâyeciliğinde büyük etki uyandırmış ve kendi yerini oluşturmuştur.

Bu yeni hikâyecilik anlayışının röportajın, şiirin, hatıranın ve hikâyenin harmanlanmasından oluştuğu ifade edilebilir. Hikâye olarak adlandırılan metinlerinde olay parçalarına, kısa konuşmalara, çevreyi veya bir bireyin iç dünyasını içeren tasvirlerle yer vermesi bu ifadenin kanıtı niteliğindedir.

Abasıyanık gerçekçi hikâyeyi basit bulmaktadır bununla birlikte gerçek yaşamdan beslenmiştir. Ancak yalın gerçeği hayallerin, duyguların ve çağrışımların içinden geçirerek okuyucuya sunmaktadır. Bu yolla basit gördüğü gerçekçi hikâyeden uzaklaşmış kendi hikaye anlayışını ortaya koymuştur (Kabaklı,2002:83-94).

Vedat Günyol 1944 yılında Sait Faik Üzerine bir yazı yazmıştır (Rifat, 2020: 17). Bu tarihte henüz Sait Faik Abasıyanık'ın yalnız Semaver, Sarnıç ve Şahmerdan kitapları yayımlanmıştır. Yazıda ilk bakışta Sait Faik'in ortaya yeni bir ruh koyduğunu ve kendini bu yeni ruhla tanıttığını ifade etmiştir. Ayrıca bu yeniliğin kendini iki boyutta gösterdiğini ifade etmiştir. Bu boyutları dış yenilik ve iç yenilik olarak belirtmiştir. Sait Faik'in dış yenilik olarak biçimde serbestliği getirdiğini, iç yenilik olarak ise insana çevrik duyarlılık getirdiğini ifade etmiştir.

Vedat Günyol bu ayrımı yaptıktan sonra bu iki yenilik alanını örneklendirmiştir. Sait Faik'in yazmış olduğu hikayelerin klasik hikâye türünden ayrıldığı ifade edilmiştir. Bu ayrılık en temelde klasik hikâye türünde bulunan tek hâkim olayın, tek belirgin karakterin ve izlenim birliğinin Sait Faik'in hikâyelerinde bulunmayışdır. Bu sayılan sebeplerden dolayı onun hikâyeleri kimi zaman skeç kimi zaman da deneme türlerine yaklaşmaktadır. Bu durumun sebebi olarak Vedat Günyol, Sait Faik'in hikâyelerinin hem konudan hem de devinimden yoksun olmasını belirtir. Sait Faik'in hikâyelerinde klasik hikâyelerde bulunan konunun yerini bir kişinin içinde bulunduğu bir an, onun bir ruh durumu ve duyumları almıştır. Günyol'a göre onun

skeç türünü andıran hikayelerine Semaver kitabında bulunan Meserret Oteli örnek verilebilir. Ayrıca Günyol başka bir yazar için kusur olarak anılacak bu konu yokluğunun Sait Faik için özgünlük oluşturduğunu ifade etmiştir.

Daha önce ifade edildiği gibi Günyol, Sait Faik'teki iç yeniliği insana çevrik duyarlılık olarak ifade etmiştir. Sait Faik için belli şartlar sağlandığında her insan onun ilgisini çekmektedir. Günyol, Sait Faik'in izlenimci bir anlayışla gözlem yaptığı da ifade etmektedir. Bu doğrultuda onun insanları büyüteçle gözlemlediğini daha sonra bu gözlemlerden elde ettiklerini kendine indirgediğini belirtir (Günyol, 1966; akt Rifat, 2020: 13-37).

Günyol'un Sait Faik'in hikâyeciliği üzerine yaptığı bir diğer tespit ise onun hikâyelerinde güçlü karakterlerin yokluğudur. Bu karakterler ruh durumları ve çağrışımları ağır basacak şekilde oluşturulmuştur. Böylece karakterlerin içinde bulundukları topluma ait düşüncesi, psikolojiyi, töreyi belirtebilmişlerdir. Bu sayede güçlü karakterler yerine bir düşüncenin veya duygunun insanları yer almaktadır.

Onun hikâyelerinin üzerinde durulan bir diğer özellik de onda bulunan insan sevgisidir. Bu sevgiyi hikâyelerinde çok iyi vermiştir. Özellikle basit insanlara ve çocuklara karşı yönlendirilen bu sevgi yazarın çoğu hikâyesinde yer almaktadır. Şehri Unutan Adam hikâyesinde geçen şu cümle Sait Faik'in insan sevgisini nasıl yansıttığını ortaya koymaktadır: "O gün insanları sevebilmek arzusuyla otelin kapısını çaldığım zaman karşıma ilk çıkan, bir küfeci çocuk oldu (Abasıyanık,2018: 63)."

Günyol tarafından Sait Faik'in hikâyelerinin bir diğer özelliği olarak da bedensel betimlemelerin kısalığı yani düşünce veya duygu betimlemelerinin uzunluğu belirlenmiştir. Onun hikâyelerindeki karakterlerin fiziksel yapıları bakımından oldukça az tanındığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra hikâyelerinde bulunan karakterlerin duygusal veya düşünsel anlamda okur tarafından daha çok tanındığı tespit edilmiştir. Bu durumun sebebi olarak da onun konuya veya olaya odaklanmaktan ziyade kişilere yönelik oluşan anlık izlenimlere yahut duygu ve düşüncelerin ağırlıklı olduğu bir anlatıma odaklanması olarak ifade edilmiştir.

Sait Faik her ne kadar iki roman yayımlamış olsa da bu kitaplar eleştirmenler tarafından romandan çok, uzun hikâye olarak nitelendirilmiştir. Günyol onu bu alanda

pek başarılı bulmamaktadır. Önceki bölümlerde değinilen Sait Faik hikâyelerinde konu ve olay olamayışı yine roman türündeki durumunu da etkilemektedir. Sait Faik romanlarda konu ve olay düzeni sağlayamamıştır ancak onun hikâyesini özgün kılan da bu olay ve konunun olmayışıdır. Sait Faik’in bir diğer belirgin özelliği ise hikâyelerindeki anlatıcıyla yazarın yani kendisinin özdeşleşmiş olmasıdır. Ancak bu özdeşleşme durumu kesin bir şekilde her hikâyedeki anlatıcının Sait Faik olduğunu göstermez. Bazen seyirciye bu karakterin kendisi olabileceğini bazen de aksini ifade etmektedir.

Günyol’a göre Sait Faik gerçeküstü öğeleri oldukça başarılı bir şekilde hikâyelerine yerleştirmiştir. Birçok hikâyesinde gerçeküstücülükten yararlanmaktadır. Ancak bu gerçeküstü dünyaya Son Kuşlar kitabının Kırlangıç Yuvasındaki Kadın hikâyesiyle giriş yapmıştır. Diğer yandan onun gerçeküstücülüğü en iyi kullandığı öyküsü olarak Alemdağ’da Var Bir Yılan adlı kitabının son öyküsü olan Yılan Uykusu ifade edilebilir (Günyol, 1966; akt. Rifat,2020: 13-37).

2.8. SEMAVER KİTABI

Semaver kitabı Sait Faik’in yayımlanan ilk kitabı olma özelliğine sahiptir. Ayrıca Sait Faik bu eserinde ilk hikayelerini toplamıştır. Kitabın ilk hikayesi de “Semaver” adındadır. Kitabın en büyük önemi Sait Faik Abasıyanık’ın kitabı olmasıdır. Bazı eserler gibi yazarın önüne geçen kitaplardan değildir. İlk basım yılı 1936 olarak geçmektedir. İlk olarak Remzi Kitabevi aracılığıyla yayımlanmıştır. Günümüzde ise YKY ile devam etmektedir.

Kitap ismini ilk öyküsünden almaktadır. Kitabın içinde on dokuz tane öykü bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla: Semaver, Stelyanos Hrisopulos Gemisi, Meserret Oteli, Bir Kıyının Dört Hikayesi, Babamın İkinci Evi, İpekli Mendil, Kıskançlık, Bohça, Orman ve Ev, Düğün Gecesi, Şehri Unutan Adam, Üçüncü Mevki, Garson, Birtakım İnsanlar, Benimle Beraber Seyahatten Dönenler, Sevmek Korkusu, Louvre’dan Çaldığım Heykel, Roberson, İhtiyar Talebe, Bir Vapur şeklindedir.

2.8.1. KONU

Kitabın genelinde Sait Faik'in ana temalarından olan yalnızlık ve aylaklık duyguları hakimdir.

Semaver

Öykü, kitabın birinci öyküsüdür. Öykünün karakterleri bir fabrika işçisi olan Ali ve birlikte yaşadığı annesidir. Ali annesiyle yaşayan ve uzun süre sonra iş bulabilmiş bir gençtir. Ali'nin hayatı iş, ev ve kahvehane arasında geçmektedir. Öyküde yaşam şartlarındaki zorluklar okuyucuya hissettirilmektedir. Ali için bu zorluklardan uzaklaştığı an evde yani annesiyle olduğu anlardır. Bu anlarında en belirgin sembolü evlerindeki semaverdir. Öykü de adını bu semaverden almaktadır. Ali'nin bir sabah annesini ölü halde bulması onun için bir yıkım olmuştur ve alıştığı, sevdiği o hayatı eskide kalmıştır.

Stelyanos Hrisopulos Gemisi

Öykü, Stelyanos ve Trifon adlı iki karakter etrafında geçmektedir. Stelyanos'un bir erkek ve iki kız olmak üzere üç çocuğu vardır. Oğlu Yunanistan'da yaşamaktadır ancak ondan yıllardır haber alınamamaktadır. Stelyanos'un büyük kızından da haberi yoktur çünkü kendisi kaçarak evlenmiştir. Daha sonraları ondan da haber alınmamıştır. Küçük kızı Yovana ise babasının yanından ayrılmamış ve orada Stavro adlı biriyle evlenmiştir. Yovana ve Stavro bir çocuğa sahip olmuşlardır ve bu çocuğun adı 'Trifon'dur. Yani öykümüz bir dede ve bir torun etrafında ilerlemektedir.

Stelyanos ve Trifon adını bilmediğimiz bir adada yaşarlar. Yazar bu konudan doğrudan bahsetmese de isimlerinden de anlaşılacağı üzere Rum balıkçı bir aileden bahsedilmektedir. Yazarın çoğu öyküsünde olduğu gibi fakirlik, yokluk gibi kavramlar bu öyküde de mevcuttur.

Dede ve torun hayatlarındaki olumsuzlukları aşmışlardır ve olumsuzluklara rağmen mutlu olmayı bilmektedirler. Stelyanos balıkçılık yaparak geçimlerini sağlarken Trifon da denize oldukça düşkündür.

Oldukça becerikli ve hareketli bir çocuk olan Trifon'un kendi inşaa edip yüzdürdüğü gemiler diğer çocukların da dikkatini çekmekte ve onların gözünde

meydan okunulması gereken kişi olmaktadır. Trifon yine büyük bir arzuyla yeni bir gemi inşa etmiştir. Bu geminin diğerlerinden farklı olduğu düşünmektedir. İlk anda annesinin adını vermeyi düşünse de bu gemiye dedesinin adını vermiştir. İşte ‘Stelyanos Hrisopulos’ adlı gemi böyle ortaya çıkmıştır. Öykünün adı da bu gemiden gelmektedir. Trifon’un gemiyi denize bırakacağını öğrenen bütün çocuklar o gemiyi batırmak için planlar yapmıştır. Bu planlar sonucunda taşlar toplanmış, soba borusundan toplanmıştır. Trifon’un gemiyi bırakmasıyla bütün çocuklar aynı anda saldırarak gemiyi batırmışlardır.

Meserret Oteli

Üçüncü öykü bu isimle adlandırılmıştır. Yağmurlu ve rüzgârlı bir gece vakti, tren istasyonunda trenden inen bir kadın ve iki erkeğin eşya taşımak için hamal tutmalarıyla öykü başlıyor. Grubun otoritesi ve sözcüsü olduğu belli olan kadının hamala ‘Meserret Oteli’ne’ diyerek gidecekleri yeri işaret ediyor. Hamalın tepkisinden otelin uzakta olduğu anlaşılınca kadın yine grup adına konuşarak bir araba bulmalarını istiyor. Arabanın at arabası olması öykünün yılı hakkında az çok tahminde bulunmamızı kolaylaştırıyor.

Kısa bir yolculuktan sonra otele ulaşılıyor. Otel karakterler tarafından oldukça beğeniliyor. Otelin bu mimarisinin ve düzenlemesinin kim tarafından yapıldığı üç karakterin de merakını celp ediyor. Grup duvardaki resimleri incelerken portre olan oldukça dikkatlerini çekiyor. Otel sahibinin ölüm döşegindeki kız kardeşinin aynaya bakarak kendini resmettiğini açıklamasıyla merak gideriliyor.

Öykünün devamında gruptaki kadının ve portredeki kadının arkadaş olduklarını anlıyoruz. Bu gezinin de arkadaşına verilmiş bir söz sonucunda olduğunu öğreniyoruz.

Bir Kıyının Dört Hikayesi

Bir Kıyının Dört Hikayesi adlı öykü kitabın dördüncü öyküsüdür. Öykünün başlığından anlaşılacağı gibi öykünün içinde dört bölüm vardır.

Birinci bölümün adı Soğan Kayığı’dır. Bu bölümde adaya soğan gemisiyle işçi olarak gelen bir çocuk ele alınmaktadır. Öyküde kahraman bakış açısı yoluyla aktarım

yapılmaktadır. Öykü, sahile demirleyen soğan yüklü bir gemiyle başlar. Adanın esnafı hem muhtekir hem oburdur. Bu gibi sebeplerle esnafın kendi arasında anlaşmazlıklar baş göstermiştir. Bu anlaşmazlıklar adaya yanaşan soğan yüklü tekneyi de etkilemiştir. Bu tekneyle birlikte her sene adaya gelen bir delikanlı da anlatıcının dikkatini çeker. Genç oldukça iyi bir yüzücüdür ve güzel bir fiziğe sahiptir. Genç adam yüzdüğü zamanlarda sahildeki genç yaşlı bütün kadınların dikkatini çekmektedir. Denizdeyken kadınların cazibesini kazanması ada akşamlarında onun özgüvenini artırmakta aynı denizde olduğu gibi kadınların etrafında dolanmakta, onları cazibesıyla etkilemeye çalışmaktadır. Ancak üzerindeki kıyafetlerin paçavra halini almış olması, bu akşamları yaptıklarından istediği sonucu almasını engellemektedir. Çünkü kadınlar onu tanıyamamaktadır. Anlatıcı bu genç adamı ve onun gibi insanları bir yana koymakta, kendisi gibi beyaz gömlekli beyaz pantolonlu insanları da bir yana koymaktadır. Bu gibi ifadelerle açıkça sınıfsal farklılıklardan bahsedilmektedir. Öykünün bu kısmı esnafın anlaşarak bütün soğanları almasıyla son bulmaktadır.

Öykünün ikinci bölümü ‘Kediler’ adıyla geçmektedir. Genel anlamda adadaki kedilerden bahsedilmektedir. Anlatıcı öyküye kedilerle ahabplığının nasıl başladığını açıklayarak giriş yapmaktadır. Futbolcu gençlerden birinin kediye bir top muamelesiyle şut çekmesi ile okuyucunun dikkati çekilmektedir. Yine kahraman bakış açısı esas alınmıştır. Denize düşmekten son anda kurtulan kedi anlatıcının paçalarına sığınmakla ikinci tekmeden kurtulmuştur. Böylece anlatıcının kedilerle tanışması gerçekleşmiş olur. Anlatıcı bu olaydan sonra adadaki kedi nüfusu hakkında gözlemlerini okuyucuya aktarmaktadır.

Öykünün üçüncü kısmı Çocuklar adıyla geçmektedir. Bu kısım oldukça kısa tutulmuştur. Yine kahraman bakış açısıyla anlatım yapılmıştır. Anlatıcı adanın çocuklarıyla olan dostluğundan bahsetmektedir. Çocuklar onunla sırlarını paylaşmaktadır. Anlatıcı da çocukların dünyasına uygun hareket etmektedir.

Öykünün dördüncü kısmı ‘Ve Ölü’ adındadır. Sabah saatlerinde bulunan bir balıkçı cesedi üzerinden ölüm kavramı işlenmektedir. Bir çocuk gibi düşünen balıkçı bunu ejderhanın yaptığını ifade eder. Ardından anlatıcı cesedin olduğu yere gider. Ölü'nün başındaki kalabalıktan taşlı bir kadın anlatıcıyla ölüm hakkında konuşur. Ardından anlatıcı ölü'nün de onların arasına karışıp kendi cesedini izlediğini hayal

ederek ölünün kalabalıkta daha önce söylenmiş olan ‘Bugün yemek yiyemeyeceğim.’ cümlesini kuracağını hayal etmektedir.

Babamın İkinci Evi

Bu öyküde kahraman bakış açısı kullanılmıştır. Anlatıcı da öykünün karakteridir. Anlatıcı babasıyla bir yolculuğa çıkar. Kendi evleri kasabadadır onlar köye doğru at sırtında yola çıkmışlardır. Kendisi yolculuğun nereye varacağından bihaber yalnızca at sürmektedir. Bu yolculuk esnasında baba ve oğlun pek sıcak olmayan ancak sevgi, saygı temelli bir ilişkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Uzun bir at yolculuğundan sonra baba oğul köye varırlar. Vardıkları evde onları nine, genç bir kadın ve Emin adlı çocuk karşılamaktadır. Anlatıcı orada Emin’in kardeşi olduğunu öğrenir. Böylece yolculuk yapıp ulaştıkları bu köydeki evin babasının ikinci evi olduğunu anlar. Bu evde geçirdikleri bir gece sonrasında kasabaya dönüş yaparlar.

İpekli Mendil

İpekli Mendil adlı öykü, kitabın ikinci öyküsüdür. Anlatıcı Bursa’da bir fabrikada çalışmaktadır. Daha önceleri de vapurlarda çalışmıştır. Bir gece fabrikadaki herkes cambaz eğlencesine gitmiştir. Anlatıcı da biraz hava alma niyetindeyken bekçinin ricasını kırmayıp onun yerine fabrikada kalır. Böylece bekçi cambaza gider fabrika da anlatıcıya kalır. Can sıkıntısıyla birlikte fabrikada gezintiye çıkan anlatıcı bir sesle irkilir. Dikkat kesilmesinin ardından on beş yaşlarında bir çocuğu yakalar. Dişli bir delikanlı olan çocuk o kadar hırçındır ki minik çakısıyla anlatıcıyı yaralar. Anlatıcı çocuğu alı koyar ve biraz yakınlık kurar. Çocuklar ettikleri sohbetten çocuğun sevdiği için fabrikadan ipek mendil çalmaya geldiğini öğrenir. Anlatıcı çocuğun çarşıdan mendil alacak maddi imkânlara sahip olmadığını farkındadır. İşe uzatma istemeyen anlatıcı çocuğu gitmesi için bırakır. Hatta çocuğu mendil vermeden göndermekten müteessirdir. Ancak çocuğu gönderdikten hemen sonra kapıcı çocuğu tekrar yakalar. Anlatıcı ve kapıcı, çocuğu biraz korkutmaya çalışırlar ve ardından tekrar gitmesi için bırakırlar.

Anlatıcı fabrikada kalmaktadır. Dahası odası imalathanenin üstündedir. Dışarıda odasının camına bakan dut ağacından bir silüet odanın penceresinden içeri

süzülür. Anlatıcı o çocuk olduğunu anlamıştır. Anlatıcı iç muhasebesini yaparken çocuğun gitmesine izin vermiştir. Çocuk dut ağacına çıktığında bir sesle irkilen anlatıcı çocuğun ağaçtan düştüğünü anlar. Çocuk ölürken sımsıkı kapadığı avucu açılmış ipek mendil çocuğun avcundan su gibi fişkırmıştır.

Kıskançlık

Yedinci öykü Kıskançlık olarak adlandırılmaktadır. Öykü diğerlerinde olduğu gibi kahraman bakış açısıyla aktarılmaktadır. Anlatıcı öğretmendir. Ücra bir köyde öğretmenlik yapmaktadır. Köy halkıyla uyumlu bir yaşam çizmektedir. Köylüyü tanımış, onların huylarını iyice bilmiştir. Kendisi otuz beş yaşındadır. Köy halkının aracılığıyla on yedi yaşındaki Fadime'yle evlenmiştir. Bu durum iki taraf için bir evlilikten ziyade arkadaşlık gibi devam etmiştir. Anlatıcı kendi ifadesiyle 'Fadime'yi kendime eş bulamadım.' şeklinde ifade etmiştir.

Anlatıcı belki de aralarında bir şeyler olduğu sezdiğinden 'esmer, güzel delikanlı çoban' ile Fadime'yi yakıştırmaktadır. Öykünün devamında anlatıcı Fadime'yi ve çobanı tesadüfen arka bahçelerinde bir arada görmüştür. Kendini göstermeden önce sohbetlerine şahit olmuş ve onları dinlemiştir. Kendini gösterdiğin el ele tutuşan çiftin hâlâ öyle kalması onu düşünmeye itmiştir. Yazarın kurduğu cümlelerden anlatıcının bu durumu kıskandığını kendine dahi itiraf edemediğini anlıyoruz. Öyle ki ne Fadime'yle ne de kendi kendine bu durumu konuşmamıştır.

Bohça

Kitabın sekizinci öyküsü Bohça olarak adlandırılmıştır. Öyküye başlamadan önce 'besleme' kavramını bilmek gerekmektedir. Türk Dil Kurumuna göre besleme " Evlatlık olarak alınarak ev işlerinde çalıştırılan kız, besleme kız, beslemelik, beslek:" olarak geçer (<https://sozluk.gov.tr>)

Öykünün geçtiği ev müstakil ve bahçeli bir ev. Kahraman bakış açısıyla anlatım tercih edilmiş. Öykü kısa olsa da kapsadığı süre oldukça uzun. Anlatıcının ve evlerindeki besleme kızın çocukluklarından ergenliklerine kadar geçen hikâyelerini kapsamakta. Anlatıcı kendisini 'hain bir burjuva çocuğu olarak tanımlamaktadır. Evlerine besleme olarak gelen kıza oldukça sert davranmaktadır. Gerek fiziksel gerek ruhsal olarak onu yıpratmaktadır. Bu tavırlarına rağmen aralarında farklı bir sevgi

vardır. Anlatıcı oldukça haylaz bir çocuktur. Kız da evde bir çeşit hizmetçi olduğu için onun kahrını çekmektedir. Aralarındaki bu ilişki yıllar geçtikçe daha farklı bir hâl almaktadır. Anlatıcının annesinin iki çocuk arasındaki bu ilişkiyi fark etmesiyle kızı göndermesi öykünün sonu olur. Anlatıcı yani küçük efendi ve kız vedalaşma fırsatı dahi bulamamışlardır.

Orman ve Ev

Kitabın dokuzuncu öyküsüdür. Yer yer betimlemelere yer verilmiştir. Özellikle öykünün ‘orman’ kısmı pek çok betimleme bulundurmaktadır. Öykünün ‘ev’ kısmında ise betimlemelerle birlikte diyaloglara da yer verilmiştir.

Düğün Gecesi

Öykü kitabın onuncu öyküsüdür. On altı yaşındaki Ahmet’i nüfusa kaydettirmeye çalışan babasının memur ile konuşmasıyla öykü başlar. Ailesi Ahmet’i nüfusa kaydettirmemiştir hatta nüfus sayımlarında savaş olur da askere çağırırlar diye Ahmet’i saklamışlardır.

Sebebini bilmediğimiz durumdan dolayı on altı yaşındaki Ahmet ve yirmi altı yaşındaki Gülsüm evlenmektedir. Evlilik köyün âdetlerine göre yapılır. Bütün köy alay halinde dolaşılır gelenekler yerine getirilir. Evlilik ile ilgili tavsiye verenler olur. Arkadaşları Ahmet’in sırtını gelenek olarak yumruklar ve bütün bunlar olurken bütün gece yağmur yağmıştır.

Ahmet ve Gülsüm nihayet yalnız kalmıştır. Ahmet tanımadığı bu insanla ne konuşacağını düşünürken heyecanın vücuduna yapmış oldukları yüzünden küçük bir nöbet dahi geçirir. Düşünceler ve heyecan arasında geçen bir süre sonunda ikisi de uyuyakalmışlardır. Sabah uyandıklarında birbirlerine karşı daha yakındırlar ve bunu hareketleriyle göstermektedirler.

Şehri Unutan Adam

Olaylar kahraman bakış açısıyla anlatılmaktadır. Anlatıcı, insanları sevmeyen ama insanları sevmek için mücadele eden biridir. Anlatıcının uzun süredir otelden

çıkmadığı anlaşılmaktadır. Ancak otelden çıktığında ise yine insanları sevmediği için insan sevme çabasıyla hareket etmektedir. Otelden çıktığında ilk karşılaştığı kişi hamal bir çocuk olur. Çocuğun perişan halinden etkilenen anlatıcı çocuğa para verir. Çocuğun bu duruma sinirlenip parayı iade etmesiyle anlatıcı başarısız olmuş ve neşesini kaybetmiş bir hale gelir. Bu olaydan sonra anlatıcı dışarıda olmaktan vazgeçer ve otelin yolunu tutar.

Otel odasında biraz kendisiyle baş başa kalan anlatıcı neşesini tekrar bulur ve yine insanları sevmek arzusuyla sokağa çıkar. Bu sefer niyeti tütün almaktır. Elindeki yırtık bir lirayı verebileceği bir tütüncü aramakla zaman geçirir. Artık parayı kabul edecek bir tütüncü bulamayacağını anlayınca cüzdanındaki yeni ve hiç katlanmamış bir lirayı kullanmaya karar verir. Bu bir lirayı kullanmasının asıl sebebi tütün tiryakiliğinin git gide tütün arzusuyla bastırmasıdır.

Anlatıcı nihayet tütün almış ve arzusunu gidermiştir. İyice keyifli olması sonucu mutluluğu yüzüne yansımış onu gören bir kız gurubunun ilgisini çekmiştir. Kızların kendi aralarında onun hakkında konuşmaları ve onun gülümsemesine karşılık vermeleri anlatıcıyı umutlandırmıştır. Bu durumdan dolayı anlatıcı kızlarla nasıl konuşacağını hesaplayarak ve uygun bir an kollayarak kızları takip etmeye başlar. Ancak kendi düşüncesiyle kızlarınkinin uymadığını kızlardan birinin polis çağırma tehdidiyle fark eder. Anlatıcı hızlı adımlarla oradan uzaklaşırken etraftaki bazı insanların tepkisine bazılarının da tesellisine maruz kalır.

Üçüncü Mevki

Kitabın on ikinci öyküsü Üçüncü Mevki olarak adlandırılmıştır. Okur öyküye Kayseri'ye doğru giden bir tren yolculuğunun ortasında dahil olur. Vagonda altı kişi vardır. Birinin Kayseri'ye gideceğinden ve yolunun çok uzun olmasından bahsetmesiyle muhabbet başlar.

Öykünün devamında gerçek yaşamdan alınmış gibi diyaloglara yer verilmektedir ve betimlemeler, manzara tasvirleri bulunmaktadır.

Garson

On üçüncü öykü Garson olarak adlandırılmaktadır. Ana karakteri Ahmet Trabzonlu, evli, saçları ve sakalları ağarmış orta yaşlı bir garsondur. Ayrıca kekemedir. Ailesi uzun yıllar önce İstanbul'a yerleşmiştir. Babasının kantariye mağazası vardır. Ayrıca kendisi tek çocuktur.

Ahmet yıllarca İstanbul'un bilindik mekânlarında garsonluk yapmıştır. Ancak uzun süre sebebini bilmede kendine ait bir mekân istemektedir. Bu sebeple yazları denizin üstünde derme çatma bir kahvehane kiralar ve bütün yaz orayı işletmektedir. Böyle geçen yazlarda eşinin dahi yanına uğramasından hoşlanmazdı. Yazları kahvehane kiralama ve garson olarak çalışacağı mekanlardan daha az kazanmasına rağmen bundan vazgeçmemesi onun kendine ait bir yer istemesinden kaynaklanmaktadır. Bunu bilmeden bir süre bu durumu devam ettiren Ahmet bu durumu anladığı an bu işten vazgeçer, Hatta geriye baktığında yaptıkları kendine anlamsız gelmiştir.

Bir Takım İnsanlar

On dördüncü öykünün adı Bir Takım İnsanlar olarak adlandırılmıştır. Anlatıcı aşırı soğuk bir İstanbul gecesinde fakir perişan insanların gece kahvelerinde yatma yaşağını kaldırması için valiyle görüşmeye gitmelerine şahitlik etmekte.

Kitabın on dördüncü öyküsüdür. Anlatıcı soğuk bir İstanbul gecesinde Taksim'de tramvay beklemektedir. Havanın oldukça soğuk olduğunu ifade etmektedir. Hatta o durumdaki insanlar için yatağın büsbütün aziz bir şey olduğunu belirtmektedir. Tramvayın daha da gecikmesinden sonra kendisi artık yakındaki pastaneye gidip ıhlamur içmeye karar verir. Yola koyulduğunda bir karartı karşısına dikilir. Genç adam anlatıcıya kendisine benzer bir takım adamların buradan geçip geçmediğini sorar. Soru karşısında hazırlıksız yakalanan anlatıcı kendini toparladığında karşısındakinin kış şartlarına uymayan ve oldukça yıpranmış kuşamını fark edince nihayet soruyu anlar. Durumu iyice kavrayan ve merakına yenik düşen anlatıcı ona benzeyen adamları görmediğini söyler ancak bu adamların nereye gittiğini de merak etmektedir. Anlatıcı, genç adamı biraz sorguladığında olayı öğrenir. Bu Zonguldaklı gencin bahsettiği ona benzeyen bir takım adamlar şehrin hamalları ve uşaklardır. Bütün bu insanlar Tophane'deki sabahçı kahvelerinde ucuz bir şekilde

konaklamaktadırlar. Ancak gece vakti polis gelip uyumanın yasak olduğu söyleyince bu insanlar açıkta kalmıştır. Hl böyle olunca onlar da birlik olup Vali ile görüşmeye gitmeye karar vermişlerdir.

Anlatıcı Zonguldaklı gençle yollarını ayırır, tramvaya biner. Yolculuk esnasında pencereden bir takım insanlar görür ve merakına yenilerek aşağı iner. Bunların onun aradığı bir takım insanlar olduğu anlar. Böylece yazar İstanbul şehrinin barınma evi ihtiyacını dile getirmiş olur.

Sevmek Korkusu

Kitabın on beşinci bölümüdür. İçerisinde bir durumdan veya olaydan ziyade anlatıcının belli konulardaki görüşleri yer almaktadır. Anlatıcının zihninden geçenleri az bir müdahaleyle yazıya dökmesi de denebilir bu bölüm için. Kendisi inançtan, korkudan, şehirden ve birkaç konudan bahsetmektedir.

Louvre'dan çaldığım Heykel

yk, kitabın on altıncı öyküsüdür. Anlatıcı Paris'tedir. Louvre Müzesi'ni gezmektedir. Anlatıcı gezi sırasında Napolili Balıkçı (Pcheur Napolitaine)' heykelini görmüş ve hayran olmuştur. Kendisine hakim olamaz ve heykeli omuzuna yükler. Gerçeküstücü bir anlayışla devam eden öyküde yalnızca anlatıcı heykeli görmekte ve onun ağırlığı altında ezilmektedir. Devamında müzeden heykelle birlikte çıkar ve metroyu kullanarak evin yolunu tutar.

Robenson

Robenson adlı öykü kitabın on yedinci öyküsüdür. Denizcilik hakkında betimlemeler içermektedir. Anlatıcı bir gemicidir ve bir gemici olarak kendisinin düşüncelerini, hislerini okuyucuya sunmuştur.

İhtiyar Talebe

İhtiyar Talebe adlı öykü, kitabın on dokuzuncu öyküsüdür. Anlatıcı bir Fransa'da bir meyhaneyi ve meyhanedeki insanları tasvir ederek öyküye başlar. Kendisi öğrencidir ve birkaç Türk ğrenci de onunladır. Bunun yanında şehrin öğrencilerle dolu olduğu anlaşılmaktadır. Anlatıcı bu şehre dair yaşadıklarını ve

gözlemlerini okuyucu ile paylaşmaktadır. Öykünün adı ise anlatıcı ve arkadaşlarının sürekli olarak zaman geçirdikleri bir mekândaki ihtiyar adamdan gelmektedir.

Kitabın yirminci öyküsü *Bir Vapur* olarak adlandırılmıştır. Anlatıcı Galata rıhtımında karşılaştığı bir vapurdan yola çıkarak Fransa'nın şehirlerine değinmekte yer yer bu şehirler ait anılarından ve denizcilerin yaşamlarından bahsetmektedir.

Bir Vapur

Kitabın yirminci öyküsü *Bir Vapur* olarak adlandırılmıştır. Anlatıcı Galata rıhtımında karşılaştığı 'Tadla' adlı vapurdan yola çıkarak Fransa'nın şehirlerine değinmekte, yer yer bu şehirlere ait anılarından ve denizcilerin yaşamlarından bahsetmektedir.

2.8.2. ŞAHISLAR DÜNYASI

Sait Faik'in kitabında yer alan şahıslar oldukça ilginç ama bir o kadar da gerçek yaşamda karşılaşılabileceğimiz tiplerden oluşmaktadır. Sait Faik için hikâyelerinin ana konusu insandır demek yanlış olmayacaktır. Semaver adlı kitabında da ele aldığı insanlar ya tek başlarına ele alınmakta ya da içinde oldukları duygular vasıtasıyla ele alınmaktadırlar. Buradan hareketle Sait Faik'in insanların iç dünyasına odaklandığı yorumu yapılabilir.

Bazı hikayelerde hayvanlara da yer verilmektedir. Ancak yer verilen hayvanlar hikâyenin anlatıcısı olarak ele alınmamaktadır. Diğer bir deyişle Sait Faik hayvanların iç dünyasını irdeleyecek öykülere Semaver kitabında yer vermemektedir. Ancak iyi bir gözlemci olmasının getirisi olarak balıkçı, kedi, garson, heykel gibi varlıklar öykülerde yer alan kişiler arasına girmektedir.

Öyküde yer verilen tipler hakkında bir diğer nokta okuyucunun onları tam anlamıyla tanıyamamasıdır. Bazı durumlarda belki sayfalarca kişiden bahsedilmekte ancak yine de o kişi hakkında çok az bilgi edinilmektedir. Genellikle kişilerin dikkat çeken yönlerine değinilmekte ve kişiler hakkında parça parça bilgiler verilmektedir. (Taş, 1988: 19-24)

Semaver

Öyküde 'Ali ve annesi' olmak üzere iki ana karakter yer almaktadır. İkisinin yanı sıra Ali'nin arkadaşları ve yine Ali'nin fabrikada iletişim kurduğu insanlardan bahsedilmektedir. Ali genç yaşlardadır, hatta bazı durumlarda çocukça eğlenmektedir. Öyküde aktarılan zor şartlara rağmen Ali de annesi de oldukça neşeli insanlardır.

Ali uzun bir işsizlik sürecinden sonra nihayet bir iş bulabilmiştir. Bulduğu iş bir fabrikadadır ve yazarın betimlemelerine ve anlatımına göre ağır bir sanayi işidir. Öykünün bu kısmına kadar duyguları ele aldığımızda, Ali'nin ve annesinin iş bulmadan önce üzgün olduklarını çıkartabiliriz. İş bulma durumundan sonra Ali ve annesi de mutlu olmuştur. Annenin Ali'ye bakışını değerlendirdiğimizde, annenin Ali'yi beğendiğini, onunla gurur duyduğunu ve onu görünce mutlu olduğunu çıkartabiliriz. Diğer yandan oğlunu uyandırmaya kıyamaması onu sevdiğini göstermekte. Ana ve oğlun şakalaşmaları, gülüşmeleri oldukça mesut bir aile tablosu çizmektedir. Ali için bu tabloyu en güzel temsil eden şey evdeki semaverdir. Bu durum "Ali semaveri, içinde ne ısırap, ne grev, ne de kaza olan bir fabrikaya benzetirdi. Ondan yalnız koku, buhar ve sabahın saadeti istihal ederdi." cümlesiyle daha net bir şekilde ifade edilmektedir

Anne eve anlam katan kişidir. Dindar ve olgun bir yapı çizmekle birlikte yeri geldiğinde Ali ile eğlenmektedir. Aralarında hem ana oğul ilişkisi hem de bir arkadaşlık ilişkisi bulunmaktadır. Anne namaz kılarken Ali'nin onu güldürmeye çalışması ve annenin güne sabah namazıyla başlaması bu yorumları destekle niteliktedir.

Stelyanos Hrisopulos Gemisi

Öykü iki ana karakter etrafında geçmektedir. Stelyanos ve Trifon adlı bu iki karakter arasında dede torun ilişkisi bulunmaktadır. Stelyanos bir balıkçıdır. Bulundukları adada oldukça çok balıkçı vardır. Yani bu adada balıkçı olmak fark yaratacak bir özellik değildir. Ailenin maddi durumu pek iyi değildir. Geleneksel anlamda balıkçılıkla geçinmektedirler. Okuyucunun karakterlerin hayatlarına dahil olduğu anda da geçim sıkıntısı görülmektedir. Maddi sıkıntılara, yaşam şartlarındaki

zorluklara rağmen Stelyanos torunu Trifon’a oldukça iyi bir şekilde sahip çıkmakta onu her anlamda gözetmektedir. Diğer yandan torunu onun için maddi anlamda bir yük olsa da Stelyanos torununa karşı duygusal olarak olumlu yaklaşmaktadır. Onu sevmekte, ona değer vermektedir.

Stelyanos’un hayatta iki çocuğu olmasına rağmen geriye bağlantıda olduğu hiç akrabası kalmamıştır. Trifon’un da dedesinden başka kimsesi yoktur. İkisi de birbirlerine karşı bağlıdırlar. Stelyanos’u en çok üzen kızının yani Trifon’un annesinin kaybıdır. Yıllar geçmesine rağmen kızının adını duyması onu hâlâ duygulandırmaktadır. Torununun her şeyiyle ilgilenmektedir ve bunu oldukça iyi yapmaktadır. Maddi imkânı olduğunu hayal ettiğinde ise arzusu, Trifon’a hediye almaktır.

Trifon zeki, becerikli ve genel anlamda uyumlu bir yapı çizmektedir. Anne ve baba özlemi onu etkilemektedir. Genel anlamda bu özlem kendini hissettirmese de bazı durumlarda Trifon’un huysuzluk yapmasına sebep olmaktadır. Hayatındaki bazı durumlar onu daha olgun düşünmeye itmektedir. Dedesi üzüleceği için onun yanında annesinden bahsetmemesi bu olgunluğun bir örneğidir.

Bir Kıyının Dört Hikâyesi

Öykü dört ayrı kısımdan oluşmaktadır. Öykünün merkezinden anlatıcı vardır. Anlatıcının kendisi de öykünün karakteridir yani öyküde kahraman bakış açısı vardır.

Birinci kısımda anlatıcı kendisinden ayrıntılı bahsetmese de kendisini ‘beyaz pantolonlu, mavi gömlekli adam’ olarak nitelendirmektedir. Bu niteleme de öyküden çıkartacağımız anlamıyla kendisinin sosyo-ekonomik olarak iyi bir seviyede olduğunu göstermektedir. Diğer yandan Zonguldaklı genç adam karakterinin hem ekonomik hem de sosyal anlamda daha farklı bir seviyede olduğu anlaşılmaktadır. İki karaktere de bu seviye farkının bilincindedir. Ancak genç adam bazı durumlarda bunu anlayamamaktadır. ‘Benimle kayıkçılar ve balıkçılar yanımızdayken konuşulamayacağını biliyordu.’ ve ‘Buna mukabil benim de beyaz pantolonlu, mavi gömlekli, spor ayakkabılı insanlarla konuşurken kendisiyle görüşemeyeceğimi kestiremiyordu.’ cümleleri adadaki sınıfsal farklılıkları açıkça ortaya koymaktadır.

Öykünün ikinci kısmında anlatıcının yine karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyküden yola çıkarak kendisinin sakin bir kişiliğe sahip olduğunu çıkartabiliriz. Özellikle futbolcu gencin kediye tekme atmasına karşı sakinliğini koruması bu durumun kanıtı niteliğindedir.

Öykünün üçüncü kısmında anlatıcı çocuklarla arası oldukça iyi bir insandır. Çocuklara sigara vermesi de ayrıca kendisinin de çocukça yönlerinin olduğu göstermektedir. Diğer yandan çocuklarla olan ilişkisinden yola çıkarak onun çocukların dilinden anlayan biri olduğunu söyleyebiliriz.

Öykünün dördüncü kısmında anlatıcı tamamen bir gözlemci gibi davranmakta. Kendisi ölünün etrafındaki insanları gözlemlemektedir. Ölünün kalkıp kendini izlediğini hayal etmektedir. Bu kısımdaki bir diğer karakter ise yaşlı kadındır. Kendisi bir çok yakınıni kaybetmiş yani ölümle çok önceleri tanışmış biridir. Bu durum olup da balıkçı cesedine diğerlerinden daha farklı tepki vermesini sağlamıştır.

Babamın İkinci Evi

Öyküde baba (Ömer), çocuk (anlatıcı), nine, genç kadın ve Emin olmak üzere beş tane karakter bulunmaktadır.

Baba karakteri günlük yaşamda biraz daha güler yüzlü olsa da çıkmış oldukları yolculuk sebebiyle olduğundan daha gergindir. Çocuk günlük yaşamlarında babasından gelen gülümsemelerle karşılaşsa da o yolculuk boyunca böyle bir durumla karşılaşmamıştır. Baba iki kişiyle evlidir: Bir köyde bir de kasabada. Anlatıcı bu durumu aktarırken “babamın içgüveysi girdiği zengin evine” ifadesini kullanmıştır. Baba karakteri çok sıcak bir mizaca sahip olmasa da hayatındaki insanlara değer verdiği. Onları sevdiği ortadadır. Özellikle evlatlarının ikisinin ilk karşılaşmasında takındığı tavır bu durumu destekler niteliktedir.

Anlatıcı yani çocuk karakteri kitabın diğer öykülerinde olduğu gibi gözlem gücü oldukça yüksektir. Kendisi babasına saygı duymakta ve onu sevmektedir. Ayrıca köy evindeki nineyle olan kısa ilişkisi de bu duruma bir örnektir. En önemlisi de kardeşi Emin’le tanıştığında onu kıskanmaması, ona yakınlık göstermesidir. Oradan ayrıldıktan sonra onlarla olan hatıralarını güzel olarak hatırlaması da onlara değer verdiğini göstermektedir.

Nine karakterinin en belirgin özelliği şefkatli olması ve anlatıcının ifadesiyle şefkatli bakışlara sahip olmasıdır. Kendisi anlatıcıyı ilk defa görmesine rağmen ona karşı oldukça iyi ve sıcaktır.

Emin karakteri köyde büyümüş bir çocuktur. Karakter derinlemesine verilmese de hem kardeşine karşı sevgi beslediği hem de ilk tanışmadan dolayı kıskançlık veya yabancılık çekme gibi durumların olmadığı söylenebilir.

İpekli Mendil

Öyküde üzerinde durulacak üç karakter bulunmaktadır. Bunlardan en baskın olanı anlatıcıdır. Anlatıcı tek başına yaşamını sürdürmekte ve ailesinden veya aile bağlarından bahsetmemektedir. Kendisi bu fabrikada çalışmadan önce gemide çalışmıştır. Yalnız bir insandır, yaşadığı yer fabrikadır. Kendisi imalathanenin üstündeki odada yatmaktadır. Küçük hırsızla olan ilişkilerinden yola çıkarsak kendisi cana yakın, affedici ve esnek bir karaktere sahiptir. Ani öfke veya kin tutma gibi bir yapısı bulunmamaktadır. Çünkü çocuğun kendisini yaralamasına rağmen ona bir nevi şefkatle bakmaktadır. Diğer yandan ise yine küçük hırsız ilk serbest bıraktığında kurmuş olduğu “ Onu ipekli mendili vermeden gönderdiğime müteessir düşünürken dışarıda bir gürültüyle silkindim.” cümlesi de anlatıcı karakterini ortaya koymaktadır. Ayrıca işini kaybetmek pahasına çocuğun odaya girip çıkmasına izin vermesi de yine anlatıcının nasıl bir karakterde olduğunu göstermektedir.

Öykümüzdeki bir diğer karakterimiz on beş yaşındaki küçük hırsızdır. Kendisi bulunduğu ilçeden dahi çıkmamış ve bununla gurur duymaktadır. Sevdiği bir kıza ipekli mendil götürmek istemektedir. Maddi durumu el vermediği için mendili çarşıdan alamamaktadır. Bu duruma çare olarak mendili fabrikadan çalmayı aklına koymuştur. Kendine hedef koyan ve koyduğu hedefleri yerine getiren bir yapısı vardır. İkinci çalma teşebbüsünde kapıcının ve anlatıcının korkutma çabalarına ve bütün baskılarına rağmen bir damla gözyaşı dökmemiştir. Oldukça inatçı bir yapısı vardır üçüncü kez çalma teşebbüsünde bulunmuştur ve sonunda bunu canıyla ödemiştir. Yaptığı işlerin sonunu düşünmemesi, tehlikeyi fark edememesi gibi özellikleri vardır. Dilimizde kullanılan ‘delikanlı’ kavramını tam olarak karşılamaktadır.

Bir diğerkarakterimiz ise kapıcıdır. Kendisi delikanlı gibi bölgenin yerel halkındandır veya uzun süredir oradadır. Cambaz gösterisini sevmektedir. Onun ifadesine göre oradaki çoğuşan, sevmektedir. Kendisi de anlatıcı gibi çocuğa bir yönden şefkat göstermiştir.

Öyküde kendisi bilfiil bulunmasa da fabrika sahibi olan karakter de yer almamaktadır. Bu karakter de yalnızca anlatıcının ifadelerinde bulunmaktadır. Anlatıcının kovulacağını düşünmesi de fabrika sahibinin pek yufka yürekli olmadığını göstermektedir.

Kıskançlık

Öyküde üzerinde durulacak üç karakter bulunmaktadır: Öğretmen (anlatıcı), Fadime ve genç çoban.

Öğretmen yani anlatıcı otuz beş yaşında bir köy öğretmenidir. Büyük bir şehirden geldiği aşikârdır. Sakin bir kişiliğe sahiptir. Öfke gibi duyguları kendisinde pek barındırmadığı belli olmaktadır. Bir eş gözüyle bakıldığında Fadime ve çobanı birlikte gördüğünde verdiği tepki oldukça sakindir. Doğayı sevdiği söylenebilir çünkü bulunduğu köy ortamından şikâyet etmemekte hatta geziler yapmakta, insanlarla iyi geçinmektedir. Öykünün anlatım biçiminin de etkisi olsa dahi karakterin iyi bir gözlemci olduğu söylenebilir. Ayrıca köy kahvesindeki sohbetinden yola çıkarak da nüktedan bir yapısı olduğunu söyleyebiliriz.

Fadime karakteri derinlemesine işlenmiş bir karakter değil. Kendisi köyde büyümüş ve maddi olarak iyi bir durumda değil. Kendisinden oldukça yaşlı biriyle evlenmiştir. Kocasıyla saygı ve sevgi çerçevesinde bir ilişkisi vardır. Ancak onun da kocası gibi düşündüğünü yani aralarındaki ilişkiyi tamamen evlilik ilişkisi olarak görmediğini söyleyebiliriz. Çobana olan ilgisi kocasına olan ilgisinden daha tutkulu bir durumdur.

Çoban genç ‘esmer ve güzel’ sıfatlarıyla nitelendirilmiştir. Öğretmenin Fadime’yi ve onu gördüğünde Fadime’nin elini bırakmaması onun oldukça cüretkâr ve cesur biri olduğu göstermektedir.

Orman ve Ev

Üzerinde durulacak karakter bulunmamaktadır. Kahraman bakış açısı tercih edilmiştir.

Düğün Gecesi

Ahmet oldukça esmer bir ten rengine sahiptir. Basık yayvan bir burnu, narin ve atletik bir vücudu vardır. Kendisi on altı yaşında olmasına rağmen nüfusa yen kaydettirilmektedir. Okuyucunun Ahmet'in hayatına dahil olduğu sürede Ahmet sakın bir karakter olarak görülmektedir. Ayrıca pek konuşkan biri de değildir. Evliliğinin ilk gecesi heyecandan nöbet geçirmesi içinde bulunduğu yaş itibarıyla kabul edilebilir bir heyecandır.

Şehri Unutan Adam

Kahraman bakış açısı tercih edilmiştir. Anlatıcı ve iç dünyası öykünün temelini oluşturmaktadır. Anlatıcı kendisini bir otel odasına kapatmış birkaç eşya ve kitapla yaşamını sürdüren, insan ilişkilerinde pek başarılı olmayan bir kişidir. Kendisi insanları sevmek istemektedir. Okuyucu da bu sevmeye çabasının bir gününe şahitlik etmektedir.

Anlatıcı insan ilişkilerinde olduğu gibi edebiyatta da pek başarılı olamamıştır. Eski bir şair olarak tanımlar kendini. Anlatıcının biraz da empati yapmaktan yoksun olduğunu görüyoruz. Hamal çocukla yaşadığı olay bu duruma örnek verilebilir.

Anlatıcının en belirgin özelliklerinden biri de mücadeleci tavrıdır. Pek atılğan biri olmasa da ulaşmak istediği şey için tekrar tekrar denemekten geri durmamaktadır. Sabah çocukla olan muhabbetinden sonra neşesini kaybedip otel odasına kapanması ve ardından kendine gelip akşam tekrar denemesi bu duruma örnektir.

Üçüncü Mevki

Öykü mekân olarak bir vagonda geçmektedir ve bu vagonda gerçek hayatta mutlaka karşılaşacağımız karakterler bulunmaktadır.

Garson

Ahmet karakteri ana karakterdir. Kendisi garsonluk yapmaktadır. Ahmet kekeme olmasına rağmen garsonluk yapmada oldukça iyidir. Kendi kendine bahane

üretse de kendisi de garsonlukta iyi olduğunu bilmektedir. Buna rağmen daha çok kazandığı işe yazları kiraladığı kahveyi tercih etmektedir. Yazar bunun sebebini Ahmet'in babasının kantariye mağazasını işletememesi ve bu durumun onu etkilemiş olması olarak göstermektedir. Ancak Ahmet bu kahveyi neden kiraladığının bilincinde değildir, yalnızca güçlü bir arzuyla burayı işletmek istemektedir. Ancak Ahmet kendi yerini işletme arzusunun veya sahip olma arzusunun geçmişinden geldiğini fark ettiğinde bu durumdan vazgeçmiştir. Artık o hiçbir şeye sahip olmamayı istemektedir.

Bir Takım İnsanlar

Anlatıcının en belirgin özelliği meraklı olmasıdır. Günlük yaşamda böyle bir durumla karşılaşan insanların pek azı böyle durumlara dikkatini vermektedir. Bu durumda da anlatıcının insana önem verdiğini göstermektedir. Ancak sohbetin ilk anlarında genç adamı pek ciddiye alamaması onun biraz ön yargılı olduğunu da göstermektedir. Ancak bu durum şehir hayatındaki bir insan için de kaçınılmazdır. Bütün bunları hesaba katarsak anlatıcının önyargısı olduğu hesaba katıldığında durum göze batmamaktadır.

Zonguldaklı genç 'Bana benzeyen bir takım insanlar gördün mü?' sorusuyla insanların kendini nasıl gördüğünün farkında olduğunu göstermektedir. Ayrıca zor şartlar altında yaşamasına rağmen efendi bir şekilde davranmış olması da onun belirgin bir özelliğidir.

Sevmek Korkusu

Anlatıcı iç muhasebe yapmakla meşgul ve bunu da paylaşmakta olan biridir. Kendisini inanmayan biri olarak tanımlar ancak bu inanmayışın ne derece samimî olduğunu da sorgulamaktadır. Ayrıca korku kavramından bahsetmektedir. Bu gibi konularla okuyucuyu kendi iç muhasebesine çekmektedir.

Louvre'dan Çaldığım Heykel

Anlatıcı Paris'te bir otel odasında yaşayan biridir. Sanata karşı oldukça ilgili olduğu öyküden çıkarılmaktadır. Anlatıcı müzeden heykeli çaldığını ve bunu kendisinden başka kimsenin görmediğini düşünmektedir. Bu durum ancak öykünün

gerçekliği altında kabul görebilmektedir. Bu nedenle günlük yaşamdan alınmış bir olay veya karakter değildir.

Robenson

Anlatıcı bir gemicidir ve mesleği ruh haline de yansıtmaktadır. Kendisi gezgin ruhlu bir insandır. Öyküde de beğendiği, beğenmediği şehirlerden bahseder.

İhtiyar Talebe

Anlatıcı Fransa’da öğrenim gören bir Türk’tür. Kendisinin Türk arkadaşları olduğu gibi yabancı birçok arkadaşı da vardır. Gözlem yapmayı seven sosyal bir karakterdir.

Bir Vapur

Anlatıcı Fransa’da eğitim görmüştür. Sonrasında Galata rıhtımında Tadla adlı vapura rastlayınca anıları aklına gelmiştir ve bu doğrultuda anılarını okuyucuya sunmuştur.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

“Sait Faik Abasıyanık’ın Semaver Kitabının Duygusal Zekâ Üzerindeki Etkilerinin Ve Türkçe Eğitiminde Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmanın modeli nitel araştırma modelidir.

3.2. ÇALIŞMA DÖKÜMANI

Araştırma kapsamında Sait Faik Abasıyanık’ın Semaver kitabı doküman olarak ele alınmıştır. Kitap ilk olarak 1936 yılında basılmıştır ve 138 sayfadan oluşmaktadır. Araştırma doğrultusunda incelenen kitabın basım yılı ise 2018 yılıdır.

Çalışma kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafında onaylanmış beş farklı Türkçe ders kitabı incelenmiştir. İncelenen ders kitaplarından iki tanesi 6.sınıf düzeyindedir. Bu kitaplardan biri Mehmet Ozan SARIBOYACI tarafında hazırlanmıştır. Diğer kitap ise Sabri CEYLAN, Kadir DURU, Gülten ERKEK ve Murat PASTUTMAZ tarafından hazırlanmıştır. İncelenen kitaplardan 7.sınıf düzeyinde yer alan iki kitap mevcuttur. Bu kitaplardan biri Ahmet AKGÜL, Nurcihan DEMİRER, Ebubekir GÜRCAN, Duygu KARADAŞ, İlkay KARAHAN ve Ali UYSAL tarafından hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan bir diğer 7.sınıf düzeyi ders kitabı ise Tolga Kır, Emine KIRMAN ve Seda YAĞIZ tarafından hazırlanmıştır. İncelenen kitaplardan 8. sınıf düzeyinde ele alınana kitabın yazarları ise

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın veri toplama yöntemi doküman analizidir. Doküman analizi nitel araştırma yöntemlerindendir ve belgesel tarama olarak da bilinir. Doküman analizi,

belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır (Karasar,2005;Akt. Sak vd., 2021:230).

Araştırmada incelenmesi hedeflenen Sait Faik Abasıyanık'ın Semaver kitabının ve beş farklı Türkçe ders kitabının somut bir şekilde bir araştırmacı tarafından incelenecek nitelikte olmasından dolayı doküman analizi modeli tercih edilmiştir.

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Bu çalışmada verilerin çözümlenmesi veri toplanması esnasında yapılan yorumlamalar ve betimlemeler yoluyla yapılmıştır.

BÖLÜM IV: BULGULAR

4.1. SEMAVER KİTABININ DUYGUSAL ZEKÂ BULGULARI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aşağıda verilen başlıklar Goleman (2018) tarafından kaleme alınan Duygusal Zekâ kitabında duygusal zekânın ana başlıkları olarak sıralanmıştır. Bu başlıklar beş tanedir. Bu başlıklar araştırmacılar tarafından (Goleman 1998; Lazarus; Weising 1998'den aktaran Yeşilyaprak, 2001) Garder'ın oluşturduğu çoklu zekâ kuramındaki zekâ türlerini kapsayacak şekilde oluşturulmuştur.

1)Özbilinç (Self-awarenes)

Bu başlıkta insanın kendi benliğinin farkında olmasını ifade edilmektedir. Ayrıca bireyin içinde bulunduğu duygunun bilincinde olması ve bu duyguyu doğru bir şekilde değerlendirme becerisine sahip olmasını kapsamaktadır. Bu durum duygusal zekânın temelini oluşturmaktadır. Diğer bir ifadeyle bir duyguyu oluştururken bunu fark edebilen bireylerin özbilinç becerileri gelişmiş olduğu ifade edilebilir.

Bu beceriye sahip bireyler nasıl bir ruh haline sahip olduklarından haberdardırlar bu sayede kendilerini daha iyi anlar ve buna göre hayatlarını devam ettirebilirler. Bu beceriye sahip bireylerin diğer bir özellikleri de kişisel durumlarda sağlıklı karar alabilmeleridir. Bu durum daha özerk bir yapıda olmalarına da olanak sağlamaktadır(Tuğrul.1999: 12-22).

2)Duyguları Yönetebilme (Emotional Self-regulatin)

Bu beceri diğer bir şekilde *duygusal özdenetim* olarak da adlandırılabilir. Bu beceriye sahip bireylerin hem duygularını bastırmadan ve hem de duygularının kölesi olmadan denetim sağlaması gerekmektedir. Bireyin bu becerisini geliştirmesi endişeden, karamsarlıktan ve alınganlıktan kurtulmasına sağlamaktadır. Eğer birey bu becerisini geliştirmemişse hayatında sürekli huzursuzlukla mücadele etmek durumunda kalmaktadır (Tuğrul,1999: 12-22).

3)Kendini Harekete Geçirebilme (Motivation)

Bu beceriye sahip bireylerin duygusal sistemlerini kullanarak eyleme geçebilmeleri ve bu durumu sonuçlandırabilmeleri beklenmektedir. Bu beceri insanın yaptığı işte üretken ve etkili olmasını sağlamaktadır. Bu beceri *içsel güdülenme* olarak da adlandırılabilir(Tuğrul. 1999: 12-22).

4)Başkalarının Duygularını Anlayabilme (Empathy)

Bu becerinin temeli empati tarafından oluşturulmaktadır. Bu beceriye sahip bireyler kendilerinin başkalarının yerine koyabilecek yeterliliğe sahiptirler. Empati yeteneği başka insanlarla ilişki kurmada önemli bir yere sahiptir ancak bireyin empati kurabilmesi için ilk olarak kendi duygularına açık olması gerekmektedir (Yeşilpınar. 2001). Bu beceri bireyin karşısındakinin, ihtiyaçlarını ve isteklerini ifade ettiği işaretlere açık olmasıdır bu sayede sosyal ilişkilerde başarı sağlanmaktadır(Tuğrul, 1999: 12-22).

5)İlişkileri Yürütebilme (Social Skills)

Bu beceriye sahip bireyler liderlik ve kişilerarası etkililik özelliklerini göstermektedirler. Ayrıca bu bireyler insanlar arasında kurdukları ilişkileri başarılı bir şekilde yürütebilmektedirler (Yeşilpınar, 2001: 139-145).

Yukarıdaki başlıklar Binnur Yeşilpınar'ın (2001) Duygusal Zekâ başlıklı makalesinden alınmıştır.

Aşağıda Semaver kitabındaki öykülerin kitaba göre sıralaması verilmiştir. Verilen öyküler sırasıyla duygusal zekânın beş ana başlığına göre incelenmiştir.

Semaver

Hikâyenin baş karakteri Ali'yi duygusal zekânın beş ana başlığına göre değerlendirdiğimizde, Ali'nin bu bakımından yeterli bir seviyede olduğu görülmektedir.

Ali kendini harekete geçirebilme yani motivasyon becerisinde yeterli bir seviye göstermektedir. Ali'nin sabah uyandığında, duygusal anlamda oldukça bağlı olduğu annesini ölü bir halde bulması Ali için duygusal anlamda olağan dışı bir durum. Ali bu durum karşısında duygusal anlamda kendini harekete geçirebilmiş, annesi için

yapması gerekeni yapmış, komşulara haber vermiştir. Bu durum Ali'nin duygularını yönetebilme becerisinin gelişmiş olduğunu göstermektedir. Ayrıca Ali bütün bunların üzerine işe gitmiştir, yani Ali duygusal sistemini kullanarak annesinin ölümü olgusuyla başa çıkmıştır. Bütün bunlar Ali'nin duygusal zekânın bir parçası olan, kendini harekete geçirebilme becerisine sahip bir birey olduğunu göstermektedir. Ayrıca bütün bunları yaparken dışarıdan yardım almaması içsel güdülenmeye yani yine gelişmiş motivasyon becerisine işaret etmektedir.

Ali karakteri dinç, çalışkan bir yapıdadır. Yazarın ifadesiyle işin fiyakasını öğrenmesine rağmen arkadaşlarına üstün görünmeden işini yapmaktadır. Bu durum da Ali'nin gösterişi, övünmeyi sevmeyen bir yapısı olduğunu ortaya koymaktadır.

Ali karakteri sosyal ilişkiler kurmada ve bu ilişkileri yürütmede de oldukça başarılıdır. Bu duruma annesi ile, iş arkadaşları ile ve ustasıyla olan ilişkileri örnek verilebilir. Bundan yola çıkarak Ali'nin ilişkileri yürütebilme becerisinin yeterli bir seviyede olduğu ifade edilebilir.

Karakterin annesinin ölümü ardından kayıkta düşünceye dalması, ölümün üzerine düşünmesi ve kendini yoklaması benlik bilincine sahip olduğunun göstermektedir. Bu durumda Ali'nin özbilinç becerisine sahip bir birey olduğu çıkarımı yapılabilir.

Stelyanos Hrisopulos Gemisi

Hikâyede Stelyanos ve Trifon adlı iki karakterin de iç dünyalarına değinilmektedir. Bu sebeple iki karakter de duygusal zekâ başlıklarına göre ele alınmıştır.

Hikâyede Trifon hakkında belirtilen ifadelerden onun bazı durumlarda duygularını yönlendiremediği çıkarımı yapılabilmektedir. Özellikle “Sebebi başka çocuklar için tekrar yılışık bir gülme veren her söz onu darıltır, ağlatırdı.”(Abasıyanık,2018:12) ifadesinin bu durumun kanıtı niteliğinde olduğu ifade edilebilir. Trifon cümlede belirtilen durum sebebiyle bazı sözler ve hareketler sonucunda oluşan duygularla baş edememekte ve ağlamaktadır.

Trifon karakteri diğerk bir yönden ele alındığında kendini harekete ge erebilme becerisine sahip olduğu ifade edilebilir. Trifon denize olan sevgisi ve tutkusu doğrultusunda kendi çabalarıyla maket gemiler yapmaktadır ve bunları denize bırakmaktadır. Bu durumdan yola çıkararak Trifon adlı karakterin duygusal sistemini kullanarak bir i e ba layabildiğini ve bu i leri bitirebildiğini ifade edilebilir.

Ayrıca Trifon karşısındaki insanın duygularını anlayabilecek beceriye sahiptir. Gemiye  lm   annesinin adını koyduğu takdirde dedesinin üzüleceğini anlayabilmesi ve duruma göre davranması bunu ispat edecek nitelikte bir göstergedir. Bundan yola çıkararak Trifon'un başkalarının duygularını anlayabilme becerisine sahip olduğu ifade edilebilir.

Stelyos    evlat kaybetmesine rağmen kendi duygularını yönetebilme becerisine sahiptir. Ayrıca Stelyanos'un Trifon'a olan sevgisi başlıca sebebidir. Bu durumdan yola çıkararak Stelyanos'un sevgi duygusunu kullanıp duygusal sistemini çalıştırdığı ve bu sistemi kullanarak i ler yaptığını ifade edilebilir. Buradan hareketle kendini harekete geçirme becerisinin de geli mi  olduğu ifade edilebilir.

Meserret Otel

Öyküde yolculuğu yapan grup    kişiden oluşmaktadır. Bu üç kişi bir kadın ve iki erkek  eklinindedir. Grupta sözü geçen kişi ve genelde konuşmaları yapan kişi kadındır. Diğer iki erkek de hayata karşı kadına nazaran daha tecr besizlerdir.

Kadın bu yolculuğa bir arkadaşına verdiği sözden dolayı çıkmıştır. Buradan yola çıkararak kadının vefalı, sözünde duran biri olduğu söylenebilir. Ayrıca öyküde o arkadaşı ile olan ilişkilerinden bahsedilmese de dostlarına önem veren bir yapıda olduğu kesindir. Ayrıca  len arkadaşının geçmişte bu yolculuk hakkında yapmış olduğu tasvirlerden dolayı trenden ilk indiği andan itibaren duygusal anlamda zorlanmasına rağmen duygularını y nlendirebilmi  ve gerekeni yapmıştır. Bu yönlerini ele aldığımızda güçlü bir karakter olduğunu söyleyebiliriz. Bütün bunlardan hareketle karakterin, duygularını harekete ge erebilme ve duygularını yönetebilme becerilerinin geli mi  olduğu ifade edilebilir.

Grubun ilk kar ıla tığı insan tren istasyonundaki hamaldır. Kendisi oldukça yüzeysel geçilmiştir. Ancak i ini yapan ve kurnaz olmadığını belli biridir.

Öykünün devamında grup arabacıyla karşılaşır. Arabacı on üç yaşında bir çocuktur. Kendi yaşından beklenmeyecek derecede olgun bir iş yapmaktadır. Öyle ki çocuğun sırtı dönükken kadın onun yaşlıca bir adam olduğuna emindir.

Yazarın ifadesiyle “özlenen ve alışılan çirkinliği, entelektüel siması” vardır (Abasıyanık, 2019: 23).

Bir Kıyının Dört Hikayesi

Köylü çocuk kadınlarla bağ kurmak için yüzmektedir. Bu durumdan yola çıkarak karakterin bu duygusal istek doğrultusunda yüzme işine başladığı ve bu işi birkaç gün devam ettirdiği ifade edilebilir. Bu özellikten yola çıkarak çocuğun kendini harekete geçirebilme becerisine sahip olduğu ortaya konmaktadır.

Hikâyedeki anlatıcının köylü çocuk ve onu kabul etmeyen kadınlar hakkında yaptığı değerlendirmelerden yola çıkarak anlatıcının başkalarının duygularını anlayabilme becerisine sahip olduğu ifade edilebilir.

Köylü çocuk ilişkileri yürütebilme becerisine eğilimli olmasına rağmen çevrenin koyduğu engeller neticesinde bu becerisinden faydalanamamaktadır.

Çocuklar adlı hikâyede anlatıcı duygusal zekâ yönünden ele alınmıştır. Bu öyküde anlatıcının en belirgin özellikleri ilişkileri devam ettirebilme ve empati olarak belirlenmiştir. Anlatıcının, diğer çocuklarla bağ kurmakta zorlanan çocukla bağ kurabilmesi ve onun duygularını anlayıp ona göre davranması bu durumu ortaya koymaktadır.

Babamın İkinci Evi

Anlatıcı karakteri kendi hislerini dinlemekte ve bu hisleri net bir şekilde bilmektedir. Bu doğrultuda bu karakter için özbilinç becerisi gelişmiş denebilir.

Anlatıcı karakterinin güçlü olduğu bir diğer beceri ise duygularını yönetebilme becerisidir. Karakterin duygusal özdenetim yaptığıının en somut örneği: “Bir kelime söylesem belki geriye döneceğiz.” cümlesinden sonra susmayı tercih etmesidir. Çünkü karakter kendisinde konuşma arzusu uyandıran duyguyu yönetebilmeyi başarmış ve konuşma eylemini ertelemiş veya tamamen konuşma eyleminden vazgeçmiştir.

Karakterin güçlü olduğu bir diğerk beceri ise ilişki yürütebilme becerisidir. Karakter ilişki kurmakta en çok zorlanması beklenen kişi olan kardeşi Emin ile de başarılı denebilecek bir ilişki kurmuştur. Ayrıca babasıyla olan ilişkisinde doğru zamanlarda doğru cümleler kurması veya susması da bu becerisinin gelişmiş olduğunu göstermektedir.

Anlatıcı karakteri başkalarının duygularını anlayabilme becerisinde de gelişmiş bir niteliğe sahiptir. Özellikle babasıyla olan ilişkisi bu becerisinin gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır.

Öyküde yer alan diğerk karakterler de duygusal zekâ becerileri bakımından ele alınacak özellikler göstermektedir. Ancak en belirgin karakter olarak anlatıcı ifade edilebilir.

İpekli Mendil

Anlatıcı öz bilinç becerisine sahip birey özelliğı göstermektedir. Kendisinin uyuduğı esnada çocuğun odaya girmesinden korktuğunun bilincindedir ve bu duruma göre davranmıştır.

Mendil çalmak amacıyla fabrikaya gelen çocuk tamamen duyguları sayesinde güdülenmiştir. Bu durum da çocuğun kendini harekete geçirebilme becerisine sahip olduğunu göstermektedir. Bu becerisi oldukça kuvvetli bir durumdadır çünkü ilk denemesinde oldukça korkmasına rağmen ikinci kez denemiş ve sonucunda ölmüştür.

Çocuk hırsızlık işini yaparak duygularını doğru yönlendirememesi gibi bir özellik göstermektedir. Ancak bu anın ardından yakalandığında korkmasına ve gözleri dolmasına rağmen ağlamamaktadır yani duygularını yönlendirebilme becerisi göstermektedir.

Kıskançlık

Anlatıcı köy halkı, Fadime, Hüsrev gibi etrafında bulunan kişilerle kuvvetli sosyal ilişkilere kurmaktadır. Bu durumdan yola çıkarak karakterin ilişkileri yönetebilme becerisine sahip olduğu çıkarımını yapmak yanlış olmayacaktır.

Karakterin Fadime'nin içinde bulunduğu duyguları tahmin edebilmesi ve bunun üzerine düşünebilmesi onun başkalarının duygularını anlayabilme becerisine sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Karakterin Hüsrev ve Fadime arasında olan muhabbete, el ele tutuşmalarına şahitlik etmesi gibi duygusal anlamda bir insanın zorlanabileceği durumlarda dahi duygularını yönlendirebildiği görülmektedir. Buradan yola çıkarak bu becerisin gelişmiş olduğu ifade edilebilir.

Karakterin üzüldüğünde bu durumun farkında olmasının sebebini bilmesi özbilinç becerisinin gelişmiş olduğunu ortaya koymaktadır.

Bohça

Anlatıcının kıza karşı olan hislerini görmezden gelmesi, bunu kabul etmesi ve bu durumun bilincinde olması özbilinç becerisinin gelişmiş olduğunu göstermektedir. Anlatıcı karakteri duygusal zekâ becerileri açısından ele alındığında diğer beceriler konusunda dikkat çekici bir özellik ortaya koymamaktadır.

Orman ve Ev

Öyküde genel anlamda betimlemelere yer verilmiştir. Duygusal zekâ becerileri açısından ele alınabilecek herhangi bir karakter bulunmamaktadır.

Düğün Gecesi

Hikâyede yalnızca Ahmet'in iç dünyasına değinilmiştir. Bu sebeple Ahmet karakteri incelenmiştir. Okurun hikâyeye dahil olduğu andan hikâyenin bitimine kadar olan süreçte Ahmet'in en belirgin özelliği kendini harekete geçirebilmesidir. Bu duruma gece duygusal anlamda yaşadığı zorluğun aksine sabah kendi kendine harekete geçebilmesi örnek verilebilir.

Şehri Unutan Adam

Anlatıcı küfeci çocuğun duygularını beklentilerini tam anlamıyla anlayamamıştır hatta yaptığı davranış çocukta olumsuz duygular oluşturmıştır. Bu durumdan yola çıkarak karakterin başkalarının duygularını anlayabilme becerisinin düşük olduğunu ifade edebiliriz.

Ancak karakterin küfeci çocukla arasında geçenlerden sonra duygularını değerlendirmesi ve olumsuzluk içerisinde olduğunu bilmesi onun özbilinç becerisine sahip olduğunu göstermektedir.

Anlatıcının sigaraya karşı duyduğu özlem doğrultusunda harekete geçmesi ve bundan yola çıkarak elindeki yırtık parayı kabul edecek bir dükkan araması kendini harekete geçirebilme becerisinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca anlatıcının hikâyesinin sonunda kadınlarla yaşadığı küçük çaplı tartışma da anlatıcının empati ve ilişkileri yürütebilme becerileri bakımından yetersiz olduğunu ortaya koymaktadır.

Üçüncü Mevki

Öyküde genel anlamda ortam veya ruh hali betimlemelerine yer verilmiştir. Ancak öyküdeki karakterlerin duygusal zekâ becerilerinin ele alınacak şekilde ayrıntılı işlenmediği ifade edilebilir.

Garson

Ahmet adlı karakterin duygusal zekâ yönünden en belirgin özelliği kendini harekete geçirebilme becerisine sahip olmasıdır. Zamanında babasına ait dükkanın elden çıkması sonucunda kendisine ait bir dükkana sahip olma arzusu Ahmet'i daha az kazanmasına rağmen kendi kahvehanesini işletmeye itmektedir. Ayrıca Ahmet iç dünyasında verdiği karar doğrultusunda arzusunu gerçekleştirmek için gereken her şeyi yapmıştır ve bu konuda oldukça kararlı bir duruş sergilemiştir.

Ahmet karakterinin öz bilinç becerisi açısından bakıldığında pek gelişmiş bir durum ortaya koymadığı görülmektedir. Çünkü özellikle öykünün ilk kısımlarında Ahmet'in kendi hislerini tam anlamıyla idrak edemediği ifade edilebilir.

Birtakım İnsanlar

Anlatıcı bir karakter olarak ele alındığında duygusal zekâ yönünden oldukça gelişmiş bir seviyede olduğu ifade edilebilir. Anlatıcının ilk olarak Zonguldaklı adamla karşılaştığı anda onun hakkında şüphelenmesi veya tedirgin olması onun korktuğu yönünde bir çıkarım yapılmasını sağlamaktadır. Anlatıcının korktuğu Zonguldaklı adam için esrarkeş şüphesinde bulunmasından çıkartılabilir. Çünkü bu durum yalnızla okurla paylaşılmıştır ve anlatıcının tedirginliğini göstermektedir. Diğer yandan anlatıcı karakterinin bahsi geçen adamlara dair oldukça meraklı olduğu ifade edilebilir. Kendisi de duyguya sahip olduğunu ifade etmektedir. Bütün bunlardan yola çıkıldığında anlatıcı karakterinin gelişmiş bir öz bilinç becerisine sahip olduğu ifade edilebilir.

Anlatıcı karakteri Zonguldaklı adamla ilk karşılaşmasında yaşadığı tedirginliğe rağmen duygularının kendisini yönetmesine izin vermemiş ve sakinliğini korumuştur. Bir diğer ifadeyle duygularını kontrol etmeyi bilmiştir. Buradan yola çıkarak karakterin duygularını yönetebilme becerisinin gelişmiş olduğu ifade edilebilir.

Karakterin bir diğer gelişmiş özelliği de kendini harekete geçirme becerisidir. Havanın soğuk olmasının yanı sıra kendisinin uykulu ve yorgun olmasına rağmen Zonguldaklı adamın bahsettiği kişileri görme arzusu doğrultusunda tramvaydan inmiştir.

Karakter kendini başkalarının yerine koyma konusunda da gelişmiş bir beceriye sahiptir. Kendisini bahsi geçen bir takım adamların yerine koyarak düşünceler üretmekte ve ihtimalleri hesaplamaktadır.

Karakterin Zonguldaklı adamla olan kısa süreli sohbetinden yola çıkıldığında karakterin ilişki kurmaya ve yürütmeye yatkın bir yapıda olduğu ifade edilebilir. Kendisi sohbetin seyrine oldukça uyumlu davranışlar ortaya koymuş ve karşı tarafa yönelttiği sorularla sohbeti yönlendirmiştir.

Sevmek Korkusu

Öyküde duygusal zekâ becerileri yönünden ele alınacak bir karakter yer almamaktadır.

Louvre'dan Çalınan Heykel

Öykü içerisinde bulunan karakterleri duygusal zekâ yönünden incelemek için yeterli olay veya konuşma bulunmamaktadır.

Robenson

Öyküde herhangi bir karakter için inceleme yapılacak kadar yeterli bir bilgi verilmemektedir yahut yeteri kadar olay yoktur.

İhtiyar Talebe

Kitabın en uzun öyküsüdür. Yurt dışında öğrenim gören anlatıcı, öğrenci kentinden ve burada yaşadıklarından bahsetmektedir. Anlatıcı dışında başka karakterlere de odaklanılmasına rağmen bu öykünün duygusal zekâ becerileri açısından araştırma kapsamında ele alınacak bir nitelikte düşüncesine varılmıştır.

Bir Vapur

Öyküde incelenebilecek bir karakter bulunmamaktadır. Yalnızca anlatıcının konuşturulması üzerine kısa bir öyküdür.

4.2. TÜRKÇE DERS KİTAPLARI ETKİNLİKLERİNİN SOSYAL DUYGUSAL BECERİLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Esen-Aygün ve Şahin-Taşkın (2021) tarafından ortaya koyulan çalışmada 2019 Türkçe Ders Programı içerisinde yer verilen kazanımlardan sosyal-duygusal becerilere yönelik olanlar tespit edilmiştir. Bu aşamada belirlenen bu kazanımlar 6,7 ve 8. sınıfların Türkçe dersi için hazırlanmış ders kitaplarından bazılarındaki etkinlikler eşleştirilmiştir. Bu eşleştirme yoluyla Türkçe ders kitaplarında yer alan sosyal duygusal gelişim alanlarıyla ilişkili etkinliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Böylece sosyal duygusal becerilerin Türkçe öğretiminde uygulandığı somut bir şekilde ortaya konulmuştur. Kitaplar 2019 yılında basılmıştır ve beş yıl süreyle kullanımı uygun görülmüştür.

İncelenen ilk kitap 6. sınıf seviyesinde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafında yayımlanan ders kitabıdır (Ceylan, Duru, Erkek ve Pastutmaz, 2019). Kitap 288 sayfadan oluşmaktadır. Yayımlandığı tarihten itibaren 5 yıl süre ile kullanılması öngörülmüştür.

1. Tema *Okuma Kültürü*

Arıyorum s.18

4. Etkinlik s.21 “Yabancı dillerden dilimize giren kelimelerin bazıları aşağıda verilmiştir. Bu kelimelerin Türkçe karşılıklarını, okuduğunuz metinden bulunuz. Bulduğunuz Türkçe kelimeleri kullanarak hikâye edici bir metin yazınız.” Etkinliğin “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu etkinliğin sosyal duygusal becerilerden ‘öz farkındalık’ becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

8. Etkinlik s.24 Aşağıdaki hikâye unsurlarını kullanarak hikâye edici bir metin yazınız. Etkinlik doğrudan “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda “Öz Farkındalık” becerisine hitap ettiği belirlenmiştir.

9. Etkinlik(b) s.25 Yukarıdaki şiir ana dili sevgisini anlatmaktadır. Bu şiirden hareketle ana dili sevgisini anlatan bir şiir yazınız. Şiirinize başlık koymayı unutmayınız. Etkinlik açıklamasında da belirtildiği gibi bu etkinlik doğrudan “Şiir Yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Böylece sosyal duygusal becerilerden ‘Öz Farkındalık’ becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinlik niteliğindedir.

Canım Kitaplığım s.26

4. Etkinlik s.29 ”Kitapların dünyasında yaşamak” konulu bilgilendirici bir metin yazınız. Metninize içeriğine uygun bir başlık koymayı unutmayınız.” Etkinliğin doğrudan “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilgili olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda sosyal duygusal becerilerden “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

7. Etkinlik s.31 “Okuma Kültürü” tema kapağında yer alan özdeyişlerden birini seçiniz. Bu özdeyişin sizde uyandırdığı duygu ve düşünceleri anlatacağınız bilgilendirici bir metin yazınız.” Etkinliğin açıklama kısmında da açıkça belirtildiği

gibi bu etkinlik doğrudan “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilgilidir. Buradan yola çıkarak bu etkinliğin sosyal duygusal becerilerden “öz farkındalık” becerisiyle ilgili olduğu ifade edilebilir.

Heykeli Dikilen Eşek (Dinleme Metni) s.32

7. Etkinlik a. s.37 “Öğretmeninizle oluşturacağınız grubun kitapları olmadığı bir dünyada yaşamın nasıl olacağını tartışınız. Aşağıya, tartışma sonucu oluşturduğunuz fikirleri not alınız.” Bu etkinliğin “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Buna dayanarak etkinliğin sosyal duygusal becerilerden “öz farkındalık, sosyal farkındalık ve ilişki kurma” becerilerini etkileyecek nitelikte olduğu ifade edilebilir.

7. Etkinlik b. s.37 “Aldığınız notlardan hareketle hazırlıklı bir konuşma yapınız.” Etkinliğin doğrudan “Hazırlıklı konuşmalar yapar.” kazanımına yönelik olduğu belirlenmiştir. Buradan hareketle etkinliğin sosyal duygusal becerilerden “öz farkındalık” becerisine yönelik olduğu ifade edilebilir.

2. Tema *Millî Mücadele ve Atatürk*

Türk Askerinin Cesareti s.44

4. Etkinlik a. s.48 “Çanakkale Savaşı’nda komutan olduğunuz ve taarruza geçmeden önce askerlerinize bir konuşma yapacağınızı hayal ediniz. Konuşma metninize etkileyici bir hitap ifadesiyle başlamayı unutmayınız. Metninizde “özveri, sorumluluk, bayrak, vatan, bağımsızlık, şehitlik” kelimelerini kullanınız.” Etkinlikte yer verilen açıklama dikkate alındığında “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda sosyal duygusal becerilerden “sağlıklı ilişki kurma ve yürütme” becerilerine yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

Yaşlı Nene s.50

1. Etkinlik b. s.52 “Anlamları ile eşleştirdiğiniz kelimeleri kullanarak “vatan sevgisi” konulu bilgilendirici bir metin yazınız. Metne uygun bir başlık ekleyiniz.” Bu etkinliğin doğrudan “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu kazanımdan yola çıkarak “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye

yönelik bir etkinlik olduğu belirlenmiştir. Etkinliğin sosyal duygusal gelişim alanıyla olan ilişkisi bu şekilde ortaya koyulabilir.

4. Etkinlik c. s.53 “Defterinize, okuduğunuz “Yaşlı Nine” metninin tür özelliklerine uygun bir metin yazınız. Yazdığınız metni arkadaşlarınızla paylaşınız.” Bahsi geçen metin hikâye edici bir metindir. Bu bilgiden yola çıkarak etkinliğin “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Ayrıca yine etkinlikteki ifadeden yola çıkarak “Yazdıklarını paylaşır” kazanımıyla olan ilişkisinden de bahsedilebilir. Bu iki kazanım dikkate alındığında bu etkinliğin sosyal duygusal becerilerden olan “öz farkındalık” becerisiyle ilişkili olduğu ifade edilebilir.

6. Etkinlik b. s.54 “Aşağıya “Ulusal Bağımsızlık ve Cumhuriyet” konulu bilgilendirici bir metin yazınız. Yazınızı yazarken “ama, bununla birlikte, lakin, fakat, buna rağmen, ancak” kelime ve kelime gruplarını uygun yerlerde kullanınız. Yazınızda kullandığınız bu kelimelerin altlarını renkli kalemle çiziniz.” Etkinlikte ifade edilenlerden yola çıkarak bu etkinliğin “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak bu etkinliğin sosyal duygusal becerilerden “öz farkındalık” becerisiyle ilişkili olduğu ifade edilebilir.

15 Temmuz s.56

Hazırlık Çalışması s.56 2.’’ Mehmet Âkif Ersoy’un “Sahipsiz olan memleketin batması haktır. / Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır’’ dizelerinin sizde uyandırdığı duygu ve düşünceleri anlatınız.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkılarak bu etkinliğin “Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder” kazanımıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda sosyal duygusal becerilerden “öz farkındalık” becerisine yönelik olduğu ifade edilebilir.

5. Etkinlik b. s.60 “Yukarıdaki atasözleri ve özdeyişlerden seçtiklerinizi kullanarak “birlik ve beraberlik” konulu bilgilendirici bir metin yazınız. Metninize uygun bir başlık koymayı unutmayınız.” Etkinlikte doğrudan ifade edildiği gibi bu etkinlik “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkidir. Bundan yola çıkarak bu etkinliğin “öz farkındalık” becerisine hitap ettiğini ve bu beceriyi geliştirmeye yönelik kullanılabileceği belirlenmiştir.

6. Etkinlik c. s.62 “Dize sonlarında ses benzerliği olacak şekilde “Atatürk, vatan, birlik ve beraberlik” konularından biriyle ilgili en az iki dörťlükten oluşan bir řiir yazınız. Yazdığınız şiiri arkadaşlarınızla paylaşınız. şiirinize uygun bir başlık koymayı unutmayınız.” Etkinlikte doğrudan “řiir yazar” kazanımı ifade edilmiştir. Bu ifadeden yola çıkılarak “öz farkındalık” becerisine yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

7. Etkinlik s.63 “Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Bu görsellerin çağrıştırdığı duygu ve düşüncelerinizi anlatacağınız hikâye edici bir metin yazınız.” Etkinlikte açıkça “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişki kurulmuştur. Bununla birlikte sosyal duygusal becerilerden “öz farkındalık” becerisi ile ilişki kurulabilir.

120 (Dinleme/İzleme Metni) s.64

4. Etkinlik d. s.65 “İzlediğiniz filmde askerlerimize cephaneye taşıyan çocuklardan biri olduğunuzu hayal ederek defterinize, yukarıda okuduğunuz metin özelliklerine uygun bir metin yazınız.” Etkinlik açık bir şekilde “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Buradan yola çıkarak “öz farkındalık” becerisine yönelik bir çalışma olduğu belirlenmiştir.

İnsanlar Zamanı Eskiden Nasıl Ölçerdi? s.84

3. Etkinlik s.86 “Zamanı ölçen araçların olmadığı bir dünya hayal ediniz. Böyle bir dünyada yaşamın nasıl olacağı ile ilgili düşüncelerinizi açıklayan bir konuşma yapınız. “Etkinliğin “Hazırlıklı konuşmalar yapar” kazanımına yönelik olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık” becerisine etki ederek sosyal duygusal alanı geliştirir bir nitelik kazandığı ifade edilebilir.

4. Tema *Erdemler*

Balıkçıl (Dinleme Metni) s.124

9. Etkinlik s.128 “Aşağıdaki görselin sizde çağrıştırdığı duygu ve düşünceleri anlatacağınız bir konuşma yapınız.” Bu etkinliğin iki kazanımla ilişkili olduğu belirlenmiştir. İlk olarak “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımı belirlenmiştir.

Etkinlik bu doğrultuda bireyde “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerisini geliştirmeye yönelik bir nitelik taşımaktadır. Etkinliğin ilişkilendirildiği bir diğer kazanım ise “Hazırlıklı konuşmalar yapar” kazanımıdır. Bu doğrultuda etkinliğin bireyde “öz farkındalık” becerisini geliştirerek sosyal duygusal alana etki edeceği ifade edilebilir.

10. Etkinlik s.129 “Kahramanları hayvanlar olan hikâye edici bir metin yazınız. Hikâyenizde “konuşturma, benzetme ve abartma” sanatlarından yararlanınız.” Etkinlik doğrudan “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda bireyde “öz farkındalık” becerilerini geliştirerek sosyal duygusal gelişim alanına katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

5.Tema *Doğa ve Evren*

Merak Ettiklerimiz s.136

5. Etkinlik s.142 “Astronot olduğunuzu hayal ediniz. Uzayda geçirdiğiniz bir günü anlattığınız hikâye edici metin yazınız. Hikâyenize uygun başlık koymayı unutmayınız.” Etkinlik doğrudan “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Bundan yola çıkarak etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik olduğu ifade edilebilir.

Afyon s.144

5. Etkinlik c. s.149 “Afyon” metninin tür özelliklerini taşıyan bir metin yazınız. Metninize uygun bir başlık koymayı unutmayınız. “Metin hikâye edici bir metindir bu bilgi sayesinde etkinliğin “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu belirtilebilir. Ayrıca “öz farkındalık” becerisine olumlu etki ederek sosyal duygusal gelişim alanına etki etmektedir.

Su Kirliliği s.152

1. Etkinlik b. s.154 “Anlamını öğrendiğiniz kelimelerden beşini kullanarak suyun hayatımızdaki önemi ile ilgili bir metin yazınız.” Etkinlikte ifade edilen konudan yola çıkıldığında yazılması istenen metnin bilgilendirici metin olacağı anlaşılmaktadır. Bundan hareketle “Bilgilendirici metin yazar” kazanımıyla ilişki kurulmuştur. Böylece “öz farkındalık” becerisinin geliştirilebileceği ifade edilebilir.

5. Etkinlik s.157 “Çevre dostu ürünler satan bir fabrikanın sahibi olduğunuzu hayal ediniz. Ürünlerinizi tanıtacağınız bir reklam metni yazınız. “Etkinlikte reklam metni yazılması istemiştir. Reklam metinleri 6.sınıf seviyesinde “Kısa metin yazar” kazanımı içerisinde yer almaktadır. Ayrıca buradan yola çıkarak bireylerin “öz farkındalık” becerisine hitap ettiği ifade edilebilir.

6.Tema *Milli Kültürümüz*

Anadolu s.172

4. Etkinlik s.175 “Aşağıdaki sonuç paragrafı verilen metnin giriş ve gelişme paragraflarını metnin anlam bütünlüğünü sağlayacak şekilde yazınız.” Bilgilendirici metinler giriş, gelişme ve sonuç olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu bilgidен yola çıkıldığında “Bilgilendirici metin yazar” kazanımıyla etkinlik arasında kuvvetli bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirecek nitelikte olduğu ifade edilebilir.

7. Etkinlik s.178 “Aşağıdaki fotoğrafları inceleyiniz. Bu fotoğrafın sizde uyandırdığı duygu ve düşüncelerden hareketle hikâye edici bir metin yazınız.” Açık bir şekilde “Hikâye edici metin yazar” kazanımıyla ilişki kurulduğu görülmektedir. Buradan hareketle “öz farkındalık” becerisini etkileyecek bir nitelik taşıdığı ifade edilebilir.

Hazırlık Çalışması s.186 2. “Ana dili” kavramının sizde çağrıştırdığı duygu ve düşünceleri arkadaşlarınızla paylaşınız.” Etkinliğin “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bundan yola çıkarak bu kazanımın bireyde sosyal duygusal gelişim alanıyla ilişkili olarak “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerisini geliştirecek nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Kara Tren (Dinleme Metni) s.192

5. Etkinlik a. s.195 “Size verilen başlıktan hareketle aşağıya bilgilendirici bir metin yazınız.” Etkinlikte açıkça ifade edildiği gibi öğrencilerden bilgilendirici metin yazmaları istenmektedir. Bundan yola çıkıldığında etkinliğin doğrudan “Bilgilendirici

metin yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bireyin sosyal duygusal gelişim alanında ise “öz farkındalık” becerisini geliştirecek nitelikte bir etkinliktir.

7. Tema *Sağlık ve Spor*

Bisiklet Zamanı s.204

6. Etkinlik c. s.210 “Aşağıda verilen kutulardan dörder kelime seçerek içinde bu kelimelerin geçtiği hikâye edici bir metin yazınız.” Etkinlikte açıkça “Hikâye edici metin yazar” kazanımı hedeflenmiştir. Etkinlik bu doğrultuda bireyde “öz farkındalık” becerisini geliştirmektedir.

Yemek, İçmek ve Sindirmek s.214

7. Etkinlik c. s.220 “Aşağıdaki kelimelerden iki tanesini kullanarak “sağlık” konulu bilgi verici bir metin yazınız. Metninizde sağlıkla ilgili atasözü ve deyimler kullanınız.” Doğrudan “Bilgilendirici metin yazar” kazanımıyla ilişkili bir kazanımdır. Bu doğrultuda bu etkinlik bireyin “öz farkındalık” becerisini geliştirecek niteliktedir.

Vazgeçmeyenlerin Hikâyesi (Dinleme Metni) s.230

5. Etkinlik s.233 “Okulunuzun spor faaliyetlerindeki başarıları ile ilgili gerçek veya kurgusal bir haber metni yazınız. Haber metninizi arkadaşlarınızla paylaşınız.” Haber metinleri 7.sınıf düzeyinde “Kısa metinler yazar” kazanımı içerisinde yer almakta olup 6.sınıf düzeyinde yer almamaktadır. Ancak etkinliklerin bir kazanım hedefiyle ders kitabında bulunması gerektiği düşünülerek bu etkinliğin “Kısa metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Etkinliğin bu kazanımla ilişkilendirildiğinde de bireyde “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik olduğu ifade edilebilir.

7. Etkinlik b. “Anlamını bildiğiniz bir deyim ile ilgili hikâye edici bir metin yazınız. Yazınızın içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.” Etkinlikte açıkça “Hikâye edici metin yazar” kazanımıyla ilişki kurulduğu ortadadır. Bu doğrultuda bu etkinliğin bireyde “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik olduğu ifade edilebilir.

8. Tema *Birey ve Toplum*

Sen de Bir İyilik Yap s.250

6. Etkinlik s.254 “Okuduğunuz hikâyede Canol’un müdür yardımcısının odasından ayrılmasından sonra sizce neler olmuştur? Düşüncelerinizden hareketle aşağıya hikâye edici bir metin yazınız.” Etkinlik doğrudan “Hikâye edici metin yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Bundan hareketle bu etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirir nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Dostluğa Dair s.258

5. Etkinlik a. s.261 “Dostluk” konulu bir şiir yazınız. Şiirinizde ahenk unsurlarına dikkat etmeyi ve şiirinize uygun bir başlık koymayı unutmayınız.” Etkinlikte açıkça öğrenciden şiir yazması istenmiştir. Bu doğrultuda etkinliğin “Şiir yazar” kazanımına yönelik olduğu ifade edilebilir. Bu kazanımdan hareketle etkinliğin bireyde “öz farkındalık” becerisini geliştirir nitelikte olduğu ifade edilebilir.

İnceleme için tercih edilen ikinci kitap da yine 6. sınıflar için (Sarıboyacı, 2019) yayımlanan Türkçe ders kitabıdır. Mehmet Ozan Sarıboyacı tarafından yazılmıştır ve Ata Yayıncılık yayımlamıştır.

1. Tema *Erdemler*

Vermek Çoğalmaktır s.10-11

5. Etkinlik s.14 “Hediyeyi ilk kabul eden talebenin yerinde siz olsaydınız verilen hediyeyle ne yapardınız?” Etkinlik öğrenciyi konuşma becerisini kullanmaya yönlendirici bir niteliktedir. Bu durum ele alındığında etkinliğin “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu kazanım bireyin “sağlıklı ilişkiler kurma ve sürdürme” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahiptir.

6.Etkinlik s.14 “Öğretmeninizin hazırlıksız konuşma yöntemiyle ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz. Ardından cömertlik, yardımseverlik, dostluk konularından birini seçiniz ve seçtiğiniz konuyla ilgili hazırlıksız konuşma yapınız.”

Etkinlikte açıkça “Hazırlıklı konuşmalar yapar.” kazanımıyla ilişki kurulmuştur. Bu doğrultuda bu etkinliğin bireyin “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

8.Etkinlik s.14 “Okuduğunuz hikâyeden hareketle defterinize cömertlik konulu bir hikâye yazınız.” Etkinlikte doğrudan “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişki kurulmuştur. Bundan hareketle bireyin sosyal duygusal becerilerinden olan “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Canım Aliye, Ruhum Filiz s.15-16

6. Etkinlik s.18 “Öğretmeninizin mektup yazma kurallarıyla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz. Daha sonra özlediğiniz bir kişiye ona karşı olan özleminizi anlattığınız bir mektup yazınız.” Etkinlikteki açıklama düşünüldüğünde bu etkinliğin “Kısa metinler yazar” ve “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımlarıyla ilişkili olabileceği belirlenmiştir. Bu kazanımların sosyal duygusal gelişim alanının “öz farkındalık” becerisine etki ederek bireyde gelişime yer açacağı ifade edilebilir.

Kuğular s.18-23

8. Etkinlik s.26 “Seçtiğiniz masal yazarı veya derleyicisini tanıtan hazırlıklı konuşmanızı yapınız.” Etkinlik doğrudan “Hazırlıklı konuşmalar yapar” kazanımıyla ilgilidir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık” becerisiyle ilişkili olduğu ifade edilebilir.

Sahibini Unutmayan Köpek (Dinleme/İzleme) s.28

4. Etkinlik s.29 “Dinlediğiniz metinle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.” Etkinliğin “Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgi görüşlerini ifade eder.” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Buradan yola çıkılarak etkinliğin bireyleri “öz farkındalık” becerilerini geliştireceği ifade edilebilir.

5. Etkinlik s.29 “Köpeğin sahiplerinin yerinde olsaydınız köpeği taşıdığınız şehre götürür müydünüz? Köpeğinizin taşıdığınız şehre uyum sağlaması için neler yapardınız?” Etkinlikte yer alan ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımı doğrultusunda oluşturulduğu ifade edilebilir. Kazanım ile sosyal duygusal gelişim alanı arasındaki ilişki ele alındığında bu etkinliğin bireylerin “sağlıklı ilişkiler kurma ve sürdürme” becerilerini geliştirecek nitelikte olduğu ifade edilebilir.

2. tema *Birey ve Toplum*

s.36 Hazırlık Çalışması

2. Etkinlik “Eğitimli ve bilinçli bir neslin yetişmesi için neler yapılmalıdır? Düşüncelerinizi açıklayınız.” Etkinlikte öğrenciden metin yazması istenmiştir. Bu sebeple etkinliğin “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Ayrıca etkinlikte öğrenciden bu yazdıklarını paylaşmasının istenmesi doğrudan “Yazdıklarını paylaşır” kazanımıyla ilişkilidir. Bu kazanımlar doğrultusunda bu etkinliğin bireyde “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir etki oluşturacağı ifade edilebilir.

Finlandiya’dan s.36-38

7. Etkinlik s.42 “Ülkemizin eğitim sisteminde yapılan değişikliklerle ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız.” Etkinlik doğrudan “Hazırlıklı konuşmalar yapar” kazanımıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık” becerisine yönelik olduğu ifade edilebilir.

8. Etkinlik s. 52 “Öğretmeninizin duyuru metni yazımıyla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz. Daha sonra sıra arkadaşınızla okulunuzda yapılacak bir yarışma organizasyonu kurgulayınız. Kurguladığınız yarışmayla ilgili duyuru metninizi aşağıdaki bölüme yazınız. “Etkinlik öğrenciden duyuru metni yazmasını istemektedir. Bu bilgiden yola çıkıldığında “Kısa metinler yazar” kazanımıyla ilişkili bir etkinlik olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireyde “öz farkındalık” becerisini geliştirecek nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Gelecek Derse Hazırlık s. 52

“Fabl türü ve ünlü fabl yazarları hakkında araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize not alınız.” Etkinlikte yapılan araştırmanın not edilmesi istenmiştir. Bu doğrultuda etkinlik ele alındığında “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımının hedeflendiği ifade edilebilir. Bu kazanım doğrultusunda bireydeki “öz farkındalık” becerisinin gelişeceği ifade edilebilir.

Aslanla Fare s.53

7. Etkinlik s. 56 “Dayanışma ve dayanışmanın toplumların ilerlemesindeki önemiyle ilgili bir grup tartışması yapınız. Tartışmanın sonunda vardığınız sonucu öğretmeninizin öncülüğünde raporlaştırınız.” Etkinlikteki ifadeler dikkate alındığında bu etkinliğin hem konuşma hem de dinleme becerileriyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak etkinliğin “Konuşma stratejilerini uygular” ve “Dinleme stratejilerini uygular” kazanımlarıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Ayrıca bu kazanımlar bireyin “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” “öz yönetim” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmeye yardımcı nitelik taşımaktadırlar.

8. Etkinlik s. 57 “En sevdiğiniz arkadaşınıza dayanışmanın önemini açıklayan bir e-posta gönderiniz.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında öğrencilerin yazıkları e-postayı paylaşmaları beklenmektedir. Buradan hareketle bu etkinliğin “Yazdıklarını paylaşır” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Kazanımdan yola

çıkıldığında bireyde “öz farkındalık” becerisini geliştirecek nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Bir Dünya Bırakın (Dinleme / İzleme) s.58

4. Etkinlik s. 59 “Şiirle ilgili duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. “Etkinliğin “Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgi görüşlerini ifade eder.” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda bu etkinliğin bireyin “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir.

5. Etkinlik s. 59

“Aşağıdaki görsellerin sizde uyandırdığı duygu ve düşüncelerle ilgili üç dakikalık hazırlıksız bir konuşma yapınız.” Bu etkinliğin “Hazırlıksız konuşma yapar.” Kazanımına yönelik olduğu açıkça görülmektedir. Bu kazanımdan yola çıkıldığında ise bireyde bulunan sosyal duygusal becerilerden “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

Gelecek Derse Hazırlık s.59

1. “Millî Mücadele Dönemi’nde yapılan fedakârlıklar ile ilgili araştırma yapınız. Araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri kendi cümlelerinizle defterinize not alınız. “Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda bu etkinlik bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yöneliktir, denilebilir.

Kaptan Sinek s.61

1.Etkinlik s.61 “Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.” Etkinlikteki ifadelere göre düşünüldüğünde bu etkinlik “Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder” kazanımıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğunu ifade etmek doğru olacaktır.

3.Tema *Millî Mücadele ve Atatürk*

Hazırlık Çalışması s. 64

1. “Millî Mücadele Dönemi’nde yapılan fedakârlıklar ile ilgili yaptığınız araştırmalardan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.” Etkinliğin “Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireyin “öz farkındalık” becerisini geliştireceği ifade edilebilir. Bu etkinliğin ilişkilendirilebileceği bir diğer kazanım ise “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıdır. Bu kazanım da bireyin “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerisini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahiptir.

Gazi'yi Görmeye Gelen Ana 64-65

8.Etkinlik s. 68 “Öğretmeninizin hazırlayacağı kelime ve kavram havuzundan bir kelime çekiniz ve onun hakkında üç dakikalık konuşma yapınız.” Etkinliğin ilişkili olduğu kazanım “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıdır. Buradan yola çıkıldığında bireyin “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

9. Etkinlik s. 69

“Metindeki yaşlı nine, köyüne döndükten sonra neler yaşamış olabilir? Bu konuda hikâye edici bir metin yazınız.” Etkinlik doğrudan “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Bu kazanımdan yola çıkıldığında bireyin “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik olduğu ifade edilebilir.

Gelecek Derse Hazırlık s.69

3. “Hakkında hazırlıklı konuşma yapmak amacıyla Kurtuluş Savaşı’nın kahramanlarından birini belirleyiniz. Hazırlıklı konuşmanızı görsellerle destekleyiniz. Hazırlıklı konuşmanızdan önce mutlaka prova yapınız.” Etkinlik doğrudan “Hazırlıklı konuşmalar yapar” kazanımıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda bu

etkinliğin öğrencilerin “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir nitelikte olacağı ifade edilebilir.

Ben Mustafa Kemal'im s.70-72

7. Etkinlik s.76

“Belirlediğiniz Kurtuluş Savaşı kahramanı ile ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız. “Etkinlik doğrudan “Hazırlıklı konuşmalar yapar” kazanımıyla ilişkili olup bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliktedir.

Hazırlık çalışması s. 78

1. “Bir kişinin birden fazla kişinin işini yaptığına şahit oldunuz mu? Eğer şahit olduysanız o kişiyle ilgili neler hissettiniz?” Bu etkinlik öğrencileri “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahiptir.

2. “15 Temmuz’da ülkesi için şehit düşen ya da gazi olan kahramanlarla ilgili duygularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.” Etkinlik bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahiptir.

“Bir Kişi=?”

8. Etkinlik s. 82 “15 Temmuz ile ilgili haber metinlerini sesli bir şekilde okuyunuz ve haberlerle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.” Bu etkinlik “Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder” kazanımını hedef alan bir etkinliktir. Bu doğrultuda bu etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Hazırlık Çalışması s. 84

2. “Mustafa Kemal Atatürk’ün unvanlarını nasıl kazandığına dair araştırmanızın notlarını arkadaşlarınızla paylaşınız.” Bu etkinliğin “Yazdıklarını paylaşır” kazanımını hedeflediği ifade edilebilir. Bu doğrultuda bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

“Mustafa Kemal Nasıl Atatürk Oldu? (Dinleme / İzleme)”

5. etkinlik s.86 “Soyadı Kanunu’nun olmadığı bir ülkede yaşanabilecek karışıklıkları arkadaşlarınızla tartışınız.” Bu etkinlik “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır” kazanımıyla ilişkili bir etkinliktir. Bundan yola çıkıldığında bireyde “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

6. etkinlik s.86 “Atatürk’ün ülkemiz için yaptıklarından hareketle onun hakkında bir şiir yazınız.” Etkinliğin doğrudan “Şiir yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir.

“Etkinlik tamamlandıktan sonra isterseniz şiirinizi sınıf veya okul panosunda sergileyebilirsiniz.” Bu bölüm bireyi yazdığını paylaşmaya yönlendirmektedir. Bu doğrultuda bu etkinliğin “Yazdıklarını paylaşır” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Buradan hareketle bireyin “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

Gelecek Derse Hazırlık s.86

“Aile büyüklerinize dinî bayramları eskiden nasıl kutladıklarını sorunuz. Onların anlattıklarını defterinize not alınız.” Bu etkinliğin “Dinleme stratejilerini uygular” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Buradan hareketle bu etkinliğin bireylerin “öz yönetim” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

4. Tema *Milli Kültürümüz*

8. Etkinlik s.100 “Konusu dinî veya millî bayramlar olan bir hikâye yazınız.” Etkinlikte öğrenciden doğrudan “Hikâye edici metinler yazar” kazanımına yönelik çalışma yapması istenmektedir. Bu doğrultuda bu kazanımın öğrencinin “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Gelecek Derse Hazırlık s. 101

2. “Şifalı bitkilerden birini belirleyiniz. Bu bitkinin yararlarıyla ilgili bir konuşma hazırlayınız.” Açık bir şekilde “Hazırlıklı konuşmalar yapar” kazanımıyla ilişkili bir etkinliktir. Ayrıca bireyleri “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

Hazırlık Çalışması s.112

2. “Edindiğiniz bilgilerden hareketle Harran hakkındaki duygu ve düşüncelerinizi açıklayınız.” Bu etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

“Uygurluklar Diyarı Harran”

10. Etkinlik s. 120 “Metinde yer alan görsellerden hareketle Harran ile ilgili bir şiir yazınız. İsterseniz etkinliği tamamladıktan sonra şiirinizi sınıfınızın panosunda sergileyebilirsiniz.” Etkinlik hem “Şiir Yazar” hem de “Yazdıklarını paylaşır” kazanımlarıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda bu kazanımın “öz farkındalık” becerisiyle ilişkili olduğu ifade edilebilir.

Gelecek Derse Hazırlık s.120

2. “Vatan, bayrak veya millet sevgisiyle ilgili bir şiiri defterinize yazınız.” Bu etkinlikle birlikte “Şiir yazar” kazanımı hedeflenmiştir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğu ifade edilebilir.

Etkinlik 2. s.121 “Bayrak şiirini dinlerken hissettiklerinizi yazınız.” Bu etkinlik doğrudan “Dinledikleri/izledikleri ilgi görüşlerini ifade eder.” kazanımıyla ilişkilidir. Buradan hareketle bu etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

3.Etkinlik s.122 “Defterinize yazdığınız vatan, bayrak veya millet sevgisiyle ilgili şiiri okuyunuz. Ardından, okuduğunuz şiir ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. “Etkinlik açıkça” Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder” kazanımıyla ilişkilendirilmiştir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık” becerisiyle ilişkili olduğu ifade edilebilir.

Gelecek Derse Hazırlık s.122

“Defterinize en sevdiğiniz mevsimle ilgili duygularınızı ve o mevsimi neden sevdiğinizi açıklayan bir yazı yazınız.” Etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu ifade edilebilir.

5.Tema *Doğa ve Evren*

Kiraz Yaylaları

7. Etkinlik 132 “Mevsimler, canlılar, doğa, manzaralar ve evren konularından biri hakkında üç dakikalık bir hazırlıksız konuşma yapınız.” Etkinliğin “Hazırlıksız konuşma yapar.” kazanımını hedeflediği ifade edilebilir. Bu doğrultuda bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir nitelik taşıdığı ifade edilebilir.

8. Etkinlik s.133 “Verilen görselleri inceleyiniz. Ardından bunların sizde uyandırdığı hisleri anlatan bir şiir yazınız.” Etkinliğin açıkça “Şiir yazar” kazanımını hedeflediği ifade edilebilir. Bu doğrultuda bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir etkinlik olduğu belirlenmiştir.

Hazırlık Çalışması s.133

“Öğretmeniniz ve sınıf arkadaşlarınızla beraber, incelemek amacıyla bir reklam metni belirleyiniz.” Etkinlik “Kısa metinler yazar” kazanımını hedeflediği ifade edilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Hazırlık Çalışması s.134

“Rüzgârın oluşumu, çok görüldüğü bölgeler ve yol açtığı olaylar hakkındaki araştırmanızdan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.” Bu etkinliğin “Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder” kazanımını hedeflediği ifade edilebilir. Buradan yola çıkıldığından etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirerek bireylerin sosyal duygusal gelişim alanlarını etkileyeceği belirlenmiştir.

Rüzgâr

7. Etkinlik s.140 “Öğretmeninizin temayla ilgili hazırlayacağı kelime ve kavram havuzundan bir kâğıt çekiniz ve onun hakkında üç dakikalık konuşma yapınız.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Hazırlıksız konuşma yapar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirici bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

8. Etkinlik s.140 “Belirlediğiniz reklam metninde kullanılan dili ve görselleri eleştirel bakış açısıyla inceleyiniz. Ardından yağmurda bozulmayan ve kırılmayan bir şemsiyeyi tanıtan reklam metninizi aşağıya yazınız.” Reklam metinleri kısa metinler kazanımının altında yer almaktadır. Bu sebeple etkinlik “Kısa metinler yazar” kazanımını hedeflemektedir. Bu doğrultuda etkinliğin bireyler “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeyi hedeflediği ifade edilebilir.

- “Etkinlik tamamlandıktan sonra isterseniz metninizi sınıf panosunda sergileyebilirsiniz.” Bu ifadeden yola çıkıldığında ise etkinliğin “Yazdıklarını paylaşır” kazanımını hedeflediği ifade edilebilir. Etkinlik bu kazanımıyla da bireyler de “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Son Kuşlar

9. Etkinlik s.146 “Hayvanların doğal yaşam alanlarının insanlar tarafından kısıtlanmasıyla ilgili haberleri araştırırken yararlandığınız internet sitelerinin adreslerini arkadaşlarınızla paylaşınız. Yaptığınız araştırmaların doğruluğu hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız. Sizden farklı bilgi edinen arkadaşlarınızın bilgilerinin neden farklı olduğunu sorgulayınız. Neden aynı konu hakkında farklı bilgiler edinilebileceği konusunda küçük grup tartışmaları yapınız. Tartışmada vardığınız sonuçları grup sözcüsü aracılığıyla diğer arkadaşlarınıza açıklayınız.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımının hedeflendiği çıkarılabilir. Buradan hareketle bu etkinliğin bireylerin “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmeyi hedeflediği ifade edilebilir.

Kış Uykusu (Dinleme / İzleme)

3. Etkinlik s.148 “Dinlediğiniz metinle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında “Dinledikleri/izledikleri ilgili görüşlerini ifade eder.” kazanımının hedeflendiği çıkarımı yapılabilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

Ben Büyüküm

Gelecek Derse Hazırlık s.160

“Ünlü ressamlar ve tablolar hakkında araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize not ediniz. Araştırdığınız ünlü ressamlardan birinin hayatı ve eserleriyle ilgili hazırlıklı konuşma yapmak amacıyla hazırlanınız. “ Etkinlik açıkça “Hazırlıklı konuşmalar yapar.” kazanımıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

Büyük Ustayı Ziyaret

9. Etkinlik s.171 “Araştırdığınız ünlü ressamlar ve tablolar ile ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız.” Açıkça “Hazırlıklı konuşma yapar” kazanımı hedeflenmiştir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik olduğu ifade edilebilir.

Yaşadıklarım ve Düşlediklerim

8. Etkinlik s.177 “Yazar olmak ister miydiniz?” ve “Eğer yazar olmak isteseydiniz hangi türde eserler meydana getirmek isterdiniz?” sorularıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi nedenleriyle arkadaşlarınıza açıklayınız.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Dinledikleri/izledikleri ilgili görüşlerini ifade eder.” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Buradan hareketle etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

9.Etkinlik s. 177 “Ebru, resim, heykel, sinema, tiyatro, edebiyat, müzik vb.” sanat dallarından birini seçiniz. Daha sonra seçtiğiniz sanat dalıyla ilgili bir

bilgilendirici metin yazınız.” Etkinlikteki ifadelerde açıkça “bilgilendirici metin yazar” kazanımı hedeflenmiştir. Buradan yola çıkıldığında etkinliğin ‘öz farkındalık’ becerisini geliştirdiği ifade edilir.

Kuklaları (Dinleme / İzleme)

5.Etkinlik s. 179 “Öğretmeninizin rehberliğinde sınıfı üç ayrı gruba ayırınız. Ardından grup olarak yazma yöntemiyle sanat konulu bilgilendirici metin yazınız.” Etkinlikte açıkça “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımı işaret edilmektedir.

• “Bütün düzenlemeler yapıldıktan sonra isterseniz yazılarınızı okul panosunda paylaşabilirsiniz.” Etkinliğin bu bölümü ise “Yazdıklarını paylaşır” kazanımıyla ilişkilidir. Etkinlikte iki ayrı kazanım hedeflenmiştir, bu iki kazanım da bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik niteliğe sahiptir.

7.Tema *Bilim ve Teknoloji*

Hazırlık Çalışması s.184

2. “Bir şeyi merak ettiğinizde ne yaparsınız? Merak ettiğiniz şeyleri öğrendiğinizde neler hissedersiniz?” Bu etkinlikte yer alan ifadelerden yola çıkıldığında etkinliğin “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımını hedeflediği ifade edilebilir. Buradan yola çıkıldığında bu etkinliğin bireyde “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Sufi ile Pufi 184-186

11. Etkinlik s.190 Aşağıdaki haber metnini okuyunuz. Bu haber metninden hareketle teknolojik gelişmelerin hayatımızdaki yeri hakkında büyük grup tartışması yapınız.” Etkinlikteki ifadeler incelendiğinde “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımı ile ilişkili olduğu bilgisine ulaşılabilir. Buradan yola çıkıldığında bu etkinliğin “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştireceği ifade edilebilir.

Gelecek Derse Hazırlık s.204

2. “Elektriğin olmadığı bir dünyada yaşasaydık nasıl bir hayatımız olurdu? Duygu ve düşüncelerinizi bilgilendirici metin şeklinde defterinize yazınız.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında açıkça “Bilgilendirici metin yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda bakıldığında etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” kazanımlarını geliştirmeye yönelik bir nitelikte olduğu ifade edilebilir.

Hazırlık Çalışması s.205

3. “Elektriğin olmadığı bir dünyayla ilgili yazınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.” Bu etkinliğin “Yazdıklarını paylaşır” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Ampulün İlk Yanışı (Dinleme / İzleme) s.205

2. Etkinlik (b) s.206 “Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri kullanarak teknoloji konulu kısa bir metin yazınız” İfadeler incelendiğinde etkinliğin “Kısa metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu bilgiden hareketle etkinliğin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahip olduğu ifade edilebilir.

11. Etkinlik s.209 “İnsan, aklının sınırlarını zorlamadıkça hiçbir şeye ulaşamaz.” Albert Einstein’ın (Albert Aynştayn) sözünden yola çıkarak bir şiir yazınız.” Etkinlik “Şiir yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Ayrıca “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi de beklenmektedir.

Göğes Bakalım s. 210-211

9.Etkinlik s.214 “Sizce bilim ve teknoloji alanında “zekâ, araştırmacılık, sabır, azim, yaratıcılık, çalışkanlık” özelliklerinden hangisi daha önemlidir? Düşüncelerinizi “Bilim ve Teknoloji” temasında okuduğunuz metinlerden hareketle yazınız. “Etkinlikte yer alan ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Buradan hareketle etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir nitelik taşıdığı ifade edilebilir.

8. Tema *Sağlık ve Spor*

Sağlıklı Olma Sanatı 222-223

8. Etkinlik s.227 “Aşağıdaki fotoğrafla ilgili duygularınızı anlatan bir şiir yazınız.” Etkinliğin “Şiir yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

Hazırlık Çalışması s.235

2. “Bugüne kadar hangi aşıları olduğunuzu söyleyiniz ve aşı olmanın hayatımızdaki önemini arkadaşlarınızla tartışınız.” İfadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

İnceleme yapılan üçüncü kitap MEB bünyesinde çıkartılmış 7. sınıflar düzeyinde Türkçe dersi için oluşturulmuş ders kitabıdır (Akgül, Demirer, Gürcan, Karadaş, Karahan ve Uysal, 2019). Kitap 264 sayfadan oluşmaktadır. Yayımlandığı 2019 yılından itibaren 5 yıl geçerli olarak kullanılacağı ifadesi kitabın künyesinde belirtilmiştir.

1.Tema *Erdemler*

Arıların İlhamı s.10

8. Etkinlik s.15 “Birlik, iş bölümü, çalışmak, üretmek, insan, verimlilik” kavramlarından hareketle bir hikâye yazınız. Hikâyenizi oluştururken “Yazdıklarımı Değerlendiriyorum” formundaki maddeleri göz önünde bulundurunuz.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Buradan yola çıkıldığında bu etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Dostluk s.23

8. Etkinlik s.29 “Aşağıdaki kavram havuzunda verilen kelimeleri kullanarak “dostluk” konulu bir hikâye yazınız. Yazınızı zenginleştirmek için “atasözleri, deyimler ve özdeyişler” kullanınız.” Etkinlikteki ifadeler dikkate alındığında açıkça “Hikâye edici metinler yazar” kazanımının hedef alındığı ifade edilebilir.

Kardeşim (Dinleme/İzleme Metni) s.30

8. Etkinlik s.32: “Aşağıda verilen erdemlerden birini seçerek şiir yazınız. Yazdığınız şiire uygun bir başlık belirleyiniz.” Etkinlik “Şiir yazar” kazanımını hedeflemektedir. Buradan hareketle bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Gelecek Derse Hazırlık s.32

1. “Bir okul müdürü olduğunuzu düşünerek “Cumhuriyet Bayramı’nda konuşma yapmak üzere sunum hazırlayınız.” Etkinlik “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıyla ilişkilidir. Buradan hareketle etkinliğin bireylerin “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerilerini geliştirilmesi beklenmektedir.

2. Mili Mücadele ve Atatürk

Öğretmeninizden Af Dileyeceksiniz s.50

7. Etkinlik s.53 Aşağıdaki yönergeler doğrultusunda etkinliği yapınız.

a) “Mustafa Kemal Atatürk ile mektup arkadaşı olduğunuzu düşünerek ona göndereceğiniz bir mektup yazınız.” Bu etkinliğin hedeflediği kazanım doğrultusunda bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

b) “Mektubunuzu sınıf panosunda paylaşınız.” Etkinlik açıkça “Yazdıklarını paylaşır” kazanımıyla ilişkilidir. Buradan hareketle etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Seyit Onbaşı (Dinleme/İzleme Metni) s.54

9. Etkinlik s.57 Aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

b) “Çanakkale Savaşı ve Vatan Sevgisi” konulu bilgilendirici bir metin yazınız. Yazınıza uygun bir başlık belirleyiniz.” Etkinliğin sosyal duygusal gelişim alanıyla ilişkilendirilebilecek hedefi “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıdır. Ayrıca bu etkinliğin öğrencileri “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenir.

c) “Yazınızı okul panosunda paylaşınız.” Etkinlik doğrudan “Yazdıklarımı paylaşır” kazanımıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir.

5. Tema *Bilim ve Teknoloji*

Piri Reis s.126

8. Etkinlik b) “16. Yüzyıl Türk Denizciliği” konulu bilgilendirici bir metin yazınız.” Etkinlik “Bilgilendirici metin yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Bu etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Yeni Dünya s.143

6. Etkinlik: s. 151 “Aşağıdaki metni okuyunuz. Okuduğunuz metinden hareketle “başarılı olmada çalışma ve azmin önemi” konulu bilgilendirici bir metin yazınız.” Etkinlik “Bilgilendirici metin yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmeyi hedeflediği ifade edilebilir.

Cahit Arf (Dinleme/İzleme Metni) s.152

9. Etkinlik s.157 b) “Karikatürlerin verdiği mesajdan hareketle aşağıda “yer, zaman, kişi ve olay” unsurları verilmiş olan hikâyeyi yazınız. Hikâyenizi yazarken noktalama işaretlerine dikkat ediniz. Yazım kılavuzundan yararlanınız.” Etkinlik “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilendirilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

7. Tema *Doğa ve Evren*

İlk Kar s.198

9. Etkinlik s.202 “Kış sokakta geçiren insanları gördüğünüzde hangi duyguları hissedersiniz? Bu durumdaki insanların yaşam şartlarının düzeltilmesi için neler yapılabileceğiyle ilgili düşüncelerinizi paylaşınız. Sorular sorarak konuşmanıza arkadaşlarınızı da dâhil ediniz.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu hedef doğrultusunda bireylerde “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir. Etkinliğin ilişkilendirilebileceği bir diğer kazanım ise “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımıdır. Etkinliğin bu kazanımla olan ilişkisinden yola çıkıldığında bireylerin “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

10. Etkinlik s.202 “Aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

a) Öğretmeniniz rehberliğinde belirlediğiniz bir gün sonunda aşağıdaki şablona bir günlük tutunuz.” Etkinlikteki ifadeler incelendiğinde bu etkinlik ile “Kısa metinler yazar” kazanımı arasında ilişki kurulabilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Bu Sabah Hava Berrak s.203

6. Etkinlik s.207 “Mevsimsel duygu değişimlerinin sosyal yaşamınıza etkilerini arkadaşlarınızla paylaşınız.” Etkinlik “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımıyla ilişkilendirebilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireylerde “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

7. Etkinlik s.207 “Metinde geçen bazı kelimelerden bir kavram havuzu oluşturulmuştur. Havuzdan seçeceğiniz kelimelerle “yaşama sevinci” temalı bir şiir yazınız.” Etkinlik açıkça “Şiir yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Bu doğrultuda etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

Gelecek Derse Hazırlık s.207

1. “Bölgenizde yetişen bitkiler hakkında araştırma yaparak bir sunum hazırlayınız. Sunumunuzu işitsel ve görsel materyallerle destekleyiniz.” Etkinlik “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıyla ilişkilidir. Buradan hareketle etkinliğin “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerisiyle ilişkili olduğu ifade edilebilir.

Gelecek Derse Hazırlık s.214

2. “Seyahate çıkmadan önce ne tür hazırlıklar yapılır? Tartışınız.” Etkinlik “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımıyla ilişkilidir. Bireylerin “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Yıldırım Sesli Manasçı (Serbest Okuma Metni) s.218

8. Tema *Zaman ve Mekân*

Moena Türk Köyü s.237

8. Etkinlik s.243 “Okullar arası bir bilgi şöleninde okulunuzu tanıtmak amacıyla bilgilendirici bir metin yazınız.” Etkinlik “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Kırkpınar’a Adını Veren Kırk Yiğit (Dinleme/İzleme Metni) s.244

Derse Hazırlık s.244

2. “Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali” kültürel ve toplumsal hayatımıza ne tür katkı sağlar? Tartışınız.” Etkinlik “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır” kazanımıyla ilişkilidir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

s. 244 “Metni, öğretmeninizin rehberliğinde tahmin ederek dinleyiniz.” Etkinlik “Dinleme stratejilerini uygular” kazanımını hedeflemiştir. Etkinliğin bireylerde “öz yönetim” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

İncelenen dördüncü kitap yine MEB tarafından çıkartılmış 7. sınıf düzeyi Türkçe ders kitabıdır (Kır, Kırman ve Yağız, 2019, MEB). Kitap 264 sayfadan oluşmaktadır. Kitap 2019 yılında yayınlanmıştır ve beş yıl süreyle kullanılması öngörülmüştür.

1. Tema *Duygular*

Bir Dünya Düşünürüm 10

7.Etkinlik s.12 “Benim Dünyam” konulu bir şiir yazınız. Yazdığınız şiirin içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.” Etkinlik “Şiir yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Çiçek Dürbünü 14

7. Etkinlik s.19 Defterinize, *tebessüm etmenin insan ilişkileri üzerindeki etkisini* anlatan bir yazı yazınız.

2. Tema *Millî Mücadele ve Atatürk*

Atatürk’ü Gördüm Düşümde 38

7. Etkinlik s.43 “Atatürk” ile ilgili yazılı ve görsel medyadan yararlanarak bir haber metni yazınız. Yazınıza uygun bir başlık belirleyiniz.” Etkinlik doğrudan “Kısa metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Sığırtmaç Mustafa’nın Öyküsü 52

7. Etkinlik s.59 “Sevgili öğrenciler, kendinizi “Sığırtmaç Mustafa’nın Öyküsü” metnindeki kahramanın yerine koyarak Atatürk’e bir mektup yazınız. Mektubunuzda giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine yer veriniz. Mektubunuzu verilen sayfa yapısına uygun bir şekilde imla ve noktalama kurallarına göre düzenleyiniz.” Etkinlikteki

ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

4. Tema *Erdemler*

Kaplumbağayla İki Ördek 112

9.Etkinlik s.117 “*“Dostluk”* konulu bir fabl yazınız. Yazınızın içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.” Etkinlik “Hikâye edici metinler yazar” kazanımını hedeflemektedir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Kızgın Bir Lira 118

Hazırlık Çalışmaları

- Dürüstlük sizin için ne anlama geliyor? Anlatınız.

8. Etkinlik s.125 b) Oluşturduğunuz kavram haritasından yararlanarak düşüncelerinizi anlatan bilgilendirici bir metin yazınız. Yazınızda anlatım biçimlerinden yararlanınız

5.Tema *Kişisel Gelişim*

Adını Göklere Yazdıran Çocuk s.136

7. Etkinlik s.143 “Hiçbir başarıyı tesadüfe borçlu değilim. Buluşlarım da tesadüfen değil, çalışmalarımın eseridir.” sözünden hareketle bilgilendirici bir metin yazınız. Yazınızda anlatım biçimlerinden yararlanınız.” Etkinlik “Bilgilendirici metin

yazar” kazanımını hedeflemektedir. Etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

“A” Harfi 150

Mesele Kuyumcuyu Bulmakta (Dinleme/İzleme Metni) s.160

9. Etkinlik s.165 “Aşağıdaki kelimelerden hareketle bir hikâye yazınız. Hikâyenize uygun bir başlık belirleyiniz.” Etkinlik “Hikâye edici metinler yazar” kazanımını hedeflemektedir. Etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

6.Tema *Millî Kültürümüz*

Yusufçuk 172

7. Etkinlik s.177 “Türkçem” şiirini okuyunuz. Okuduğunuz şiirin sizde uyandırdığı duygu ve düşüncelerle ilgili bir deneme yazınız. Yazınıza uygun bir başlık belirleyiniz.” Etkinlik “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

7.Tema *Sağlık ve Spor*

Karlı Dağların Arkadaşı Ol s.214

7. Etkinlik s.219 b) “Sorulara verdiğiniz cevaplardan yola çıkarak giriş, gelişme ve sonuç bölümleri olan sohbet türünde bir metin oluşturunuz. Taslak metninizi aşağıya yazınız.” Hedeflenen kazanım “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıdır. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

8. Tema *Sanat*

Âşık Veysel Şatıroğlu 232

Geleneksel Türk Sanatlarından Ebru s.240

7. Etkinlik s.245 “Sanatın insanlara katkıları” konulu bir yazı yazınız. Yazınızın içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.” Etkinlik “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımını hedeflemektedir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

İncelenen beşinci ve son kitap MEB tarafından yayımlanan Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 8 Ders Kitabıdır (Eselioğlu, Set ve Yücel, 2019, MEB). Kitap 296 sayfadan oluşmaktadır. İnceleme yapılan diğer kitaplar gibi 2019 yılında yayımlanmıştır ve yıl süreyle kullanılması öngörülmüştür.

1. Tema *Erdemler*

Kaşığı s.20

8. Etkinlik s.27 “Kaşığı” metninin ana fikrinden yola çıkarak bir hikâye yazınız. Hikâyenize uygun bir başlık koyunuz.” Etkinlik açıkça “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Etkinliği bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

İnsanlar Güzel s.28

8. Etkinlik s.33 “Aşağıdaki dörtlükten hareketle bilgilendirici bir metin yazınız.” Etkinlik açıkça “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımını hedeflemektedir. Etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesini beklemektedir.

2. Tema *Millî Mücadele ve Atatürk*

Bayrağımızın Altında s.46

7. Etkinlik s.51 “Aşağıdaki temalardan istediğinizi seçerek bir şiir yazınız. Şiirinize uygun bir başlık koyunuz.” Etkinlik doğrudan “Şiir yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Buradan hareket edildiğinde bu etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi gerekmektedir.

Kınalı Ali’nin Mektubu s.60

8. Etkinlik s.67 b) “Broşürden ve derse hazırlık bölümünde yaptığınız araştırmadan faydalanarak “Çanakkale Savaşı’nın tarihimizdeki önemi” ile ilgili bilgilendirici bir metin yazınız. Yazınıza uygun bir başlık koyunuz.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin açıkça “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu durumdan hareketle bu etkinliği “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

Atatürk’ü Gördüm (Dinleme / İzleme Metni) s.68

8. Etkinlik s.73 “Atatürk’ü Gördüm” metninde olduğu gibi yaşadığımız ya da tanık olduğunuz bir olayı giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine dikkat ederek yazınız. Yazınıza başlık koymayı unutmayınız.” Etkinlikteki ifadeler incelendiğinde açıkça “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda “öz farkındalık” becerisini geliştirmeye yönelik bir niteliğe sahip olması beklenmektedir.

3.Tema *Bilim ve Teknoloji*

Gündelik Hayatımızda E-Hastalıklar s.80

9. Etkinlik s.86 “Aşağıdaki görseli yorumlayarak görselle ilgili görüşlerinizi bir paragraf şeklinde yazınız.” Etkinlikte öğrenciden bilgi aktarmaya dayalı bir metin ortaya koyması istenmektedir. Bu temel alındığında “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımının hedeflendiği ifade edilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Uzay Giysileri (Dinleme / İzleme Metni) s.104

8. Etkinlik s.109 “Gökyüzü, sadece uçmaktan korkanların sınırır.” Bob BELLO (Bab Bello) sözünden yola çıkarak bilgilendirici metin yazınız. Yazınızda giriş, gelişme, sonuç bölümlerine yer veriniz.” Etkinliğin “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Etkinliğin “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

4. Tema *Birey ve Toplum*

Dilimiz Kuşatma Altında s.130

6. Etkinlik s.128’a) “Günlük yaşamınızda edindiğiniz izlenimleri, bu izlenimlerin yarattığı duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir yazı yazınız.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında etkinliğin “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Buradan hareketle etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştireceği belirtilebilir.

5. Etkinlik s.135 “Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirin size hissettirdiklerini anlatan bir konuşma yapınız.” Etkinlikteki ifadeler incelendiğinde bu etkinliğin “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Buradan hareketle bu etkinliğin bireylerde “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

8. Etkinlik s.137 “Dilimiz Kuşatma Altında” metninden ve aşağıdaki görsellerden hareketle bilgilendirici bir metin yazınız.” Etkinlikteki doğrudan yapılan ifadelerden bu etkinliğin “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu ifadelerden hareketle bu etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenebilir.

Karanlığın Rengi Beyaz (Dinleme / İzleme Metni) 138 “Metni, empati kurarak dinleyiniz.” Etkinlik “Dinleme stratejilerini uygular” kazanımıyla ilişkilendirilebilir. Buradan hareketle bu etkinliğin bireylerde “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerilerini geliştireceği ifade edilebilir.

5. Etkinlik s.142’a) “Herhangi bir bedensel engeliniz olduğunu düşünerek bir gününüzü nasıl geçirdiğinizi anlatan hikâyeye edici bir metin yazınız. Yazınıza uygun

bir başlık koyunuz.” Etkinlik “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilendirilmiştir. Buradan hareketle bu etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerin geliştirmesi beklenmektedir.

5. Tema *Zaman ve Mekân*

Eşref Saat s.150

7. Etkinlik s.155 “Bir işi zamanında yapmanın önemini vurgulayan öyküleyici bir metin yazınız” Etkinlik “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Ayrıca etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

7. Etkinlik s.161 “Türkiye ile ilgili görselleri inceleyiniz. Görsellerin size hissettirdiklerini anlatan bir şiir yazınız. Şiirinize uygun bir başlık koyunuz.” Etkinliğin bu kısmı doğrudan “Şiir yazar” kazanımını işaret etmektedir. Bu bölümün bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

“Yazdığınız şiirlerden öğretmeninizin uygun gördüklerini sınıf ve okul panosunda paylaşınız.” Etkinliğin bu bölümü ise “Yazdıklarını paylaşır” kazanımıyla ilişkilidir. Bu bölüm de bir önceki gibi bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirir.

6. Tema *Millî Kültürümüz*

Vatan Sevgisini İçten Duyanlar s.186

8. Etkinlik s.190 c) “Koleksiyon yapmanın kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarılmasındaki önemiyle ilgili görüşlerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.” Etkinlikteki ifadelerle “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımı işaret edilmektedir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

9. Etkinlik s.191 “Türkülerin millî kültürümüzdeki yeri ve önemiyle ilgili, defterinize bilgilendirici bir metin yazınız. Yazınızda günlük hayattan örnekler veriniz.” Etkinliğin hedefi “Bilgilendirici metinler yazar” kazanımıdır. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

7. Tema *Doğa ve Evren*

Yılkı Atı s.216

Hazırlık Çalışması s.216

10. Etkinlik s.225 “Yılkı Atı” romanında kurtların saldırısından sonra atlar doğada neler yaşamış olabilir? Hikâye edici bir anlatımla yazınız. Hikâyenize uygun bir başlık koyunuz.” Etkinlik “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkilendirilmiştir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

Rüzgâr s.226

7. Etkinlik s.232 “Aşağıdaki temalardan istediğinizi seçerek bir şiir yazınız. Şiirinize uygun bir başlık koyunuz.” Etkinlik doğrudan “Şiir yazar” kazanımını hedeflemiştir. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

“Yazdığınız şiirlerden öğretmeninizin uygun gördüğünü sınıf ve okul panosunda paylaşınız.” Etkinliğin bu kısmı “Yazdıklarını paylaşır” kazanımıyla ilişkilidir. Bu bölümün de bir önceki gibi bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Hava Kirliliği (Dinleme / İzleme Metni) s.242

8. Etkinlik s.245 “Hazırlık bölümünde araştırdığınız “yaşadığınız şehrin hava kirliliği oranı” ile ilgili bilgileri kullanarak bir haber metni yazınız.” Etkinlikteki ifadeler incelendiğinde bu etkinliğin “Kısa metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

8. Tema *Vatandaşlık*

Haritada Bir Nokta s.252

9. Etkinlik s.261 b) “Dünya Etik Haftası ile ilgili bir kompozisyon yarışmasına katılacağınızı düşünün. Afişten yola çıkarak bir yazı yazınız.” Etkinlikteki ifadelerden yola çıkıldığında bu etkinliğin “Bilgilendirici metinler yazarlar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Bu doğrultuda etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

Yaşamaya Dair s.262

5. Etkinlik s.266 b) Okul Meclisi başkanlığına aday olduğunuzu düşünerek arkadaşlarınıza, sizi seçmeleri için ikna edici bir konuşma yapınız.

7. Etkinlik s.267 “Aşağıdaki “En İyisi Ol” şiirinden hareketle, günlük hayatınızdan örnekler vererek bilgilendirici bir yazı yazınız. Yazınıza uygun bir başlık koyunuz.” Etkinlikteki ifadeler doğrudan “Bilgilendirici metin yazar” kazanımıyla ilişkilidir. Buradan hareketle bu etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” kazanımlarını geliştirmesi beklenmektedir.

Gelecek Derse Hazırlık s.267 “Grup arkadaşlarınızı belirleyerek memleketinden ayrılan bir insanın yaşadıklarını anlatan bir tiyatro metni yazınız.” Öğrencilerden tiyatro metni yazmaları istenmiştir. Bu bilgiden hareketle etkinliğin “Hikâye edici metinler yazar” kazanımıyla ilişkili olduğu ifade edilebilir.

4.3. SEMAVER KİTABINDA YER ALAN BİR TAKIM İNSANLAR ÖYKÜSÜ İLE İLGİLİ ETKİNLİKLER

Araştırmanın bu bölümünde Sait Faik Abasıyanık'ın Semaver kitabı içerisinde yer alan öykülerden biri olan “Bir Takım İnsanlar” öyküsü üzerinden etkinlikler oluşturulması amaçlanmıştır. Oluşturulacak bu etkinlikler sayesinde duygusal zekâ eğitiminin Türkçe öğretimi için uygulanabilirliği araştırmacı tarafından somut bir şekilde ortaya koyulacaktır. Etkinlikler oluşturulurken 8.sınıf seviyesindeki öğrenci özellikleri dikkate alınmıştır.

Bir Takım İnsanlar

Gece. Saat on ikiyi on geçiyor. Taksim’de saatin altında tramvay bekliyorum. Öyle olmasa bu kadar ince eleyip sık dokumaya lüzum görmez; vakit gece yarısını geçmişti, derdim.

Epey oluyor. Baharın bu soğuk günlerinde, şu devam eden kıştan bir buz gibi gece hatırıma geliyor. O zamanlar daha bahardan haber bile yoktu. Şimdi ne kadar olsa sisin ve yağmurun hatta soğğun içinde insanı şaşırtan ve başını döndüren bir koku var. O zamanlar daha Camlı Köşk’ün camlarını ve hanende ilanlarının mavi ışığını üşüterek geçen buz gibi bir rüzgâr esiyordu. Benimle beraber belki ona yakın insan, gördükleri herhangi bir filmin rüyasını ayakta görüyor ve yataklarının ümit, hayal, güzel günler veyahut uykusuz, muharebeli geceler, sığınaklar düşündüren ılıklığına bir an evvel kavuşmak için bir türlü gözükmeyen tramvaya sabırsızlanıyorlardı. Ağzımdan su buharı fışkırıyor. Birbiriyle konuşanların arasına bir sis tabakası seriliyordu. Yatak şimdi bütün insanlar için ekmek kadar azizdir. Yatak bir sevgili, yatak hatıra, yatak çocukluk, güzel rüya, yatak bir bahar, bir deniz kenarı, bir egzotik memleket, bu saniyede insana dostlarım yatak ne değildir ki...

Burnum yastıkta, yorganım ağzım hizasında, kirpi gibi büzülmüşüm; dalmak üzereyim: Bir şeyler, birtakım kuşlar tüylerini döküyor, bir ılık su damlıyor, içimi yıkayan bir çeşme var...

Tramvay hâlâ yok. Biraz daha yerimde yatağımı, uykuyu düşünsem belki de uyuyuvereceğim. Donmak üzere olan insanların tatlılığını içimde duymağa başladım. “Bari gideyim şu açık pastanede bir ıhlamur içeyim de sonra yatarım.” dedim. Bir iki adım atmamıştım ki önüme bir adam dikildi. Rüzgârdan yalnız bir karartı gördüm. Sonra yüzüme doğru bir hortumdan çıkar gibi bir duman yayıldı: Adam konuşuyordu. Tatlı, munis bir Anadolu şivesiyle:

— Ağabey, dedi, buradan bana benzer birtakım adamlar geçti mi?

Paltomun yakası içinde yarı yarıya kaybolmuş kafamı çıkardım. Kafamı bir iki defa salladım. Soğuğa alışmış, mukavemete hazırlanmış gibiydim. Kulaklarımı keskin bir rüzgâr ısırdı. Adama baktım:

Bana benzer adamlar... Bütün insanlar birbirine aşağı yukarı benzemez mi? Bana benzer adamlar, ne demekti?

Evet, adamın hakkı vardı. Ona benzer adamlar, ötekilerinden kolaylıkla ayrılabilirdi. Kış günü bir şehirde insanlar palto, şapka giyer, ayaklarında potinler vardır. Belki paltolarının renkleri, şapkalarının kurdeleleri ve alamerikan yahut alaturka şapkalarıyla birbirlerinden ayrılabilirler, icap ederse.

Bu adamın ne paltosu ne şapkası ne de ayakkabıları vardı. Buna mukabil sırtında mor pamukları yer yer, parça parça dökülen bir hırkası, belinde ipi, ayağında yazlık, tüy gibi bir pantolonu ve ayaklarında da yine iplerle bağlanmış çuvalı...

Yüzü tatlı esmer renkli idi. Sakalı uzamıştı. Yirmi beş, otuz yaşlarında gözüküyordu. Yalnız gözlerinde büyük, korkak, acele bir şeyler vardı. (...)

O devam etti:

— Benim gibi ağabey, dedi. (Üstünü başını gösterdi.) İşte bu biçim adamlar görmedin mi? Bazıları şu yoldan geleceklerdi. Birtakımları da (Taksim Sineması'nın aşağısındaki yolu göstererek) şu yokuştan çıkacaklardı.

İşi kısa kesmek istedim. Meçhul, karanlık, dalgada bir kafada her türlü hayaller dolaşabilir, neme lazım...

—Görmedim vallahi! dedim. — Allah Allah! dedi. İmkânı yok. Muhakkak geçmişlerdir. Ben yolda biraz eğlendim. Onları kaybettim. Yoksa geçmemelerine imkân yok.

— Nedir bu adamlar canım, diye sabırsızlık ve merakla sordum. Kafamın içinde esrarengiz, büyü, garip hikâyeler canlandı. Hatta daha ileriye giderek başka ve daha tuhaf şeyler düşündüm. Adamın afyonlu kafasına girmiş gibi oluyordum.

Ağabey, biz, dedi, Tophane'deki sabahçı kahvelerinde yatarız. Hepimiz hamal, uşak gibi herifleriz. Ama namusumuzla yaşıyoruz. Ne yapalım? Beş on para kazanırız. Geceleri de kahveciye beş kuruş verir, bir köşede uyuruz. Ne yapalım? Otellere para mı dayanır? En aşağısı otuz kuruş. Otuz kuruşla iki gün geçimimiz var...

— Ha! Bu akşam polisler geldiler. Sabahçı kahvelerinde yatmak yasakmış. Hepimizi çıkardılar. Biz de hep birlik olduk. Gidelim valiye çıkalım; uyandıralım, derdimizi anlatalım, dedik. İşte birtakımı şu yokuştan, birtakımı da arkadan geldiler. Demek görmedin ağabey.

— Görmedim, dedim. Nerelisin sen? Gözleri çakmak çakmaktı:

— Zonguldaklı beyağabey.

Gece yarısı, bu soğukta valiye gideceklerine başka bir koğuş bulmak, daha olmazsa polisler gittikten sonra kahveciye zorla kapıyı açtırmak mümkündü. Valiye kadar çıkmayı akıl edemezler. (...)

— Ne ise, ben yukarıya doğru bir hızlanayım, belki geçmişlerdir de sen görememişsindir, dedi ve hafif hafif serpen karın içine karıştı gitti. Tramvay gelmişti. Atladım. Tam yedeksubay mektebinin önünden birtakım adamlar, gidiyordu. Fakat camlar o kadar buz tutmuştu ki göremeyince tramvaydan atladım.

Belki seksene yakın insandı. Aralarında çok gençleri bile vardı. Büyük adımlarla gayet ciddi yüzlerle yürüyorlardı. Önde gidenlerin hâlinde daha büyük bir vaziyet vardı. Daha ciddi idiler. Tek tük geçenler durup onlara bakıyorlardı. Fakat onlar hiç kimseye bakmıyorlardı. Yalnız en önde gidenler bağıra bağıra konuşuyorlardı. Vali ile nasıl konuşacaklarını talim ediyorlardı. Kıyafetlerine baktım. Evet, benim mor pamuk hırkalı ve keten pantolonlu adamın hakkı vardı; onun gibi birtakım adamlar gidiyorlardı. Kulaklarımda genç Zonguldaklının:

— Canım, benim gibi adamlar beyağabey, dediği zamanki hâli geliyordu.

Yatağım, tramvay beklediğim dakikalardaki o munis hâlini kaybetmişti artık. Ne şu, ne buydu. Bir yataktı. İçinde yatabildiğim için mesut değildim.

Sabahçı kahvelerini kapamadan evvel birkaç tane gece barınma evine şiddetle ihtiyacı olan İstanbul şehrinin kışı bazen ne kadar uzun, ne kadar uzun ve bitmez tükenmez bir afettir, bilen bilir (Abasıyanık,2018:83-87).

“1. Etkinlik Metni dinlerken kendiniz anlatıcının yerine koyunuz. Anlatıcının hissettiği duyguları ve sebeplerini not alınız. Siz bu duyguları hangi anlarda hissediyorsunuz sınıf arkadaşlarınızla konuşunuz.”

Yukarıdaki etkinlik araştırmacı tarafından “Dinleme stratejilerini uygular” kazanımını hedeflenerek oluşturulmuştur. Öğrencinin bu etkinlikle çalışırken dinleme stratejilerinden empati kurarak dinleme yapması beklenmektedir. Doğrudan sosyal duygusal gelişim alanıyla ilişkili olan empati becerisine yönelik bir etkinliğin olması araştırma için oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu etkinliğin sosyal duygusal gelişim alanı becerilerinden “öz yönetim” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştireceği öngörülmektedir.

“2. Etkinlik A) Ülkemizde sokakta yaşamak zorunda kalan insanlar var mıdır? Sizce bu insanlar ne gibi zorluklarla karşılaşmaktadırlar? Bu durum kalıcı bir şekilde nasıl çözülebilir? Metni dinlemeden önce bu soruları cevaplayınız.”

Bu etkinlik öğrencilerin metni okumadan önce metnin konusuna dair ön bilgilerini ortaya çıkartmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda öğrencilere sorular yöneltilmiştir. Etkinlikte okuma öncesi stratejisi kullanıldığı ifade edilebilir. Buradan hareketle etkinliğin “Dinleme stratejilerini uygular” kazanımını hedeflediği ifade edilebilir. Etkinlikteki ifadeler ve etkinliğin hedeflediği kazanım göz önünde bulundurulduğunda bu etkinliğin bireylerde “öz yönetim” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

“2. Etkinlik B) Ülkemizde sokakta yaşamak zorunda kalan insanlar var mıdır? Sizce bu insanlar ne gibi zorluklarla karşılaşmaktadırlar? Bu durum kalıcı bir şekilde nasıl çözülebilir? Metni dinlerken bu soruları cevaplayınız. Metni dinlemeden önce verdiğiniz cevaplarla karşılaştırınız. Bu konu hakkındaki fikirlerinizin nasıl değiştiğini arkadaşlarınızla tartışınız.”

Etkinlik “Dinleme stratejilerini uygular” kazanımını hedeflemiştir. Öğrencilerin dinlediği metin doğrultusunda düşüncelerini yeniden ifade etmesini ve

fikir değişimlerinin farkına varmasını sağlamayı amaçlamıştır. Ayrıca bu etkinlikte seçici dinleme stratejisi kullanılmıştır. Etkinliğin bireylerde “öz yönetim” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştireceği düşünülmektedir.

3. Etkinlik

“Metne göre İstanbul’da uygulanan bu yasak hakkında ne düşünüyorsunuz? Hem şehrin düzenini sağlayacak hem de kahvelerde kalan insanları zor durumda bırakmayacak bir çözüm için düşününüz. Bulduğunuz çözüm yolunu arkadaşlarınızla tartışınız.”

Etkinlik “Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.” kazanımını hedeflemiştir. Bu durum düşünüldüğünde bu etkinliğin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

4. Etkinlik

“Anlatıcının Zonguldaklı adamın bahsettiği bir takım insanları gördüğünde onların yanlarını gittiğini ve onlarla tanıştığını hayal ediniz. Sınıfınızdan bir arkadaşınızla metindeki bilgilere uygun olarak karşılıklı bir şekilde bu tanışmayı gerçekleştiriniz.”

Etkinlik birçok temel dil becerisiyle ve kazanımla ilişkilendirilebilir. Bu durum Türkçe dersinin her aşamasında görölmektedir ve olağan bir durumdur ancak araştırmacı bu etkinliği “Hazırlıksız konuşma yapar.” kazanımını hedef alarak oluşturmuştur. Etkinliğin öğrencilerde “öz farkındalık” becerisini geliştirmesi beklenmektedir.

“5. Etkinlik Sokakta kalan insanlara toplum mu devlet mi yardım etmelidir? Soruya verdiğiniz cevap doğrultusunda sınıf arkadaşlarınızla iki grup oluşturunuz. Bir ders saati boyunca savunduğunuz fikir üzerine araştırma yapınız. Konuşmanızı kaynak kullanarak, beden dilinizi ve sesinizi doğru kullanarak karşı gruptaki arkadaşlarınızı ikna etmeye çalışınız. Tartışma boyunca öğretmeninizin belirlediği kurallara uyunuz.”

Etkinlik oluşturulurken ikna etme stratejisinin sınıf ortamında uygulanması hedeflenmiştir. Buradan hareketle bu etkinliğin kazanımının “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımı olduğu ifade edilebilir. Öğrencilerin karşılıklı olarak etkileşimde

bulunması sosyal duygusal gelişim alanı için oldukça olumlu etkilere yol açacaktır. Bu etkinlik doğrultusundan bireyin “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerisinin gelişeceği beklenmektedir. Etkinliğin ilişkili olduğu bir diğer kazanımı ise “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımıdır. Etkinliğin bu kazanım doğrultusunda bireylerin “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

6. Etkinlik

“Anlatıcı karşılaşmış olduğu durum ve olaylara nasıl tepki vermiştir? Sizce daha farklı tepkiler vermesi gerekir miydi? Metni okuduktan sonra soruları nedenleriyle açıklayınız.

Etkinlik oluşturulurken “Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder” kazanımı hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda etkinliğin bireyde “öz farkındalık” becerilerini geliştirmesi beklenmektedir.

7.Etkinlik

“Kendinizi bir gazeteci olarak hayâl ediniz ve Bir Takım İnsanlar öyküsünü yarınki gazetede çıkacak şekilde yazınız. Metninizi arkadaşlarınızla paylaşınız.”

Etkinlik “Kısa metinler yazar” ve “Yazdıklarını paylaşır” kazanımları hedeflenerek oluşturulmuştur. Etkinliğin bireylerde “öz farkındalık” becerilerini etkileyerek onların sosyal duygusal gelişim alanlarını geliştireceği öngörülmektedir.

BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Özellikle son yıllarda duygusal zekâ kavramı oldukça önemli bir kavram halini almış ve bundan dolayıdır ki daha çok ele alınan bir kavram haline gelmiştir. Bu durumun en önemli sebebi ise insanların başarıya ve mutluluğa ulaşması için yeterli IQ seviyesinin yanında belli bir EQ (duygusal zekâ)'ya da sahip olmasının gerekliliğinin ve öneminin günümüzde tartışmasız bir şekilde kabul görmesidir (Önk Eray,2016).

Günümüzdeki gelişmeler ve geçmiş yıllardan gelen birikimler doğrultusunda bilimde ve teknolojiye hızlı bir ilerleme olmuştur. Günümüz insanı ne kadar bazı durumlarda ve zamanlarda, bilgi ve teknoloji alanlarında eksiklik yaşasalar da genel anlamda bu eksiklik giderilmektedir. Ancak insanın duygusal zekâ yönü yani bireyin kendi hislerini anlayıp yönetebilmesi, empati kurabilmesi gibi becerileri de daima geliştirilmeye muhtaçtır.

Bu gelişim tabii ki duygusal zeka eğitimi yapılarak sağlanmalıdır. Duygusal zekâ şu beş beceriler özetlenebilir: Kendini tanıma(Özbilinç), duygularını idare edebilmek, kendini harekete geçirebilmek, başkalarının duygularını anlayabilmek, İlişkileri yönetebilmek (Goleman, 2018:73). Bu beceriler isimlerinden de anlaşılacağı gibi insanın hem iç dünyasıyla olan bağlantısını geliştirecek hem de sosyal yaşamında insan ilişkileri bağlamında insana fayda sağlayacak niteliktedir. Diğer yandan bu becerileri insan yaşamı için hayatı her alanında gerekli beceriler olduğu da ifade edilebilir. Öyleyse yukarıda belirtildiği gibi duygusal zekâ eğitimi yapmak bir zorunluluktur. Bu eğitimin gerçekleşmesi doğrudan o insanın hayatını etkileyeceği gibi toplumun da düzenini ve gelişmesini olumlu yönde etkileyecektir.

Toplum için bu kadar önemli yere sahip olan bir durum için bütün eğitim paydaşlarının müşterek bir şekilde hareket etmesi oldukça faydalı olacaktır. Bu doğrultuda toplumun her kesiminin, her yaştan bireyin ve eğitim sistemi içerisinde görev alan bütün personelin bu önemin bilincinde olması sağlanmalıdır.

Duygusal zekâ eğitimi aynı zamanda bireylerin akademik becerilerini de doğrudan etkilemektedir. Bu etkiler üç olası nedenle ifade edebilir. Birinci etki, duygusal zekânın öğrencilerin akademik ortamda kendi duygularıyla mücadele edebilmesi ve duygularını düzenleyebilmesidir. Öğrenciler o an içinde yoğun bir sınav kaygısı yaşıyor olabilir, beklediği bir sınavı geçemediği için üzgün olabilir veya istediği okulu kazanamadığı için hayal kırıklığına uğrayabilir. Duygusal zekâsı gelişmiş bir bireyin bu duyguları öğrenimini olumsuz bir şekilde etkilemeyecek şekilde düzenlemesi öngörülebilir.

Duygusal zekânın ikinci etkisi ise öğrencilerin aile bireyleriyle, öğrenci arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle ilişkilerini etkili bir şekilde sürdürmelerine yardımcı olmasıdır. Öğrenci bir uğraş içerisindeyken öğretmeninden, arkadaşlarından veya ailesinden yardım isteyebilir ya da günümüz eğitim anlayışında önemli bir yeri olan grup çalışması esnasında duygusal zekâsı gelişmiş öğrencilerin grup arkadaşlarıyla iletişim kurarak onlardan bir şeyler öğreneceği öngörülebilir.

Üçüncü etki ise beşeri ilimleri anlamada öğrencileri daha nitelikli hâle getireceği öngörüsüdür. Edebiyat ve tarih alanları ele alındığında bu alanların belli bir

seviyede duygusal ve sosyal bilgi gerektirdiği ifade edilebilir. Örnek vermek gerekirse edebiyat alanındaki, karakter gelişimi ve evrensel tema kavramlarını anlayabilmek için insanların motivasyonlarını ve duygularını anlamak gerekmektedir. Bu durumda da duygusal zekâ devreye girmektedir (MacCann,2020).

Araştırmanın amacı doğrultusunda Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden olan ve önemini günümüzde de sürdüren Sait Faik Abasıyanık'ın 'Semaver'' kitabı ele alınmıştır. Sait Faik Abasıyanık'ın hikâyelerinde özellikle toplumun hemen her kesiminden insanlara yer vermesi ve işlediği konular itibariyle toplumun hemen her kesiminden okura hitap edebilecek seviyede olması, araştırma için kitabının seçilmesinin başlıca sebeplerindendir. Semaver kitabının yazarın ilk kitabı olması ve sayılan bu özellikleri oldukça açık bir şekilde barındırması sebebiyle bu kitabın araştırma için tercih edildiği belirtilebilir okullarda bu metinleri okuyacak veya dinleyecek öğrencilerin de toplumun her kesimini temsil edeceği ve bu doğrultuda öğrencilerin ilgilerinin sağlanacağı öngörülmüştür. Semaver kitabındaki hikâyeler duygusal zekâ yönünden ele alınmış ve bu doğrultuda hikâyelerde incelemeye uygun görülen karakterler duygusal zekâ ile ilişkili beceriler kapsamında değerlendirmiştir.

“Semaver” kitabında içerisinde on dokuz öykü yer almaktadır. Bu on dokuz öyküden ilk sıradaki öykü de “Semaver” olarak isimlendirilmiştir. Öyküde ele alınan karakter Ali karakteridir. Bu karakter duygusal zekâ kapsamında ele alındığında oldukça başarılı bir çizgide olduğu ifade edilebilir. Ali karakterinin kendini harekete geçirebilme, ilişkileri yürütebilme ve özbilinç becerilerinin gelişmiş bir seviyede olduğu düşünülmektedir.

Kitabın ikinci öyküsü “Stelyanos Hrisopulos Gemisi” olarak adlandırılmıştır. Öyküde duygusal zekâ kapsamında ele alınabilecek iki karakter olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu iki karakter de okurun ilgisini çekecek kadar nitelenmiş ve ikisinin de üzerine bir takım olaylar aktarılmıştır.

İlk olarak Stelyanos karakteri değerlendirilmiştir. Bu karakterin de duygusal zekâ becerileri kapsamında gelişmiş bir seviyede olduğu düşünülen becerileri mevcuttur. Karakterin kendini harekete geçirebilme ve duygularını yönetebilme becerilerinin gelişmiş bir seviyede olduğu ifade edilebilir.

Bu öyküde değerlendirmeye alınan bir diğer karakter ise Trifon karakteridir. Bu karakterin öyküdeki bazı durumlardan hareketle duygularını yönetebilme becerisi anlamında eksik olduğu ifade edilebilir. Diğer yandan duygusal zekânın diğer becerilerinden olan kendini harekete geçirebilme ve başkalarının duygularını anlayabilme becerilerinin gelişmiş olduğu ifade edilebilir.

Kitabın üçüncü öyküsü “Meserret Otel” olarak adlandırılmıştır. Öyküde duygusal zekâ bakımından ele alınmaya değer görülen bir karakter bulunmaktadır. “Kadın” olarak ifade edilen karakterin duygusal zekâ bakımından ele alındığında duygularını yönetebilme ve kendini harekete geçirebilme becerilerinin gelişmiş olduğu ifade edilebilir.

“Semaver” kitabındaki dördüncü hikâye “Bir Kıyının Dört Hikâyesi” olarak adlandırılmıştır. Öyküdeki köylü çocuk karakteri dış görünüşünden dolayı belli bir grup içerisinde kendisine yer bulamamaktadır. Ancak çocuğun kendini harekete geçirebilme becerisi gelişmiştir. Çocuğun başkalarının duygularını anlayabilme becerisinin gelişme gösterme yatkınlığı da vardır ancak sosyal anlamda kabul görememesinin sebebini anlayamamasından dolayı bu becerisinin gelişmiş olduğu ifade edemeyiz.

Hikâyenin sonraki bölümünde okur daha çok anlatıcının iç dünyasına yönlendirilmiştir. Bu doğrultuda anlatıcı karakteri değerlendirilmiştir. Karakterin duygusal zekâ becerilerinden ilişkileri yürütebilme ve başkalarının duygularını anlayabilme becerilerinin geliştiği ifade edilebilir.

Kitabın beşinci öyküsü “Babamın İkinci Evi” olarak adlandırılmıştır. Hikâye, çocuk karakterinin ağzından anlatılmaktadır. Çocuk karakteri duygusal zekâ karakteri bakımından değerlendirildiğinde, karakterin duygularını yönetebilme ve ilişkileri yürütebilme becerilerinin gelişmiş olduğu ifade edilebilir.

Kitabın altıncı hikâyesi ise “İpekli Mendil” adlı hikayedir. Hikâyede duygusal zekâ bakımında üzerinde durmaya değer görülen iki karakter belirlenmiştir. Anlatıcı karakteri duygusal zekâ bakımından ele alındığında özbilinç becerisi gelişmiş bir birey olarak ele alınabilir. Çocuk karakteri ise kendini harekete geçirebilme ve duygularını yönetebilme becerileri bakımından gelişmiştir.

Kitapta yer alan yedinci hikâye “Kıskançlık” olarak adlandırılmıştır. Hikâyede duygusal zekâ bakımından ele alınmaya değer görülen karakter anlatıcı karakteridir. Karakterin duygusal zekâ becerilerinden, duygularını yönetebilme ve ilişki yürütebilme becerilerinin gelişmiş olduğu ifade edilebilir.

Kitabın sekizinci öyküsü “Bohça” öyküsüdür. Bu öyküde duygusal zekâ bakımından yalnızca anlatıcı karakteri değerlendirilmiştir. Karakterin özbilinç becerisinin gelişmiş olduğu belirlenmiştir.

Kitaptaki dokuzuncu öykü “Orman ve Ev” öyküsüdür. Yapılan değerlendirme sonucunda bu öyküde duygusal zekâ becerilerini net bir şekilde ortaya koyan bir karakter bulunamamıştır.

“Semaver” kitabında yer alan onuncu öykü “Düğün Gecesi” adlı öyküdür. Öyküde duygusal zekâ bakımından incelemeye uygun bulunan karakter Ahmet karakteridir. Karakterin duygusal zekâ becerilerinden gelişmiş olarak nitelendirilebilecek olanı kendini harekete geçirebilme becerisidir.

Kitabın on birinci öyküsü “Şehri Unutan Adam” olarak adlandırılmıştır. Hikâyede anlatıcı karakteri duygusal zekâ bakımından ele alınmıştır. Karakterin başkalarının duygularını anlayabilme ve ilişki yürütebilme becerileri yetersiz bir seviyededir. Diğer yandan karakterin özbilinç ve kendini harekete geçirebilme becerileri gelişmiş bir seviyededir.

Kitapta yer alan on ikinci öykü “Üçüncü Mevki” olarak adlandırılmıştır. Bu öyküde duygusal zekâ kapsamında ele alınabilecek herhangi bir karakter bulunmamaktadır.

Kitapta yer alan on üçüncü öykü “Garson” olarak adlandırılmıştır. Öyküde duygusal zekâ bakımından değerlendirilmeye yeterli bulunan karakter Ahmet karakteridir. Karakterin özbilinç becerisi gelişmemiştir. Ancak karakterin kendini harekete geçirebilme becerisinin gelişmiş olduğu belirlenmiştir.

Kitabın on dördüncü öyküsü “Bir Takım İnsanlar” öyküsüdür. Öyküde anlatıcı karakteri üzerinde durulmuştur ve duygusal zekâ bakımından ele alınmıştır. Karakterin özbilinç, duygularını yönetebilme, kendini harekete geçirebilme, başkalarının yerine

koyma ve ilişki kurma becerileri bakımından gelişmiş bir yapıdadır. Buradan hareketle karakterin duygusal zekâ becerileri bakımından gelişmiş olduğu ifade edilebilir.

Kitapta yer alan on beşinci öykü “Sevmek Korkusu” adlı öyküdür. Yapılan inceleme sonucunda, öyküde duygusal zekâ bakımından ele alınacak şekilde yer verilen bir karaktere yer verilmemiştir.

“Semaver” kitabının on altıncı öyküsü “Loure’dan Çaldığım Heykel” olarak adlandırılmıştır. Öykünün içerisinde yer alan karakterler, olaylar ve konuşmalar incelendiğinde duygusal zekâ bakımından ele alınabilecek şekilde işlenmediği belirlenmiştir.

“Robenson” adlı öykü de bir önceki öykü gibi duygusal zekâ bakımından incelenecek kadar bilgiye sahip değildir. Bu doğrultuda duygusal zekâ bakımından ele alınan bir karakter bulunmamaktadır.

“İhtiyar Talebe” adlı öykü oldukça uzun olmasına rağmen çalışma kapsamında duygusal zekâ doğrultusunda ele alınabilecek nitelikte olmadığı belirlenmiştir.

“Bir Vapur” adlı öyküde duygusal zekâ bakımından incelenecek bir karakter bulunmamaktadır. Öyküde iç konuşmalar şeklinde oluşturulmuştur.

Materyaller eğitimin her zaman vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitim materyalleri de gelişmiştir. Bu gelişmenin son yıllardaki en büyük sonucu olarak Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) adlı proje örnek verilebilir. Eğitimde bilgisayar, tablet ve akıllı tahta kullanımı oldukça önemli bir hale gelmiştir. Ancak bu kadar değişime ve gelişmeye rağmen ders kitapları günümüzde hâlâ önemini korumaktadır ve sınıflarda öğrencilerin kullanımına sunulmaktadır. Ayrıca ders kitaplarının hâlâ öğrencilerin en çok ilişkide olduğu ve zaman geçirdiği materyallerden biri olduğunu ifade etmek gerekmektedir.

Tablo 5.1 Türkçe Öğretmenlerinin Derslerde Yararlandıkları Kaynaklar (Akt. Özbay,2003: 63'ten alınmıştır)

Kaynaklar	Sayı	Yüzde(%)
Ders Kitabı	102	94,44
Dergiler	3	2,77
Gazeteler	1	0,92
Radyo	0	0
Teyp ve video	1	0,92
Televizyon, slayt, tepegöz	1	0,92
vb.		
Bilgisayar	0	0
Toplam	108	100

Ders kitaplarının araştırma konumuz dahilindeli önemi içerlerinde metin barındırmalarıdır. Bu metinler doğrultusunda oluşturulan etkinlikler doğrultusunda Türkçe dersi işlenmektedir. Oluşturulan bu etkinlikler Türkçe dersi için hazırlanmış olan öğretim programlarında yer alan kazanımların karşılıklarıdır. Bu bilgilerden hareketle Türkçe öğretiminde duygusal zekânın yerini görmek için etkinliklerin karşılığı olan kazanımlara ulaşmak gerekmektedir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında güncel Türkçe öğretim programı olan MEB 2019 Türkçe Öğretim Programı incelenmiştir. Yapılan inceleme programdaki temaları, yetkinlikleri ve kazanımları kapsamaktadır. Bu doğrultuda yapılan diğer araştırmalar da incelenmiştir. Duygusal zekâ becerilerinin sosyal duygusal becerilerle olan ilişkisi göz önünde

bulundurulmuştur. Ayrıca Esen-Aygün ve Şahin-Taşkın (2021) tarafından MEB 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların sosyal duygusal zekâ ile ilişkili olanlarının ortaya koyuşduğu çalışma doğrultusunda beş farklı Türkçe ders kitabındaki etkinlikler incelenmiştir. Bu sayede hem eğitim anlayışının felsefesini içerisinde barındıran öğretim programı hem de programların en somut hallerini barındıran ders kitapları duygusal zekâ kapsamından incelenmiştir. Böylece duygusal zekânın mevcut Türkçe öğretimindeki yeri ortay koyulmaya çalışılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda programdan doğrudan duygusal zekâ veya sosyal duygusal beceriler işaret edilmese de bu dolaylı olarak bu doğrultuda ifadelerin ve kazanımların yer aldığı belirlenmiştir. Bu bağlamda programın ve ders kitaplarının duygusal zekâ bakımından yetersiz olmadığına kanaat getirilmiştir. Ayrıca duygusal zekâ eğitiminin ayrı bir alan olarak bulunmasa da Türkçe öğretimi içerisinde halihazırda yer aldığı ve uygulanabilir olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda uygulanabilirliğinin en somut örneği ders kitaplarında yer alan belirlenmiş kazanımlarla ilişkili etkinlikler olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5.2: Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe Öğretim Programı 2019'da Yer Alan Kazanımlar ile Zekâ Becerileri Eşleştirilmesi

Kazanım	Beceri
Dinleme stratejilerini uygular.	Öz Yönetim- İlişki Kurma
Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgi görüşlerini ifade eder.	Öz farkındalık
Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.	Öz farkındalık
Hazırlıksız konuşma yapar.	Öz farkındalık
Konuşma stratejilerini uygular.	Sağlıklı İlişki Kurma ve Sürdürme
Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.	Öz Farkındalık- Sosyal Farkındalık- İlişki Kurma
Hazırlıklı konuşmalar yapar.	Öz Farkındalık
Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder.	Öz Farkındalık

Şiir yazar.	Öz Farkındalık
Hikâye edici metinler yazar.	Öz Farkındalık
Bilgilendirici metinler yazar.	Öz Farkındalık
Kısa metinler yazar.	Öz Farkındalık
Yazdıklarını paylaşır.	Öz Farkındalık

Özellikle Esen-Aygün ve Şahin-Taşkın (2021) tarafından yapılan çalışma doğrultusunda ve incelemeler sonucunda dokuz tane kazanımın belirlenmiştir. Bu kazanımların sosyal duygusal gelişim alanı becerileriyle ilişki içerisinde oldukları kabul edilmiştir. Programda yer alan “Dinleme stratejilerini uygular” kazanımının bireylerin “öz yönetim- ilişki kurma” becerilerini geliştirdiği kabul edilmiştir. Bir diğer kazanım olan “Dinledikleri/izledikleri ilgili görüşlerini ifade eder.” ve “Dinledikleri/izledikleri ilgili görüşlerini bildirir.” kazanımlarının ise “öz farkındalık” becerisini geliştirecek nitelikte etkinliklere dönüşebileceği öngörülmüştür. “Hazırlıksız konuşma yapar” kazanımının “öz farkındalık” becerisini geliştireceği kabul edilmiştir. “Konuşma stratejilerini uygular” kazanımı ile oluşturulacak etkinliklerin ise “sağlıklı ilişki kurma ve sürdürme” becerileriyle ilişkili olacağı kabul edilmiştir. “Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.” kazanımının doğrultusunda oluşturulacak etkinliklerin bireylerde “öz farkındalık”, “sosyal farkındalık” ve “ilişki kurma” becerilerini geliştireceği öngörülmüştür. “Hazırlıklı konuşmalar yapar” kazanımı ile “öz farkındalık” becerisi ilişkili olarak kabul edilmiştir. Programda yer alan “Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder” kazanımı ile oluşturulacak etkinliklerin bireylerin “öz farkındalık” becerilerini geliştirecek nitelikte olduğu kabul edilmiştir. Programda yer alan “Şiir yazar”, “Kısa metinler yazar”, “Hikâye edici metinler yazar”, “Bilgilendirici metinler yazar” ve “Yazdıklarını paylaşır” kazanımlarının tümünün çocukların “öz farkındalık” becerilerini geliştirecek nitelikte olduğu kabul edilmiştir. Ders kitapları üzerinde yapılan değerlendirme bu kazanımlar ve beceriler doğrultusunda yapılmıştır.

Şekil 5.3: Belirlenen Kazanımların İncelenen Ders Kitaplarındaki Etkinliklerde Kullanılma Yüzdesi

Kazanım	Beceri
Dinleme stratejilerini uygular.	%10
Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgi görüşlerini ifade eder.	%3
Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili görüşlerini bildirir.	%5
Hazırlıksız konuşma yapar.	%1
Konuşma stratejilerini uygular.	%2
Sınıf içindeki tartışma ve konuşmalara katılır.	%7
Hazırlıklı konuşmalar yapar.	%8
Okuduğu metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade eder.	%7
Şiir yazar.	%5
Hikâye edici metinler yazar.	%11
Bilgilendirici metinler yazar.	%7
Kısa metinler yazar.	%15
Yazdıklarını paylaşır.	%19

Araştırmanın son adımı olarak Sait Faik Abasıyanık'ın "Semaver" kitabı içerisinde yer alan öykülerden biri olan "Bir Takım İnsanlar" öyküsü ele alınmıştır. Öykü bir Türkçe ders kitabı metni gibi kullanılmış, bu doğrultuda öykü için etkinlikler oluşturulmuştur. Oluşturulan etkinliklerin daha önce sosyal duygusal becerilerle ilişkili olduğu bilgisine ulaşılan kazanımlar doğrultusunda verilmesine dikkat edilmiştir. Böylece "Bir Takım İnsanlar" öyküsünün, bir diğer ifadeler "Semaver" kitabının duygusal zekâ doğrultusunda Türkçe eğitimine uygulanabilirliği, somut bir şekilde ortaya koyulmuştur.

1. Son yıllarda bütün dünyayı etkisi altına alan salgın hastalıkların da etkisiyle geçtiğimiz yıllara göre daha farklı ruhsal durumlar içerisinde olan insanlığın iç dünyasına yönelik çalışmaların geçtiğimiz yıllara göre daha farklı bir şekilde olacağı aşîkârdır. Bu durumun etkisiyle, eğitimde bireylerin sosyal davranışlarına ve iç dünyalarına verilen önemin daha da artması gerektiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Bütün bunlardan yola çıkıldığında eğitim alanıyla ilgili çalışmalar yapan uzmanların ve araştırmacıların, bireylerin duygusal zekâ becerilerine yönelik gelişim sağlayacak çalışmalar ortaya koymaları gerektiği ifade edilebilir. Bu çalışmaların başta okullar olmak üzere toplumun tümünü ilgilendiren alan ve kurumlardaki insan

davranışlarında ve ilişkilerinde bir gelişim sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Türkçe ders kitapları Türkçe dersinin omurgasını oluşturmaktadır. Türkçe ders kitaplarının işleyişi de kitapta yer alan metinler doğrultusunda ilerlemektedir. Eğitim sistemimizde gün geçtikçe önemi daha da artan Türkçe dersi için bu kadar önemli olan metinlerin seçiminde oldukça titiz hareket edilmelidir. Bu doğrultuda Türkçe dersi kapsamında seçilecek metinlerin, öncelikle dersin hedeflerine uygun olmak şartıyla Türk edebiyatının en güzel örneklerinden olması gerektiği düşünülmektedir. Buradan yola çıkarak Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin seçiminde Sait Faik Abasıyanık gibi edebiyatımızda önemli yeri olan şahsiyetlerin eserlerinin tercih edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

3. Bireylerin sosyal duygusal becerilerini geliştirmek bununla ilişkili olarak duygusal zekâlarını geliştirmek Türkçe dersinin ana hedeflerinden biri olmasa da programda bu alanların gelişimine işaret edilmiştir. Bu doğrultuda Türkçe dersi içerisinde bireylerin karşısına çıkan metinlerin Türkçe dersi hedeflerini karşılama, estetik haz verme, bilgi verme gibi hedeflerin dışında bireylerin sosyal duygusal becerilerini geliştirmeye yönelik niteliklerinin olması gerektiği de düşünülmektedir. Özet olarak; eğitimin bütün alanlarında ve kurumlarında bireylerin sosyal ve duygusal gelişimleri dikkate alınarak kurama ve uygulamaya yönelik planlamalar yapılmalıdır. Türkçe dersi özelinde düşünüldüğünde ise dersin temelini oluşturan Türkçe ders kitaplarının özenle hazırlanması gerekmektedir. Ders kitaplarını hazırlarken özellikle tercih edilen metinlerin Türk edebiyatının nitelikli eserlerinden seçilmesi doğru olacaktır. Seçilen bu metinlerin içeriği ve

bu metinler için oluşturulan etkinliklerin niteliği bireylerin sosyal duygusal becerilerini geliştirir nitelikte olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abasıyanık, S. F.(2018) *Semaver*. İstanbul: YKY.
- Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Akgül, A., Dermirer, N., Gürcan, E., Karadaş, D., Karahan, İ. ve Uysal, A. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Orta Okulu 7. Ders Kitabı*. (ss. 1-264). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Akkaya, A., vd., (2018). *Yabancılarla Türkçe Öğretimi*. (Ed. M. Akın ve A. Okur), , Temel Kavramlar, Yaklaşımlar, Yöntemler, İlkeler. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Akyüz, Y. (2016). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi
- Alptekin M. (1974). *Sait Faik*. İstanbul: Toker
- Avcı, Ö. (2019). *Duygusal Zekâ ve İletişim*. İstanbul: Beta
- Aygün, H, E. (2021) *Değişen Dünya ve Değişmeyen Duygular Işığında Sosyal-Duygusal Öğrenme*. Ya Da Dergisi, 10.w
- Büyük Larousse. (1987). (Cilt 24. S. 12736). İstanbul: Milliyet Gazetecilik Aş.
- Cevizci, A. (2017). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Say
- Ceyhan, E., Kayaoğlu, A., Bilgin, A., Cengiz, A., Cürün, F., Semerci, A., B. (2019). *Davranış Bilimi II*. (Ed. Bilgin, L., Cengiz, A., A.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Ceylan, S., Duru, K., Erkek, G. ve Pastutmaz, M. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 6 Ders Kitabı*. (Ed. Batur, Z., Ceylan, S.). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Carrel, A. (2019). *İnsan Denen Meçhul*.

- Cherry, K. (2020a). The James-Lange Theory of Emotion, <https://www.verywellmind.com/what-is-the-james-lange-theory-of-emotion-2795305> , Erişim Tarihi: 28.12.2020
- Cherry, K. (2020b). Understanding the Cannon-Bard Theory of Emotion, <https://www.verywellmind.com/what-is-the-cannon-bard-theory-2794965> , Erişim Tarihi: 28.12.2021
- Cherry, K. (2019). The Schachter-Singer Two-Factor Theory of Emotion, <https://www.verywellmind.com/the-two-factor-theory-of-emotion-2795718> , Erişim Tarihi: 29.12.2021
- Eriş, B. (2016). Aziz Sancar'ın iddia ettiği gibi zekâ önemsiz mi? <https://www.bilimsenligi.com/aziz-sancarin-iddia-ettigi-gibi-zeka-onemsiz-mi.html/>
- Eselioğlu H., Set, S. ve Yücel, A. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 8.* (ss. 1- 296). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Esen Aygün, H. ve şahin Taşkın, Ç. (2021). *Türkçe dersi öğretim programında sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin kapsamın belirlenmesi.* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 54(1).
- Genç, F. (2021). *Gelişim Psikolojisi-Öğrenme Psikolojisi.* Ankara: İsem Yayıncılık.
- Güneş, F. (2016) *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller.* Ankara: Pegem Akademi
- Günyol, V. (1966) *Dile Gelseler.* İstanbul: Çan
- Goleman, D. (2018). *Duygusal Zekâ Neden: EQ neden IQ' dan daha önemlidir?.* İstanbul : Varlık Yayınları
- Göktürk, A. (1988). *Okuma Uğraşı.* Ankara: İnkılâp Kitabevi
- Kabaklı, A. (2002). *Türk Edebiyatı I.* İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

- Karakelle, S. (2016). *Psikolojiye Giriş II*. (s. 7) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Karaman, G. N. (2021). *Sosyal Duygusal Gelişim Nedir? Okulda Ne İşe Yarar? Ya Da Dergisi*, 10, 18-23.
- Kır, T., Kırman, E. ve Yağız, S. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe Ders Kitabı 7*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MacCann, C. (2020). Why You Need Emotional Intelligence to Succeed at School.
[https://www.psychologytoday.com/us/blog/dealing-emotions/202006/why-you-need-emotional-intelligence-succeed-school#:~:text=Emotion%20understanding%20skills%20accounted%20for,IQ%20scores%20\(15%20percent\).](https://www.psychologytoday.com/us/blog/dealing-emotions/202006/why-you-need-emotional-intelligence-succeed-school#:~:text=Emotion%20understanding%20skills%20accounted%20for,IQ%20scores%20(15%20percent).) Erişim Tarihi: 30.01.2022
- Milli Eğitim Bakanlığı (2019). Türkçe Dersi Öğretim Programı.
<https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-Türkçe%20Öğretim%20Programı%202019.pdf>
- Miskioğlu A. (1979). *Ana Temleriyle Sait Faik ve Yeni Türk Edebiyatı*. İstanbul: Gökçeyazın
- Önk Eray, A. (2016). Duygusal Zekâ Nedir?. <https://www.kobiefor.com.tr/haber/duygusal-zek-nedir-h5852.html> Erişim Tarihi: 28.01.2022
- Özçelik, M. (2014). Yunus'un Bir Dörtlüğünü Anlama Denemesi.
<https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2014/11/20141118.pdf> Erişim Tarihi: 9.01.2022
- Özcan, M. (2003). *Türkçe Öğretiminde Hedef-Araç İlişkisinin Ders Kitabı Örneğinde Değerlendirilmesi*. Türklük Bilimi Araştırmaları.
- Rifat, M. (2020). *Sait Faik'i Yorumlayanlar*. İstanbul: Yapı Kredi

- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., ve Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4 (1), 227-250
- Sarıboyazcı, M. O. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 6 Ders Kitabı*. Ankara: Ata Yayıncılık
- Talu, N. (1999). *Çoklu Zekâ Kuramı ve Eğitime Yansımaları*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Taş, F. (1988). *Sait Faik Abasıyanık*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Tuğrul, B. Duran, E. (2003). *Her Çocuk Başarılı Olmak İçin Bir Şansa Sahiptir: Zekânın Çok Boyutluluğu Çoklu Zekâ Kuramı*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Tuğrul, B. (2021). *Dağarcığınızda Ne Var? Ya Da Dergisi*.
- Tuğrul, C. (1999). *Duygusal Zekâ*. Klinik Psikiyatri.
- Tulum M. (Ed.) (1984). *Temel Türkçe Sözlük 3 M-Z*, İstanbul: Karakuşak Basın ve Yayın Limited Şirketi.
- TDK.(1983). *Türkçe Sözlük 2 L-Z* , Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK.(2019). Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük içinde <https://sozluk.gov.tr>
- Erişim Tarihi: 24.12.2021.
- Ülker, A. (2021) *Duygusal Gelişim Seyri: Evde ve Okulda Duygular Ne İfade Ediyor?* Ya Da Dergisi.
- Yeşilpınar, B. (2001). *Duygusal Zekâ. Ve Eğitim Açısından Doğurguları*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi.

EKLER

Ek 1. Sait Faik Abasıyanık'ın “Semaver” Adlı Öykü Kitabı

